

Tilburg boom T

bommenota

Vastgesteld door de gemeenteraad op 28 januari 2008

Opgesteld door:
Gemeente Tilburg, Dienst Beleidsontwikkeling
Afdeling Ruimtelijke Ordening
Planologie en Stedelijk Beleid

Inhoud bomennota 'Tilburg boomT'

Samenvatting

1 Inleiding	1
1.1 De stadsbomen van Tilburg	1
1.1.1 Bomen en ruimtelijke ordening.....	1
1.1.2 Bomen en het milieu	2
1.2 Zorg voor bomen is samenspel	3
1.3 Waarom een nota over bomen?	4
1.3.1 Doel van bomenbeleid.....	4
1.4 Opzet	4
1.5 Leeswijzer	5
1.6 Acties.....	5
2 Boomwaarde zoneringskaart	1
2.1 Meer kansrijke bomen, een betere bescherming en meer kwaliteit.....	1
2.2 De boomwaarde zoneringskaart (bwz-kaart)	1
2.2.1 Wanneer bwz-kaart gebruiken + koppeling met ‘overlastgevende bomen’ en ‘kapvergunningenstelsel’	2
2.3 Vier boomwaarden en hun randvoorwaarden.....	2
2.3.1 Hoofdwaarde (stedelijk/stadsdeel niveau)	3
2.3.2 Nevenwaarde (wijkniveau).....	4
2.3.3 Basiswaarde (buurtniveau)	5
2.3.4 Stadsecologie	6
2.4 Aanpassingen in de bomenverordening naar aanleiding van de bwz-kaart	7
2.4.1 Herplantplicht van openbare bomen.....	7
2.4.2 Wanneer kapvergunning aanvragen?	7
2.5 Opname in beheerbestemmingsplannen	8
2.6 Buitengebied	8
2.7 Acties.....	8
3 Bomenverordening/kapvergunningenstelsel	1
3.1 Aanpassingen in de bomenverordening/kapvergunningenstelsel.....	1
3.1.1 Toevoeging definitie zeer waardevolle boom	1
3.1.2 Kapvergunningsgronden voor het verlenen van een kapvergunning.....	1
3.1.3 Toevoegen definitie boomkwaliteit, eigenaar/bewoner, huurder/bewoner en oppervlakte tuin.....	2
3.1.4 Toevoegen definitie cultuurhistorische boom	4
3.1.5 Weigeringsgronden voor het weigeren van een kapvergunning	4
3.1.6 Nieuwe natuurwetgeving en Bomen-Effect-Analyse	4
3.1.7 Verplanten en herplanten van bomen.....	4
3.2 Aanpassingen in relatie tot de nieuwe modelbomenverordening van de Bomenstichting..	4
3.3 Financiële paragraaf	5
3.4 Communicatie bij kap openbare bomen.....	5
3.5 Flora en fauna	5
3.6 Acties.....	6
4 Overlastgevende bomen	1
4.1 Hinder en overlast: algemeen	1
4.2 ‘Lastige’ bomen in het openbaar gebied	1
4.2.1 Beoordelen klachten overlastgevende bomen	1
4.2.2 Maatregelen waarbij de boom behouden wordt	2
4.2.3 Rooien van een boom.....	2
4.2.4 Koppeling met de boomwaarde zoneringskaart	3
4.2.5 Vervangen van gerooide openbare bomen	3

4.2.6	Financiële aspecten bij herplant van bomen	4
4.3	Voorkomen van overlast	4
4.4	De meest overlastgevende situaties met bomen in beeld	5
4.4.1	Politiekeurmerk Veilig Wonen® in relatie tot boomwortelopdruk	5
4.5	Acties.....	5
5	Overlastgevende bomen: kabels, leidingen & riolering	1
5.1	De ondergrondse openbare ruimte	1
5.1.1	Conflict tussen kabels & leidingen en bomen.....	1
5.1.2	Riolering en bomen.....	1
5.2	Regelgeving en afspraken tussen de gemeente en kabel- en leidingbeheerders.....	2
5.2.1	Afstanden tussen kabels, leidingen, riolering en bomen en andersom.....	2
5.2.2	Afspraken met nutsbedrijven met betrekking tot bomen.....	4
5.2.3	Regelgeving voor telecombedrijven: Telecommunicatiewet	4
5.2.4	De gemeente als leidingbeheerder	4
5.2.5	Andere bedrijven/burgers	4
5.2.6	Algemene Verordening Ondergrondse Infrastructuur (AVOI)	4
5.3	Mogelijke conflictsituaties tussen bomen en kabels & leidingen	4
5.4	Ondergrondse eisen van kabels en leidingen.....	9
5.5	Acties.....	10
6	Monumentale bomen	1
6.1	Monumentale waarde	1
6.2	Gemeentelijke Lijst Monumentale Bomen 2001	1
6.2.1	Evaluatie criteria.....	1
6.3	Actualisering criteria monumentale bomen	2
6.3.1	Criteria GLMB 2001	2
6.3.2	Aangescherpte criteria.....	2
A)	Criterion 'onvervangbaarheid' is overbodig	3
B)	Criterion 'leeftijd boom' van 50 naar 80 jaar.....	3
C)	Criterion 'beeldbepalend' subjectief	3
D)	Term 'vitaliteit/conditie' vervangen door term 'kwaliteit'	4
6.4	De nieuwe monumentale bomenlijst.....	4
6.4.1	Wijzigingen lijst.....	5
6.5	Acties.....	6
7	Boswet	1
7.1	De boswet	1
7.2	Grens bebouwde kom Boswet	1
7.3	Inhoud Boswet	1
7.3.1	Meldingsplicht	1
7.3.2	Herplantplicht	2
7.3.3	Het kapverbod	2
7.3.4	Overtreding	2
7.4	Herziening kaart grens bebouwde kom Boswet.....	2
7.5	Acties.....	3
8	Handhaving Bomenverordening	1
8.1	Landelijk project 'professionalisering Handhaving'	1
8.2	Samenvatting 'uitwerking handhaving van de bomenverordening'.....	1
8.2.1	Huidige vergunningproces.....	1
8.2.2	Handhaving.....	1
8.2.3	Financiële compensatie.....	1
9	Middelen voor bomen.....	1
9.1	Beschikbare middelen.....	1
9.1.1	Groenstructuurplan.....	1
9.1.2	Reserve Bomen (bijdrageregeling waardevolle en monumentale bomen)	1

9.1.3 Leges (kapvergunningen).....	1
9.1.4 Beheer en onderhoud bomen	2
9.1.5 Onderhoud wegen.....	2
9.2 Benodigde middelen	2
9.2.1 Boomwortelopdruk	2
9.3 Acties.....	3
10 Acties	1
10.1 Overzicht acties	1
BIJLAGE 1: TOTSTANDKOMING BWZ-KAART	v
BIJLAGE 2: KAART OVERLASTGEVENDE SITUATIES MET BOMEN	xi
BIJLAGE 3: VOORBEELD FORMULIER AANVRAAG KAPVERGUNNING	xiii
BIJLAGE 4: DEFINITIE BOOMKWALITEIT	xvii
BIJLAGE 5: AFSPRAKEN TUSSEN GEMEENTE EN NUTSBEDRIJVEN + SAMENVATTING: BOMEN IN DE TELECOMMUNICATIEWET	xix
BIJLAGE 6: MAATREGELEN BIJ BOUWWERKZAAMHEDEN OM BOMEN TE BESCHERMEN	xxiii
BIJLAGE 7: NOTA UITWERKING HANDHAVING BOMENVERORDENING	xxv
BIJLAGE 8: TOEPASSINGEN VERGROTEN ONDERGRONDSE GROEIRUIMTE EN VERMINDEREN WORTELOPDRUK	liii
BIJLAGE 9: WOORDENLIJST	lvii
BIJLAGE 10: LITERATUURLIJST.....	lix

Samenvatting

Tilburg BoomT

In de Tilburgse straten, parken en plantsoenen staan ruim 90.000 bomen die door de gemeente beheerd en onderhouden worden. Deze bomen zijn samen met de particuliere bomen essentieel voor de stad. In een dichtbebouwde ruimte vormen ze de basis van de stedelijke ecologie. Daarnaast hebben ze onder meer een structurerende functie en zijn ze van belang voor het leefklimaat in Tilburg. Ondanks het feit dat bomen belangrijk zijn voor de stad, hebben bomen het in een bebouwde omgeving niet altijd even gemakkelijk. De stenen omgeving is hen vaak eerder vijandig dan vriendelijk gezind. Diverse stedelijke activiteiten als wegreconstructies, bouwwerkzaamheden, verkeer en ondergrondse kabels en leidingen kunnen de rust verstoren die stadsbomen nodig hebben om uit te groeien tot een gezonde volwassen boom.

Met de bomennota Tilburg boomT wordt ernaar gestreefd een gezond en gevarieerd bomenbestand in Tilburg in stand te houden die belangrijk is voor onder meer het straatbeeld, het woongenot, ecologie, het klimaat en als structurerend element. De nota Tilburg boomT is geen vrijblijvende formulering van het beleid omtrent bomen, maar een bindend kader waarbinnen besluiten die betrekking hebben op de openbare ruimte genomen dienen te worden.

Waarom een nota over bomen?

Het afgelopen decennium is er door de gemeente Tilburg al veel beleid opgesteld met betrekking tot bomen. Zo is er onder andere de *Gemeentelijke Lijst Monumentale Bomen (2001/2003)* en de *beleidsnota ten aanzien van overlast van bomen in het openbaar gebied (1998)*. Beleid raakt na verloop van tijd verouderd en dient geactualiseerd te worden, zo ook de bovengenoemde stukken.

Naast de behoefte aan actualisatie van het bomenbeleid wordt het belang van bomen steeds meer onderkend en wordt de roep om een duidelijkere visie over bomen daarom steeds groter. Welke ambitie streeft de gemeente Tilburg na? Aanvullend bomenbeleid is noodzakelijk om dit te kunnen bewerkstelligen en uit te kunnen dragen. Tenslotte bestaat er ook de behoefte om al het bomenbeleid te bundelen, waardoor een duidelijk overzicht wordt gegeven. Integrale uitvoering van het bomenbeleid wordt hierdoor bevorderd.

Onderwerpen 'Tilburg boomT'

1) De boomwaarde zoneringskaart (hoofdstuk 2)

Bomen staan steeds meer onder druk van de stad. De verwachting is dat in de loop van de tijd steeds meer bomen of zelfs complete bomenstructuren kunnen uitvallen als gevolg van deze stedelijke druk. Dit beeld is onwenselijk. Bomen dienen juist een toegevoegde waarde aan stedelijke ontwikkelingen te bieden. Om er niet te laat achter te komen dat er teveel bomen op cruciale plekken voor stedelijke ontwikkelingen zijn gesneuveld en om een kwalitatief hoogwaardig bomenbestand te behouden is het noodzakelijk om belangrijke zaken rondom bomen goed te regelen en vast te leggen. Om deze reden is de boomwaarde zoneringskaart (bwz-kaart) opgesteld. Deze kaart doet uitspraken over de huidige *openbare* bomen in het stedelijk gebied van de gemeente Tilburg. Op de bwz-kaart worden de boomzones die belangrijk zijn voor de structuur van de stad weergegeven; zones met bomen met een *hoofdwaarde*, *nevenwaarde*, *basiswaarde* of *stadsecologie*. Voor deze waarden zijn criteria opgesteld o.a. met betrekking tot kapvergunningen, onderhoud en beheer en straatbeeld. Door middel van de bwz-kaart wordt duidelijk waar er kansen liggen voor openbare bomen; bomen die op de bwz-kaart staan krijgen extra bescherming, intensiever onderhoud/beheer, bescherming tegen kap, herplantplicht e.d..

De bwz-kaart is een instrument voor ontwerpers en dient gebruikt te worden als basis bij alle nieuwbouw-, herontwikkelings- of herstructureringsplannen in de bestaande stad waar huidige openbare bomen mee gemoeid zijn (het gaat dus *niet* om nieuw aan te leggen bomenstructuren).

Opname bestemmingsplan

Voor het verankeren van de openbare bomen met een hoofdwaarde, monumentale bomen en openbare bomen van de 1^e categorie voor een duurzame instandhouding worden deze bomen opgenomen in beheerbestemmingsplannen. Beheerbestemmingsplannen worden onder meer gebruikt om aanvragen voor bouwvergunningen te toetsen. Door deze bomen op te nemen in beheerbestemmingsplannen, worden deze potentieel waardevolle bomen beter beschermd.

Herplant

Als openbare bomen die in het stedelijk gebied staan gerooid moeten worden, is herplant een vereiste. Er dient een gezonde nieuwe boom op het liefst dezelfde plek herplant te worden. Helaas is het in sommige situaties niet mogelijk om bomen te herplanten. Bij het niet één op één herplanten van openbare bomen is het aanvragen van een kapvergunning verplicht. Gekoppeld aan de kapvergunning wordt door de adviseur bomen en groen beoordeeld of compensatie in de vorm van een storting van een bedrag in 'reserve bomen'¹ gewenst is. Door deze regeling toe te passen wordt ervoor gewaakt dat Tilburg niet meer en meer versteent en groen blijft.

2) Bomenverordening/kapvergunningenstelsel (hoofdstuk 3)

De bomenverordening geeft onder meer regels aan ter bescherming van de bomen en regels over het wel of niet afgeven van een kapvergunning door de gemeente. Nieuwe jurisprudentie en nieuwe inzichten hebben ervoor gezorgd dat de ideeën over het huidige vergunningenstelsel op bepaalde vlakken veranderd is. Met betrekking tot het kapvergunningenstelsel wordt in de bomenverordening de volgende grote wijziging opgenomen:

Zone	Wanneer dient een kapvergunning aangevraagd te worden?
Openbare bomen	
Hoofdwaaarde	Voor <i>openbare</i> bomen die een hoofdwaaarde hebben dient <u>altijd</u> een kapvergunning aan te worden gevraagd, ongeacht de stamomtrek ² .
Nevenwaaarde en basiswaaarde	<i>Openbare</i> bomen met een neven- of basiswaaarde zijn kapvergunningplichtig vanaf een stamomtrek van 65 centimeter.
Stadsecologie	Voor <i>openbare</i> bomen die de waaarde stadsecologie hebben wordt in beginsel geen kapvergunning verleend, tenzij sprake is van een ernstige bedreiging van de openbare veiligheid, noodtoestand of andere uitzonderlijke situaties.
Particuliere bomen	
	<i>Particuliere</i> bomen zijn kapvergunningplichtig vanaf een stamomtrek van 65 centimeter. Uitzondering hierop vormen de eigenaar/bewoner of huurder/bewoner met een tuin met een oppervlak $\leq 100 \text{ m}^2$. In dat geval is een kapvergunning <i>niet</i> nodig.

Voor overige wijzigingen wordt verwezen naar hoofdstuk 2 van deze nota.

3) Overlastgevende bomen (hoofdstuk 4)

Enige overlast van bomen in de stad is onvermijdelijk. Door de vaak verre van optimale groei- en leefomstandigheden van bomen in de stedelijke omgeving komt het voor dat bomen het moeilijk hebben. Met betrekking tot overlastgevende bomen in het openbaar gebied (het wel of niet kappen van overlastgevende bomen) zijn daarom al in 1998 beleidsregels vastgesteld in de *Beleidsnota ten aanzien van overlast van bomen in het openbaar gebied*.

De afgelopen jaren is gebleken dat, ondanks het feit dat er reeds vastgesteld beleid is, het soms toch niet goed mogelijk is te beoordelen of overlastgevende bomen wel of niet gekapt mogen worden (het zogenaamde 'grijze gebied'). In dit 'grijze gebied' is het niet direct duidelijk wat de te volgen lijn is om de overlastgevende situatie met openbare bomen het hoofd te bieden.

In deze gevallen kan de *bwz-kaart* als extra beoordelingsinstrument worden ingezet. De waaarde die aan openbare bomen wordt toegekend kan worden gebruikt om de overlastgevende situatie en de te nemen maatregel te bepalen.

4) Bomen, kabels, leidingen en riolering (hoofdstuk 5)

De openbare ruimte beperkt zich niet alleen tot alles wat zichtbaar is. Naast het bovengrondse deel dat plaats biedt aan bijvoorbeeld bomen en straatmeubilair is er de ondergrondse openbare ruimte, waar

¹ Bijdrageregeling waardevolle en monumentale bomen

² de stamomtrek dient te worden gemeten op 1,3 meter hoogte van het maaiveld.

kabels, leidingen, riolering en wortels van bomen hun ruimte moeten vinden. Volwassen bomen hebben veel ondergrondse ruimte nodig. Vaak wordt de regel gebruikt dat wat bovengronds te zien is, ook minimaal ondergronds in de vorm van wortels nodig is. In het straatprofiel van een stad is deze minimale wortelruimte zelden aanwezig. Kabels, leidingen en riool vormen op zich geen probleem voor bomen en hun wortelgroei als de kabels en leidingen ongemoeid blijven. Er ontstaat vaak pas een probleem wanneer deze voorzieningen gerepareerd, vervangen of vernieuwd moeten worden. Om voor bomen groeiruimte af te dwingen zijn instrumenten nodig. De *bwz-kaart* kan gebruikt worden als instrument om conflictsituaties tussen openbare bomen en kabels, leidingen en riolering te sturen. Daarnaast is er regelgeving en zijn er afspraken tussen de gemeente en kabel- en leidingbeheerders die invloed hebben op de ondergrondse infrastructuur. In hoofdstuk 5 van deze bomennota Tilburg boomT worden voorwaarden gegeven voor de afstanden die er moeten worden aangehouden tussen kabels en leidingen tot bomen en visa versa en worden mogelijke conflictsituaties tussen bomen, kabels, leidingen en riolering omschreven.

5) Monumentale bomen (hoofdstuk 6)

Een monumentale boom is vaak een tastbare getuige van de geschiedenis; een sieraad voor het landschap en zeer bepalend voor de sfeer van de locaties. Monumentale bomen zijn de moeite waard om te behouden. Het kost immers jaren voor een boom zijn volle wasdom bereikt. Tevens leveren met name oudere bomen (veelal monumentaal) een grote bijdrage aan de levensgemeenschap van diverse soorten planten en dieren die van elkaar afhankelijk zijn (biodiversiteit).

De afgelopen vijf jaar heeft de gemeente Tilburg een goed beeld kunnen krijgen van de bomen die op de monumentale bomenlijst komen te staan op basis van de criteria die opgesteld zijn voor de Gemeentelijke Lijst Monumentale Bomen 2001. Het is gebleken dat niet alle criteria scherp genoeg geformuleerd zijn om op de juiste manier in de praktijk te kunnen worden gebruikt. Niet alle criteria leiden tot een eenduidig, objectief en duidelijk kwalitatief waardeoordeel om bomen een beschermde status te geven. Gevolg hiervan is dat teveel bomen in de toekomst de stempel monumentaal krijgen, terwijl deze titel lang niet altijd de lading dekt.

Aangescherpte criteria voor monumentale bomen

	criterium	Toelichting
DWINGEND	Kwaliteit: Boom verkeert niet in een onomkeerbaar slechte staat (vitaliteit, gesteldheid, groeiverwachting, fysieke standplaats).	Hieraan gekoppeld dienen zich naar verwachting binnen 10 jaar geen problemen voor te doen ten aanzien van de mechanische en/of fysiologische toestand van de boom (gebaseerd op de huidige toestand).
	Leeftijd: ouder dan 80 jaar.	De boom heeft in deze periode zijn standplaats bewezen.
	Omtrek: minimaal 250 cm.	Gemeten op 1,3 meter boven het maaiveld. Leeftijd is niet altijd goed meetbaar, maar de omtrek wel.
	Cultuurhistorie: Bomen hebben een cultuurhistorische waarde.	Te denken valt hierbij bijv. aan herdenkingsbomen.
	Natuurwetenschappelijk: boom heeft duidelijke natuurwetenschappelijke waarde.	De boom biedt bijvoorbeeld huisvesting aan zeldzame dieren of planten.
OVERIGE CRITERIA	Vorm, soort, omvang en/of bijzondere standplaats.	De boom heeft een bijzondere vorm, zeldzame omvang/soort of heeft een bijzondere standplaats.

In bovenstaande tabel staan de aangescherpte criteria voor monumentale bomen weergegeven. Een boom is monumentaal als deze voldoet aan het criterium kwaliteit (=dwingend criterium) + een van

de overige criteria.

Na vaststelling van de aangescherpte criteria wordt in 2008 de nieuwe monumentale bomenlijst opgesteld. In eerste instantie zal deze lijst alleen het gebied *binnen de ringbanen* bestrijken.

6) De Boswet (hoofdstuk 7)

Veel Tilburgse bossen en andere terreinen met veel bomen zijn beschermd door de Boswet. Deze nationale wet zorgt ervoor dat de bossen in Nederland in stand blijven en waar mogelijk worden uitgebreid (het gaat hoofdzakelijk over de kwantiteit van de bossen en houtopstanden). Enerzijds biedt de boswet de garantie dat er bij het maken van afwegingen ten aanzien van stedelijke ontwikkelingen buiten de bebouwde kom meer aandacht wordt besteed aan bomen en bospercelen. Anderzijds stelt de Boswet als eis dat bomen die gerooid worden, herplant worden of indien dit niet mogelijk is, de verloren gegane bomen of bospercelen ergens anders gecompenseerd worden. De Boswet beschermt de bomen buiten de bebouwde kom.

In 1999 is de grens bebouwde kom Boswet voor de gemeente Tilburg goedgekeurd door Gedeputeerde Staten. Door nieuwe stedelijke ontwikkelingen (o.a. Koolhoven, Witbrant, Vossenbergh West, T58) binnen de gemeente Tilburg is deze kaart echter niet meer actueel. Dit is de reden waarom een herziening van de kaart bebouwde kom ingevolge de Boswet noodzakelijk is.

7) Handhaving Bomenverordening (hoofdstuk 8)

In het kader van het landelijk project 'professionalisering Handhaving (gestart in 2003) dat is gericht op een kwaliteitsverbetering van de handhaving in brede zin, is de nota 'uitwerking handhaving van de bomenverordening' in 2004 tot stand gekomen. Het college heeft reeds met deze nota ingestemd op 21 december 2004. Voor de compleetheit is de vastgestelde nota 'uitwerking handhaving van de bomenverordening' opgenomen in de nota Tilburg boomT.

8) Middelen voor bomen (hoofdstuk 9)

Boomwortelopdruk is in Tilburg een probleem. Met de huidige onderhoudsbudgetten die jaarlijks zijn gereserveerd in het stadsprogramma is het op den duur niet meer mogelijk om de bestaande functionele inrichting in stand te houden.

De raad heeft daarom voor de periode 2008 - 2011 jaarlijks € 700.000,- gereserveerd waarmee de grootste problemen met betrekking tot boomwortelopdruk structureel opgelost dienen te worden (gekoppeld aan beheer). Om te bekijken of het beschikbare budget voor boomwortelopdruk daadwerkelijk een daling van de overlast met betrekking tot boomwortelopdruk tot gevolg heeft, wordt dit geëvalueerd. In deze evaluatie wordt ook bezien of het budget dat beschikbaar is voor boomwortelopdruk voldoende is en of continuering van dit budget na 2011 wenselijk is.

1 Inleiding

1.1 De stadsbomen van Tilburg

In de Tilburgse straten, parken en plantsoenen staan ruim 90.000 bomen die door de gemeente beheerd en onderhouden worden. Deze bomen zijn samen met de particuliere bomen essentieel voor de stad. In een dichtbebouwde ruimte vormen ze de basis van de stedelijke ecologie. Daarnaast hebben ze een structurerende functie en zijn ze ook esthetisch van belang voor het leefklimaat in Tilburg.

Ondanks het feit dat bomen een onmisbare schakel zijn voor het functioneren van het stedelijk systeem, hebben bomen het in een bebouwde omgeving niet altijd even gemakkelijk. De stenen omgeving is hen eerder vijandig dan vriendelijk gezind. Diverse stedelijke activiteiten als wegconstructies, bouwwerkzaamheden, verkeer en ondergrondse kabels en leidingen kunnen de rust verstoren die de (stads)bomen nodig hebben om uit te groeien tot een gezonde, volwassen boom. Veel stadsbomen lukt het dan ook niet om te volgroeien en worden niet ouder dan 20 tot 25 jaar.

Naast bomen die last hebben van hun stedelijke leefgebied kan de stedeling soms ook hinder ondervinden van bomen. Regelmatig komen er bij de gemeente klachten van burgers binnen met betrekking tot openbare bomen; onder andere bladoverlast, luis, schaduwwerking, wortelopdruk en vruchtval zijn vaak gehoorde klachten. Duidelijk bomenbeleid is daarom wenselijk en noodzakelijk. Zo kan iedereen zoveel mogelijk plezier beleven aan de Tilburgse bomen.

1.1.1 Bomen en ruimtelijke ordening

Ruimtelijk functionele betekenis

Bomen vormen een onmisbaar deel van de stedelijke omgeving. Ze zijn een levend contrast met de wereld van steen en glas die wij om ons heen hebben gecreëerd. Ze verzachten de harde contouren van onze stad en bepalen sinds jaar en dag een belangrijk gedeelte van de wereld om ons heen. Bomen leveren niet alleen een belangrijke bijdrage aan de kwaliteit van de leefomgeving, maar zijn eveneens belangrijke structuurdragers van de stad. Ze dragen sterk bij aan de herkenbaarheid en het imago van de stad. Bomen langs straten en wegen, op pleinen, in parken en tuinen ondersteunen de uitstraling van de stadsdelen en vergroten de belevingswaarde van de stad. Bomen hebben niet alleen betekenis voor de plek waar ze staan, maar ook voor de samenhang tussen stedelijke ruimten. Ze kunnen ruimten met elkaar verbinden en de vormgeving van pleinen en wegen versterken, accentueren of mooier maken. Bomen benadrukken verschillen tussen wegen, waardoor de herkenbaarheid van de stad wordt vergroot en de opbouw van de stad wordt verduidelijkt. Bomen verrijken onze stad.

Belevingswaarde

Bomen hebben voor iedereen een andere betekenis en belevingswaarde. Bomen verfraaien de (economische) leefomgeving van de mens. In straten geeft een boom met een minimale ruimte op het grondoppervlak een grote groenmassa in de lucht. Bomen laten de natuurlijke processen, zoals de seizoenswisselingen, groeiprocessen en de samenhang tussen flora en fauna goed zien. Het weer is voor stadsmensen beter te beleven door de bomen: zon en schaduw, de wind die de takken laat kraken en regendruppels/sneeuw die op de takken blijft liggen. Daarnaast dragen bomen sterk bij aan de herkenbaarheid en het imago van Tilburg. Bomen langs straten en wegen, op pleinen en in parken ondersteunen de uitstraling van de stadsdelen en buurten en vergroten de belevingswaarde van de stad. Bomen maken onze stad leefbaar.

Natuurwaarde

Bewoners van de stad willen graag bomen die mooi zijn en dus een sierwaarde hebben. Naast een sierwaarde hebben bomen ook een ecologische betekenis. Bomen van inlands genetisch materiaal in parken en tuinen leveren veel voedsel op voor insecten en vogels. Vogels in de stad zoeken vooral nestgelegenheid in dicht struikgewas, maar ook in bomen. Bomen in de straat bieden vaak een rustpunt. Bomen hebben een nog grotere betekenis wanneer ze samen voorkomen met een struiklaag.

Leefklimaat

Bomen dragen bij aan een gezond leefklimaat en ze vangen veel vervuiling op. Ze breken bijvoorbeeld de wind, dempen geluid en dempen de temperatuurschommelingen. In de zomer nemen bomen veel water op uit de grond, omdat de bladeren aan de bomen veel water verdampen. Hierdoor verhoogt de

luchtvochtigheid. Bomen zorgen ook voor de aanmaak van zuurstof. Bomen halen veel stof uit de lucht als de wind door de straten gaat. Hierdoor zweeft er minder stof in de lucht. *“Een boom neemt tot 15% op van de totale hoeveelheid fijn stof en broeikasgas waarmee hij in aanraking komt. Eén boom kan per jaar evenveel fijn stof en broeikasgas aan als vrijkomt bij tienduizend (personen)autokilometers. Maar alleen als de juiste boom op de juiste plek staat”*³. Naast het nemen van maatregelen om verontreiniging bij de bron aan te pakken (bijv. roetfilters op auto's plaatsen, rijden op aardgas) kunnen bomen worden ingezet als 'groen filter'.

Biodiversiteit

Bomen leveren hun bijdrage aan biodiversiteit. Onder biodiversiteit wordt veelal het aantal, de verscheidenheid en veranderlijkheid van levende organismen, zowel binnen soorten als tussen ecosystemen verstaan. De ecologische waarde van bomen wordt de laatste decennia meer en meer van belang geacht, in aanvulling op de esthetische en beheertechnische kwaliteit van (stads)bomen.

Het aantal verschillende boomsoorten leidt tot een verhoging van de biodiversiteit. De mate waarin bomen van belang zijn voor andere levende organismen is in het algemeen groter bij soorten die in een streek van nature groeien, dan bij uitheemse soorten (soorten die niet van nature uit deze streek komen). Behalve voor insecten kunnen bomen ook van levensbelang zijn voor bepaalde vogelsoorten, zoogdieren, korstmossen, mossen etc.. Vooral oudere bomen vormen zodoende een levensgemeenschap van diverse soorten planten en dieren die van elkaar afhankelijk zijn (bomen als schakel in het ecosysteem).

Het ruimtelijk en milieubeleid is gericht op een duurzame openbare ruimte bestaande uit een gezonde leefomgeving voor mens, plant en dier. Daar draagt een vitaal bomenbestand aan bij. Bij de sortimentkeuze van boomopstanden in en rond het stedelijk gebied dient de toepassing van inlands genetisch materiaal serieus te worden overwogen. Bij de sortimentkeuze spelen naast de ecologische aspecten ook zaken als beheerbaarheid, groeivorm, standplaatseisen e.d. een rol. Bij elk project dienen deze aspecten te worden afgewogen.

Cultuurhistorische waarde

Als onderdeel van historische pleinen en lanen hebben boombeplantingen vaak een cultuurhistorische betekenis. Zij dragen bij aan het beeldend maken van de geschiedenis van de stad. Bomen in leivorm en als knotboom houden oude tuinstijlen en tradities in stand. Knotbomen werden vroeger gebruikt voor paaltjes of brandhout en ze gaven schaduw aan vee. Leibomen en boomhagen zijn in de baroktijd veel gebruikt om landgoederen in te richten. Het scheren van bomen en boomhagen tijdens de barokperiode is vermoedelijk al veel ouder. In de middeleeuwen werden namelijk al twijgen met groene bladeren geogst als voer voor het vee (zogenaamd loofhooi).

Bomen zijn dus essentiële elementen in de woon- en leefomgeving. Door hun lange levensloop nemen ze een speciale plaats in binnen het proces van stedelijke ontwikkeling. Ze bepalen in hoge mate hoe een omgeving eruit ziet. Daarom moeten we zuinig op ze zijn. De gemeente Tilburg streeft met haar bomenbeleid naar het behoud en versterken van een gezond, gevarieerd, duurzaam en kwalitatief hoogwaardig bomenbestand. De voorliggende nota geeft de kaders weer hoe in Tilburg met de bomen moet worden omgegaan.

1.1.2 Bomen en het milieu

Klimaat

Het klimaat verandert. Vele onderzoeken tonen aan dat de grote uitstoot van CO₂ hier de voornaamste oorzaak van is. De gevolgen zijn groot; de gemiddelde temperatuur op aarde zal stijgen, de zomers worden droger en de winters worden natter. Ook zal er sprake zijn van meer extremen in het weer. In het Kyoto-verdrag zijn afspraken gemaakt om te komen tot vermindering van het CO₂-uitstoot⁴. Ondanks dat op het terrein van het beperken van deze uitstoot vorderingen zullen worden gemaakt, treden er nu al veranderingen in het klimaat op. Zo was bijvoorbeeld in de krant te lezen dat in 2006 een nieuw warmterecord is gevestigd: *“2006 in Nederland het warmste jaar in drie eeuwen. Het record was volgens een KNMI-onderzoeker niet gehaald zonder broeikas-effect”*⁵. Dit thema wordt ook wereldwijd onder de aandacht gebracht in de film 'an inconvenient truth' van Al Gore.

³ Bron: VROM.NL, nr. 07, jaargang 08

⁴ Verminderen oorzaken klimaatverandering: voorkomen/mitigatie.

⁵ Bron: NRC Handelsblad, zaterdag 30 december 2006.

Het Noordwesteuropese klimaat groeit langzaam maar zeker naar een meer Midden- of zelfs ZuidEuropees klimaat. Ook op lokaal niveau zullen de effecten hiervan merkbaar zijn.

Binnen het nieuw te ontwikkelen klimaatbeleid zal onder meer worden onderzocht welke veranderingen op lokaal niveau te verwachten zijn. Op diverse beleidsterreinen zal rekening moeten worden gehouden met die veranderingen. Zeker ook wat betreft het groen, en dus ook de bomen, in en om de stad.

Er kan op twee manieren worden gekeken naar de rol van bomen. Ten eerste de belangrijke eigen functionaliteit. Daarnaast de rol die bomen kunnen spelen bij het omgaan met de effecten die voortkomen uit de verandering van het klimaat.

Eén van de effecten is de extra temperatuurstijging in de bebouwde omgeving (dichte bebouwing, verharding e.d.). Dit effect wordt ook wel omschreven als 'hitte-eiland'. Ook de luchtvochtigheid zal afnemen. Er zullen andere insecten en schimmels gaan voorkomen.

De consequenties voor de diverse beleidsterreinen (waaronder bomen) die voortkomen uit de klimaatverandering zullen binnen het nieuwe (gemeentelijke) klimaatbeleid in beeld worden gebracht. Indien nodig zal het bomenbeleid hierop worden aangepast.

Luchtkwaliteit

Bomen hebben over het algemeen een positief effect op de luchtkwaliteit. Bomen zorgen ervoor dat luchtverontreinigende stoffen worden afgevangen. Op de bladeren en takken kan fijn stof neerslaan en de bladeren kunnen gasvormige stoffen, zoals stikstofdioxide, opnemen. Dit positieve effect kan, door bij het groenontwerp rekening te houden met de keuze en positionering van bomen en struiken, vergroot worden.

Het positieve effect kan teniet gedaan worden als boomkronen elkaar boven een weg gaan raken en als het ware zorgen voor een tunnel, waarbinnen de luchtverontreinigende stoffen niet kunnen ontsnappen en de concentraties toenemen. Kappen van bomen zonder herplant is geen optie om dit tegen te gaan. Hierdoor wordt er helemaal geen fijn stof meer geabsorbeerd en waait de vieze lucht over omliggende straten.

Het positieve effect van bomen kan verbeterd worden door het slim kiezen en situeren van bomen en bijpassende onderbegroeiing. Lineaire groenstructuren kunnen zorgen voor filtering en afbuiging van luchtstromen. In het kader van het luchtkwaliteitsbeleid van de gemeente Tilburg is reeds geld gereserveerd om boomrijen waar 'tunnelwerking' plaatsvindt aan te pakken (dunning). Er wordt een analyse gemaakt welke straten hiervoor in aanmerking komen (**actie 1**).

Om in nieuwe situaties het positieve effect van bomen met betrekking tot luchtkwaliteit inzichtelijk te maken en verder te versterken worden instrumenten en ontwerperegels opgesteld. Momenteel worden deze instrumenten op landelijk niveau ontwikkeld. In het kader van de actualisering van het luchtkwaliteitsplan zal in de periode 2007 - 2009 onderzocht worden op welke wijze deze instrumenten in Tilburg kunnen worden toegepast.

1.2 Zorg voor bomen is samenspel

Door te zorgen dat bomen niet alleen bij de groenbeheerder op de agenda staat, maar ook bij iedere bestuurder en ambtenaar die bezig is met de openbare ruimte, wordt gemeentelijk draagvlak en randvoorwaarden geschapen voor goed bomenbeleid.

Zorg voor bomen ligt echter niet alleen bij de gemeente. Het is een samenspel met derden om te komen tot een goede leef- en woonomgeving. Iedereen wil toch wonen in een groene stad, waar gezonde en mooie bomen staan? Voor het behoud van een gezond en gevarieerd bomenbestand ligt de zorg ook bij de Tilburgse burgers en bedrijven, de particulier boombezitters, kabel- en leidingbedrijven, projectontwikkelaars. Samen met alle betrokkenen wil de gemeente zich inzetten voor de Tilburgse bomen, zodat onze kinderen en kleinkinderen over 50 jaar nog steeds kunnen genieten van de Tilburgse bomen. Door samenwerken te werken en ideeën uit te wisselen kan het Tilburgse bomenbeleid nog verder aangescherpt worden en het draagvlak hiervoor worden vergroot.

1.3 Waarom een nota over bomen?

Het afgelopen decennium is er door de gemeente Tilburg al veel beleid opgesteld met betrekking tot bomen. Zo is er onder andere de *Gemeentelijke Lijst Monumentale Bomen (2001/2003)* en de *beleidsnota ten aanzien van overlast van bomen in het openbaar gebied (1998)*. Beleid raakt na verloop van tijd verouderd en dient geactualiseerd te worden, zo ook de bovengenoemde stukken.

Naast de behoefte aan actualisatie van bomenbeleid wordt het belang van bomen steeds meer onderkend en wordt de roep om een duidelijkere visie over bomen daarom steeds groter. Welke ambitie streeft de gemeente Tilburg na? Aanvullend bomenbeleid is noodzakelijk om dit te kunnen bewerkstelligen en uit te kunnen dragen.

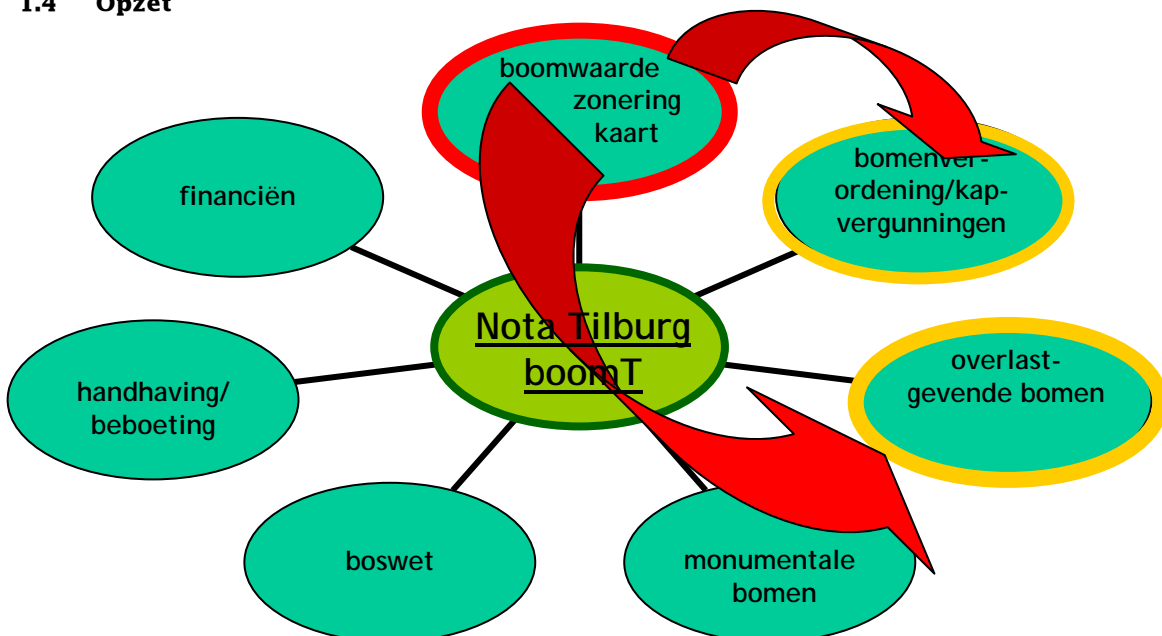
Tenslotte bestaat er ook de behoefte om al het bomenbeleid te bundelen, waardoor een duidelijk overzicht wordt gegeven. Integrale uitvoering van het bomenbeleid wordt hierdoor bevorderd.

1.3.1 Doel van bomenbeleid

Met 'Tilburg boomT' wordt ernaar gestreefd een gezond en gevarieerd bomenbestand in stand te houden dat belangrijk is voor onder meer het straatbeeld, het woongenot, ecologie, het klimaat en de oriëntatie. De nota is geen vrijblijvende formulering van het beleid omtrent bomen, maar een bindend kader waarbinnen besluiten die betrekking hebben op de openbare ruimte genomen dienen te worden. Ook voor regulering en handhaving met betrekking tot het bomenareaal worden binnen de nota Tilburg boomT handvatten aangereikt.

Door het Tilburgse bomenbeleid te bundelen, te actualiseren en te completeren, wordt de vertaling van (gebiedsgericht) beleid richting beheer/uitvoering eenduidig aangegeven en tevens goed toepasbaar gemaakt voor de praktijk. Door het aanscherpen van het bestaande bomenbeleid wordt het (voor de burger) tevens duidelijker waarom de gemeente bepaalde keuzes maakt.

1.4 Opzet

Figuur 1-1: de onderwerpen van de nota Tilburg boomT

'Tilburg boomT' is onderverdeeld in zeven verschillende onderwerpen (zie Figuur 1-1):

- 1) De boomwaardezoneringskaart (BWZ-kaart)
- 2) De bomenverordening met hierin het kapvergunningenstelsel
- 3) Overlastgevende bomen, waaronder ook (overlast van en overlast voor) kabels, leidingen en riolering

- 4) Monumentale bomen
- 5) De boswet
- 6) Handhaving
- 7) Financiën

Een aantal onderdelen van de nota is onlosmakelijk met elkaar verbonden en kan daarom *niet* los van elkaar worden gezien. Het gaat hierbij onder meer om de boomwaarde zoneringskaart (bwz-kaart), de kapvergunningen/bomenverordening en overlastgevende bomen. In ieder hoofdstuk wordt, wanneer er overlappingsen en/of raakvlakken zijn met andere deelreinen, de samenhang benadrukt en wordt verwezen naar elkaar.

Indien er naar aanleiding van het geformuleerde beleid acties ondernomen dienen te worden, wordt dit aan het einde van elk hoofdstuk weergegeven.

1.5 Leeswijzer

'Tilburg boomT' wordt als een bundel gepresenteerd. Elk onderwerp wordt apart behandeld en is achter zijn eigen tabblad terug te vinden. Hier is voor gekozen omdat in de nota verschillende onderwerpen zijn opgenomen die allen een eigen levensduur hebben. Sommige aspecten zullen op relatief korte termijn alweer geactualiseerd moeten worden (bijv. de boomwaarde zoneringskaart, monumentale bomenlijst). Alleen dat onderwerp dient dan opnieuw vastgesteld te worden (niet de gehele nota). De geactualiseerde versie kan dan weer achter zijn tabblad geplaatst worden, waardoor het gehele bomenbeleid op een plek te vinden is (en blijft).

Bijkomend voordeel van het gebruik van tabbladen is dat alle onderwerpen in een oogopslag terug te vinden zijn.

1.6 Acties

ACTIES:

- 1) In het kader van het Tilburgse luchtkwaliteitsbeleid wordt een analyse gemaakt welke bomen in welke straten in aanmerking komen om te worden aangepakt ter verbetering van de luchtkwaliteit.

2 Boomwaarde zoneringskaart

2.1 Meer kansrijke bomen, een betere bescherming en meer kwaliteit

Veranderingen in de stad lijken steeds sneller te gaan. Het zijn echter niet alleen de gebouwde contouren die telkens veranderen, maar ook vaak de groene contouren. Zo bereiken bomen de beoogde levensduur bijvoorbeeld niet doordat ze voor bouwplannen moeten wijken of omdat er in het verleden foutieve ontwerpkeuzes zijn gemaakt. Het resultaat hiervan is soms aan de kwaliteit van de bomen af te lezen. In veel gevallen vertonen ze vormen van beschadiging, halfzijdige kronen, kwijnen weg of drukken met hun wortels de verharding op.

Zoals al eerder benadrukt staan bomen steeds meer onder druk van de stad. De verwachting is dat in de loop van de tijd steeds meer bomen of zelfs complete bomenstructuren zouden kunnen uitvallen als gevolg van deze stedelijke druk. Dit beeld is onwenselijk. Bomen dienen, naast hun eigen standaardwaarde, juist een toegevoegde waarde aan stedelijke ontwikkelingen te bieden. Om er niet te laat achter te komen dat er teveel bomen voor stedelijke ontwikkelingen zijn gesneuveld en om een kwalitatief hoogwaardig bomenbestand te krijgen en te behouden is het nodig dat er zuinig wordt omgegaan met onze bomen. Daarom is het noodzakelijk om belangrijke zaken rondom bomen goed te regelen en vast te leggen. Om deze reden is de boomwaarde zoneringskaart opgesteld, vanaf nu bwz-kaart genoemd. Op deze kaart worden de belangrijkste bomenwaarden in Tilburg weergegeven. Voor deze bomen zijn criteria opgesteld o.a. met betrekking tot kapvergunningen, onderhoud en beheer en straatbeeld. In dit hoofdstuk zal de bwz-kaart met zijn bijbehorende waarden worden uitgelegd en wordt duidelijk in welke situaties deze kaart gebruikt kan worden.

2.2 De boomwaarde zoneringskaart (bwz-kaart)

Het uitgangspunt van de bwz-kaart is *“het streven naar een stedelijke inrichting die, met behulp van groen, niet alleen de geschiedenis en structuur van de stad eerbiedigt, maar die ook (nieuwe) harmonie en sfeer scheidt en op die manier het welbevinden, waaronder de natuurbeleving, van alle burgers dient”*. De bwz-kaart dient dit uitgangspunt zichtbaar te maken.

Doel van de kaart is het in stand houden en versterken van de kansrijke openbare bomen door het vastleggen van de essentiële en potentieel waardevolle bomen in de stad. Dat wil zeggen kwalitatieve, duurzame bomen die tot volgroei kunnen komen en zich kunnen ontwikkelen in de tijd. Door middel van de bwz-kaart wordt duidelijk waar kansen liggen voor openbare bomen en welke openbare bomen in Tilburg extra bescherming krijgen (o.a. bescherming tegen kappen).

De bwz-kaart vormt mede input voor het nieuwe, nog op te stellen Groenstructuurplan (start begin 2008, **actie 2**). Nieuwe bomenstructuren in relatie tot andere vormen van groen kunnen hierin worden aangegeven. De bwz-kaart wordt alleen gebruikt in *bestaande situaties* (situaties waarin al openbare bomen staan) en de bwz-kaart doet enkel uitspraken over openbare bomen die reeds in het openbaar stedelijk gebied staan. Aan het einde van dit hoofdstuk is een kaart opgenomen waarop alle huidige openbare bomen staan afgebeeld. Ook de boomwaarde zoneringskaart is hier te vinden.

LET OP: De bwz-kaart wordt niet gebruikt om *nieuwe* bomenstructuren/lanen aan te wijzen. Dit kan alleen maar worden bepaald in relatie tot al het groen. Dit gebeurt in het Groenstructuurplan.

De bwz-kaart is een dynamische kaart en dient daarom ook om de vijf jaar geactualiseerd te worden op grond van nieuwe ruimtelijke ontwikkelingen (**actie 3**). Tevens dient na vaststelling van de nota Tilburg BoomT de bwz-kaart naast de Kwaliteitskaart Openbaar Gebied te worden gelegd. De hierop aangegeven beheerniveaus (voor bomen) dienen te worden afgestemd met de boomwaarden (en het hiermee gepaard gaande beheer- en onderhoudsniveau) zoals aangegeven op de bwz-kaart (**actie 4**).

De uitleg over de totstandkoming van de bwz-kaart is te vinden in bijlage 1.

2.2.1 Wanneer bwz-kaart gebruiken + koppeling met 'overlastgevende bomen' en 'kapvergunningenstelsel'

De bwz-kaart is een instrument voor ontwerpers en dient gebruikt te worden als basis bij alle nieuwbouw-, herontwikkelings- of herstructureringsplannen in de bestaande stad waar openbare bomen mee gemoeid zijn. Bij het te voeren beheer, het opstellen van stedenbouwkundige plannen en de keuze van het maatregelenpakket is de duurzame instandhouding van het groen het streven, zonder dat hierbij sprake is van kapitaalvernietiging. Het vervangen van openbaar groen is afhankelijk van het gebruik en de hieraan gekoppelde kwaliteitsniveaus.

Tevens vormt de bwz-kaart een aanvulling op het al bestaande beleid over overlastgevende bomen ('*beleidsnota ten aanzien van overlast van bomen in het openbaar gebied*' (1998')). In deze beleidsnota wordt duidelijk omschreven wanneer een boom wel of niet gerooid mag worden. Ondanks het feit dat dit beleid antwoord geeft op veel vragen over hoe om te gaan met bomen die overlast veroorzaken, blijft er altijd een 'grijs gebied'. In dit 'grijze gebied' is het niet direct duidelijk wat de te volgen lijn is om de overlastgevende situatie met openbare bomen het hoofd te bieden. Om ook in dit soort situaties meer duidelijkheid te bieden, dient de bwz-kaart met bijbehorende criteria als instrument gebruikt te worden.

Ook de bomenverordening met hierin omschreven het kapvergunningenstelsel heeft een directe relatie met de bwz-kaart. Meer hierover in hoofdstuk 3. Per omschreven boomwaarde zoneringskaart wordt een verband gelegd met het kapvergunningenstelsel (paragraaf 2.3).

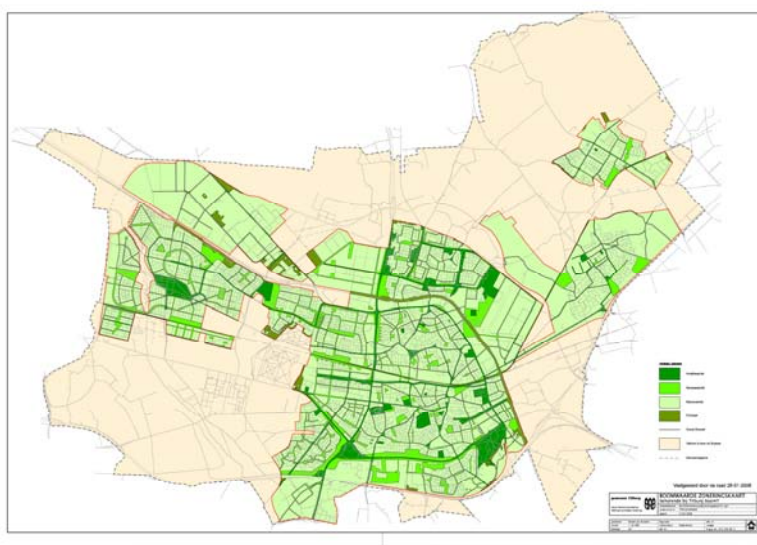
BELEIDSREGEL:

De bwz-kaart dient door ontwerpers gebruikt te worden als instrument als basis bij alle nieuwbouw-, herontwikkelings- of herstructureringsplannen in de bestaande stad waar openbare bomen mee gemoeid zijn.

2.3 Vier boomwaarden en hun randvoorwaarden

De boomwaarde zoneringskaart doet alleen uitspraken over *openbare* bomen. Op de kaart staan alle structuren weergegeven die van belang zijn voor de bomenstructuur. Het wil echter niet zeggen dat in al de structuren ook bomen aanwezig zijn. Daarom dient de boomwaarde zoneringskaart altijd samen met de kaart 'standplaats huidige openbare bomen' te worden bekeken.

De boomwaarde zoneringskaart wordt alleen gebruikt in *bestaande situaties* (situaties waarin al openbare bomen staan) en de boomwaarde zoneringskaart doen *enkel* uitspraken over openbare bomen die reeds in het openbaar stedelijk gebied staan. De boomwaarde zoneringskaart wordt *niet* gebruikt om nieuwe bomenstructuren/lanen aan te wijzen. Dit kan alleen maar worden bepaald in relatie tot al het groen. Het aanwijzen van eventueel nieuwe structuren wordt gedaan in het Groenstructuurplan.

Figuur 2-1: boomwaarde zoneringskaart.

Op de boomwaarde zoneringskaart wordt onderscheid gemaakt in vier verschillende boomwaarden; de hoofdwaarde, nevenwaarde, basiswaarde en stadsecologie. Deze waarden zijn met verschillende groentinten op de kaart weergegeven. Bomen die een hoofd- of nevenwaarde hebben gekregen, krijgen naast de 'basis'bescherming, zoals verwoord in de bomenverordening, extra bescherming. Hierdoor verhoogd de kans dat deze bomen ongestoord kunnen volgroeien. De randvoorwaarden die bij de verschillende waarden horen worden in deze paragraaf verwoord en hebben betrekking op alle openbare bomen. NB: Als een straat/weg/laan wordt weergegeven op de kaart, betreft het de bomen (op en) langs de straat *tot aan de gevel*.

2.3.1 Hoofdwaarde (stedelijk/stadsdeel niveau)

Openbare bomen die in een zone met een hoofdwaarde staan hebben een structuurbepalend karakter voor heel Tilburg en/of de stadsdelen en nemen een belangrijke plaats in in het stedelijk netwerk (qua karakter, identiteit en herkenningspunt). Het zijn bomen van stedelijk belang waar meer waarde aan wordt toegekend dan aan een 'normale' stadsboom (paragraaf 2.3.3).

De openbare bomen met een hoofdwaarde krijgen alle kans om uit te groeien tot een duurzame en kwalitatief hoge bomenstructuur (maximale grootte moet bereikt kunnen worden/volgroeid). Boombehoud is het uitgangspunt. Het beheer, behoud en stedenbouwkundige projecten dienen hierop te worden afgestemd. Tevens is het uitgangspunt dat de boom in principe belangrijker is dan kabels, leidingen en overige infrastructuur. Indien mogelijk dienen kabels en leidingen te worden verlegd als deze in de weg liggen (zowel in huidige als nieuwe situaties). Op deze manier kan de boom behouden blijven.

Vanwege de hoge waarde die wordt toegekend aan bomen die een hoofdwaarde hebben, vallen deze bomen altijd onder de bomenverordening. Dit houdt in dat voor openbare bomen met een hoofdwaarde *altijd* (ongeacht hun stamomtrek) een kapvergunning dient te worden aangevraagd. Of een boom waarvoor een kapvergunning is aangevraagd ook daadwerkelijk gekapt mag worden, wordt vervolgens beoordeeld door de toetsers van de kapaanvraag⁶. Er moeten echter wel gegronde, zeer zwaarwegende, maatschappelijke redenen zijn om een boom met een hoofdwaarde te kappen⁷.

- *zwaarwegende maatschappelijke belangen*: *onder zwaarwegende maatschappelijke belangen moeten in dit verband in ieder geval openbare belangen worden verstaan. Dus niet uitsluitend of overwegend particuliere belangen of belangen van bepaalde kleinere groepen van burgers. Veiligheids-, volksgezondheids- en wezenlijke milieubelangen zijn zonder meer zwaarwegend. Sociale en economische belangen kunnen ook zwaarwegend zijn. Louter financiële belangen zijn in het algemeen niet als een zwaarwegend maatschappelijk belang te beschouwen.*
- *Alternatieve locaties*: *men mag niet te gemakkelijk aannemen dat alternatieve locaties of andere oplossingen ontbreken.*

Andere oplossingen/alternatieven (zoals bijv. het omleggen van kabels en leidingen, het aanpassen van een ontwerp van een gebied, het direct onder de boom door boren van kabels en leidingen) dienen serieus in ogenschouw genomen te worden.

De lijnvormige (hoofd)structuur van bomen in een zone met een hoofdwaarde mag geen gaten vertonen. Indien bomen uit een structuur/laan uit een hoofdzone toch gerooid worden, dient er - indien mogelijk - een nieuwe gezonde boom van gelijke grootte en/of leeftijd op deze plek (of nabij deze plek) herplant te worden om de lijnvormige structuur te handhaven.

De bomen die in een hoofdzone staan zijn duurzame houtsoorten. Gestreefd wordt naar bomen van een 1^e grootte⁸ (bijv. eik, beuk, linde of kastanje). Deze bomen moeten kunnen volgroeien zonder last en/of schade te ondervinden van zijn omgeving. Indien mogelijk dienen de bomen met een hoofdwaarde vrij dicht en op een regelmatige onderlinge afstand in de rij, 2-zijdig van de weg te worden geplant⁹. Slechts bij onhaalbaarheid van voldoende ruimte (zowel boven- als ondergronds) wordt voor een minder zware boombeplanting of vorm (zuil) gekozen. Indien mogelijk staan bomen met een hoofdwaarde in gras of vakbeplanting (of onderbeplanting). Bij de keuze van het assortiment moet nadrukkelijk rekening worden gehouden met de grondsoort en de natuurlijke habitat. Per

⁶ En uiteindelijk geweigerd of verleend door Burgemeester en Wethouders.

⁷ Dit dient altijd door Burgemeester en Wethouders afgewogen/besloten te worden.

⁸ 1^e grootte > 15 meter hoog bij volgroeidheid; 2e grootte 8 - 15 meter hoog bij volgroeidheid; 3e grootte 6 - 8 meter hoog bij volgroeidheid.

⁹ Uiteraard dient hier wel rekening te worden gehouden met het eventuele tunnelwerkingseffect van bomen (zie paragraaf 1.1.2).

structuur wordt zoveel mogelijk één soort gebruikt.

In de praktijk blijkt dat de hierboven omschreven gewenste invulling van de hoofdwaarden niet altijd volledig te realiseren is. Toch moet bij het realiseren van (her)inrichtings-, herstructurerings- en herontwikkelingsplannen steeds de gewenste verschijningsvorm/eindbeeld als uitgangspunt worden genomen.

Beheermaatregelen voor bomen met een hoofdwaarde

Bomen die een hoofdwaarde hebben verdienen extra bescherming; zowel boven- als ondergronds. De beheermaatregelen voor bomen die een hoofdwaarde hebben zijn erop gericht om de boom(structuur) in stand te houden en zo mogelijk te optimaliseren. Voor wat betreft beheer betekent dit onder meer:

- Boombescherming: Bij bouwactiviteiten krijgen bomen die in de hoofdzone staan de hoogste mate van bescherming. Dit betekent dat in de definitiefase het behoud van deze bomen (boomkroon, de stam en/of de wortels) uitgangspunt dient te zijn. Onder de kroon van deze bomen mogen geen werkzaamheden plaatsvinden. Daarnaast dienen bij eventuele bouwwerken/plannen minimaal de volgende afstanden tot de stam te worden aangehouden¹⁰:
 - bomen eerste grootte: 8 meter;
 - bomen tweede grootte: 5 meter;
 - bomen derde grootte: 4 meter;
 - zeer waardevolle bomen: 12 meter;
 - monumentale bomen: 15 meter.
- Bij werkzaamheden in nabijheid van bomen die in de hoofdzone staan dient daarnaast te allen tijde boombescherming te worden aangebracht. Verder dient er bij werkzaamheden in nabijheid van deze bomen altijd een volledige BomenEffectenAnalyse (BEA) te worden opgesteld¹¹.
- Inspectie: Bomen die een hoofdwaarde hebben worden minimaal 1 keer per 3 jaar geïnspecteerd op veiligheid en onderhoud.
- Indien bomen met een hoofdwaarde toch moeten wijken wordt herplantplicht opgelegd. Als blijkt dat een feitelijk gelijkwaardige herplant echt niet (volledig) mogelijk is, dient een deel van de herplant door storting van een bedrag in 'Reserve Bomen' gecompenseerd te worden. De hoogte hiervan wordt bepaald door de adviseur bomen en groen van de gemeente Tilburg.
- In geval van onherstelbare schade aan bomen die een hoofdwaarde hebben zal altijd een herplantplicht opgelegd worden. Voor nieuw geplante bomen zal in de regel géén kapvergunning worden verleend, tenzij sprake is van een ernstige bedreiging van de openbare veiligheid, noodtoestand, in het kader van tijdige verjonging of andere uitzonderlijke situaties.
- Verbetering groeiplaats: Indien noodzakelijk en mogelijk zal groeiplaatsverbetering plaatsvinden.
- Bij het uitvoeren van beheermaatregelen (bijvoorbeeld nader onderzoek) zullen de bomen met een hoofdwaarde de hoogste prioriteit krijgen.
- Beheermaatregelen zijn zowel gericht op de veiligheid en behoud van het bomenbestand als op de esthetisch kwaliteit en structuurbepalendheid.

2.3.2 Nevenwaarde (wijkniveau)

Bomen die in een zone met een nevenwaarde staan vervullen een belangrijke functie voor het woongenot van de wijk en worden hierdoor waardevol bevonden. Ze bieden echter geen structuur op stadsniveau. Vanwege hun ligging in wijken (vaak het geval) dient de soort boom hier op zijn standplaats aangepast te zijn (geen vruchtdragende bomen, niet hoogwortelend e.d.). De toegevoegde waarde van de bomen met een nevenwaarde is voornamelijk het groene straatbeeld, een prominente plek in de wijk, verhoging van de leefbaarheid en de oriëntatie in de wijk. Ondanks het feit dat deze bomen niet in een hoofdzone staan, hebben deze bomen wel een belangrijke betekenis voor de wijk. In deze structuur staan (indien mogelijk) overwegend bomen van de 2^e grootte, 1- of 2-zijdig van de weg, en zijn, waar mogelijk, op een ruime onderlinge afstand van elkaar geplant.

Indien noodzakelijk dient gezorgd te worden voor boombescherming (boompalen, kniepalen, beugels), bijvoorbeeld als bomen in de buurt van parkeervakken staan. Bij de inrichting van deze structuren wordt zoveel mogelijk gestreefd naar een aansluiting op de oorspronkelijke situatie en nieuwe functie

¹⁰ Dit is tevens afhankelijk van de kroonomvang. Dit kan per soort verschillen.

¹¹ Een BEA wordt uitgevoerd in geval van bouw of aanleg van werken nabij te behouden bomen. In een BEA staat aangegeven welke aanvullende maatregelen getroffen moeten worden om de bomen vitaal te houden en dus te behouden.

en (indien van toepassing) mogelijk koppeling met omliggende gebieden. Bij nieuwbouw/herstructurering wordt ernaar gestreefd de bomen op te nemen in het plan en hierdoor hun overlevingskans te vergroten. Openbare bomen die een nevenwaarde hebben zijn kapvergunningplichtig als zij een stamomtrek hebben van 65 centimeter of meer.

De lijnvormige structuur waarin de bomen in de nevenzone staan is belangrijk. Er mogen echter wel enkele gaten vallen in de structuur, mits dit niet als hinderlijk wordt ervaren (niet een laan met vaste afstanden tussen de bomen is het streven, maar de continue lijn is belangrijk). Indien bomen met een nevenwaarde gerood worden, moet een nieuwe gezonde boom op deze plek herplant worden. Indien dit niet mogelijk is (dit dient aangetoond te worden), wordt per situatie door de adviseur bomen en groen beoordeeld of financiële compensatie dient te worden opgelegd.

Beheermaatregelen voor bomen met een nevenwaarde

De beheermaatregelen zijn erop gericht om de boom(structuur) in stand te houden. Voor wat betreft beheer betekent dit onder meer:

- Boombescherming: Bij bouwactiviteiten krijgen bomen die in een nevenwaarde staan een bovengemiddelde mate van bescherming. Dit betekent wel dat in de definitiefase het behoud van deze bomen (boomkroon, de stam en/of de wortels) uitgangspunt dient te zijn. Onder de kroon van deze bomen mogen geen werkzaamheden plaatsvinden. Daarnaast dienen bij eventuele bouwwerken/plannen minimaal de volgende afstanden tot de stam te worden aangehouden:
 - bomen eerste grootte: 8 meter;
 - bomen tweede grootte: 5 meter;
 - bomen derde grootte: 4 meter;
 - zeer waardevolle bomen: 12 meter;
 - monumentale bomen: 15 meter.
- Bij werkzaamheden in nabijheid van bomen die in de nevenzone staan dient daarnaast, afhankelijk van de werkzaamheden, boombescherming te worden aangebracht. Enkel als hiertoe vooraf aanleiding toe is (bijvoorbeeld omdat schade aan bomen te voorzien is) dient een BEA (BomenEffectenAnalyse) te worden opgesteld. Indien noodzakelijk wordt dit uitgebreid met een nadere analyse.
- Inspectie: Bomen met een nevenwaarde worden minimaal 1 keer per 3 jaar geïnspecteerd op veiligheid en onderhoud.
- Indien bomen met een nevenwaarde toch moeten wijken is herplant een verplichting. Als dit niet mogelijk is (dit dient aangetoond te worden), dient per situatie beoordeeld te worden of financiële compensatie dient te worden opgelegd. De hoogte hiervan wordt bepaald door de adviseur bomen en groen van de gemeente Tilburg.
- Verbetering groeiplaats: Indien de toestand van de bomen met een nevenwaarde hiertoe aanleiding geeft en maatregelen mogelijk zijn, zal groeiplaatsverbetering plaatsvinden of zal de inrichting worden aangepast (bijv. door het aanplanten van minder bomen of bomen op geschiktere plaatsen).
- Overige: Bij het uitvoeren van beheermaatregelen (bijvoorbeeld nader onderzoek) zullen de bomen in de nevenzone een gemiddelde prioriteit krijgen.
- Overige: Beheermaatregelen zijn vooral gericht op de veiligheid en behoud van het bomenbestand en in mindere mate op de esthetisch kwaliteit of structuurbepalendheid.

2.3.3 Basiswaarde (buurniveau)

De bomen die niet in de hoofd- of nevenwaarde vallen, vormen het niveau 'basiswaarde'. Ook deze stadsbomen zijn van belang voor de verschillende Tilburgse wijken en buurten. De bomen verfraaien de straat en verhogen de leefomgeving, maar hebben geen bijzonder structuurbepalend functie. Dit wil echter niet zeggen dat de bomen geen waarde hebben. Wel kan de keuze anders uitvallen als de bomen problemen (overlast) gaan krijgen of veroorzaken. Bij ernstige overlast is kappen van de boom bijvoorbeeld een optie. Tevens kan worden overwogen geen extra verzorgingsmaatregelen te treffen, maar bijvoorbeeld een nieuwe boom te planten. Ook kan het zo zijn dat het niet mogelijk is een nieuwe boom op dezelfde locatie te planten. Herplant is het uitgangspunt. Indien aantoonbaar is dat dit niet mogelijk is zal per locatie bekeken worden of een financiële vergoeding gevraagd kan worden. Openbare bomen in een basiszone zijn kapvergunningplichtig als zij een stamomtrek hebben van 65 centimeter of meer (conform bomenverordening).

Beheermaatregelen voor bomen met een basiswaarde

De bomen die een basiswaarde hebben behoeven geen extra ondergrondse- of bovengrondse bescherming. Voor wat betreft beheer betekent dit onder meer:

- Boombescherming: bij bouwactiviteiten krijgen de 'basisbomen' een normale mate van bescherming. Dit betekent dat in de definitiefase het behoud van deze bomen in principe uitgangspunt dient te zijn. Onder de kroon van deze bomen mogen geen werkzaamheden plaatsvinden. Daarnaast dienen bij eventuele bouwwerken/plannen minimaal de volgende afstand tot de stam te worden aangehouden.
 - bomen eerste grootte: 8 meter;
 - bomen tweede grootte: 5 meter;
 - bomen derde grootte: 4 meter;
 - zeer waardevolle bomen: 12 meter;
 - monumentale bomen: 15 meter.
- Bij werkzaamheden in nabijheid van bomen met een basiswaarde dient, afhankelijk van de werkzaamheden, boombescherming te worden aangebracht.
- Inspectie: bomen met een basiswaarde dienen minimaal 1 keer per 5 jaar te worden geïnspecteerd op veiligheid en onderhoud.
- Indien bomen met een basiswaarde toch moeten wijken is herplant een verplichting. Als dit niet mogelijk is dient per situatie beoordeeld te worden of financiële compensatie dient te worden opgelegd.
- In geval van schade aan bomen dient per situatie bekeken te worden of de herplantplicht opgelegd dient te worden.
- Bij het uitvoeren van beheermaatregelen zullen de overige bomen een normale prioriteit krijgen (tenzij de veiligheid in het geding is).
- Beheermaatregelen zijn vrijwel alleen gericht op veiligheid en behoud van het bomenbestand en in mindere mate op de esthetisch kwaliteit.

2.3.4 Stadsecologie

Bomen spelen een belangrijke rol voor de stadsecologie. Samen met water en het overige groen hebben zij een positieve invloed op het leefklimaat van de inwoners van Tilburg en zijn ze van levensbelang voor het behoud van flora en fauna.

De openbare bomen die op de bwz-kaart als stadsecologie staan weergegeven maken onderdeel uit van de huidige (stedelijke) ecologische verbindingzones of vormen een potentiële ecologische verbindingzone (zowel EVZ aangewezen door het rijk als door de gemeente). Zoals een weg een verbindingsweg vormt tussen huis en bestemming, vormen ecologische verbindingzones de verbindingswegen tussen leefgebieden van planten, vogels, vleermuizen en kleinere dieren in de stad. Bomen die in de ecologiezone staan krijgen alle kans om uit te groeien tot een duurzame en voor ecologie waardevolle bomen. Boombehoud staat voorop. Het beheer en onderhoud van de bomen in deze zones dient afgestemd te worden op de natuurwaarde die de zone vervuld. Voor bomen die onderdeel uitmaken van de stadsecologiezone zal in beginsel géén kapvergunning worden verleend, tenzij sprake is van een ernstige bedreiging van de openbare veiligheid, noodtoestand of andere uitzonderlijke situaties. In geval van kap dient er herplant van de boom plaats te vinden. In eerste instantie op dezelfde plek. Indien dit niet mogelijk is, dient elders een compensatiemogelijkheid gevonden te worden. Financiële compensatie is uitgesloten. Bij herplant dient gekozen te worden voor inheemse streekeigen houtsoorten (inlands genetisch materiaal).

Bij ruimtelijke ingrepen dient er altijd een quick-scan plaats te vinden. Net zoals bij alle stadsbomen, dient er bij kap van bomen met een stadsecologiewaarde o.a. rekening te worden gehouden met het broedseizoen van vogels en vaste verblijfplaatsen van vleermuizen en vogels.

Als er bij ruimtelijke ingrepen sprake is van bosjes in de omliggende omgeving dient er een afstand te worden aangehouden tussen deze ecologie zone (bosje) en het ruimtelijke ingrepen. Deze afstand is ingesteld om de mantel- en zoomvegetatie te behouden, waardoor flora en fauna zo min mogelijk wordt aangetast. Afhankelijk van de ligging (noord/zuid) dient er een zone van 5 tot 25 meter te worden aangehouden.

2.4 Aanpassingen in de bomenverordening naar aanleiding van de bwz-kaart

2.4.1 Herplantplicht van openbare bomen

Als openbare bomen die in het stedelijk gebied staan toch gerooid moeten worden, is herplant een verplichting als de situatie ter plekke dit toelaat. Er dient een nieuwe gezonde boom op het liefst dezelfde plek herplant te worden. Helaas is het in sommige situaties niet mogelijk om bomen te herplanten. Dit dient dan gemotiveerd te worden. Bij het *niet één op één herplanten* van openbare bomen is het aanvragen van een kapvergunning verplicht (ongeacht de stamomtrek). Gekoppeld aan de kapvergunning wordt door de adviseur bomen en groen beoordeeld of compensatie in de vorm van een storting van een bedrag in 'Reserve Bomen' gewenst is. De hoogte hiervan wordt tevens door de adviseur bomen en groen bepaald (behelp van de Richtlijnen van de Nederlandse Vereniging van Taxateurs van Bomen). Door deze regeling toe te passen wordt ervoor gewaakt dat Tilburg niet meer versteent en groen blijft.

BELEIDSREGEL:

Voor alle openbare bomen geldt een herplantplicht. Als blijkt dat een feitelijk gelijkwaardige herplant niet (volledig) mogelijk is (en dit gemotiveerd kan worden), dient een deel van de herplant door storting van een bedrag in 'Reserve Bomen' gecompenseerd te worden. De hoogte hiervan wordt door de adviseur bomen en groen van de gemeente Tilburg met behulp van de Richtlijnen van de Nederlandse Vereniging van Taxateurs van Bomen.

Bij het niet één op één herplanten van openbare bomen is het aanvragen van een kapvergunning verplicht (ongeacht de stamomtrek).

2.4.2 Wanneer kapvergunning aanvragen?

Om de bwz-kaart op een juiste manier te kunnen gebruiken dienen er wijzigingen in de bomenverordening te worden gemaakt met betrekking tot het kapvergunningstelsel voor openbare bomen. Voor de achterliggende redenen wordt verwezen naar hoofdstuk 3.

In het huidige beleid is reeds vastgelegd dat er voor monumentale bomen géén kapvergunningen worden verleend (tenzij sprake is van een ernstige bedreiging van de openbare veiligheid, noodtoestand of andere uitzonderlijke situaties).

Tabel 2-a: wanneer dient een kapvergunning te worden aangevraagd?

Zone	Wanneer kapvergunning aanvragen?
Hoofdwaaarde	Voor <i>openbare</i> bomen die in een hoofdzone staan dient <u>altijd</u> een kapvergunning aan te worden gevraagd, ongeacht de stamomtrek ¹² .
Neven- en basiswaarde	<i>Openbare</i> bomen met een neven- of basiswaarde zijn kapvergunningplichtig vanaf een stamomtrek van 65 centimeter.
Stadsecologie	Voor <i>openbare</i> bomen die in de ecologiezone staan worden in beginsel geen kapvergunningen verleend, tenzij sprake is van een ernstige bedreiging van de openbare veiligheid, noodtoestand of andere uitzonderlijke situaties.
Particuliere bomen	<i>Particuliere</i> bomen zijn kapvergunningplichtig vanaf een stamomtrek van 65 centimeter. Uitzondering hierop vormen de eigenaar/bewoner en huurder/bewoner met een tuin net een oppervlak ≤ 100 m ² . In dat geval is een kapvergunning niet nodig (zie ook § 3.1.2).

Daarnaast geldt de in paragraaf 2.4.1 vermelde beleidsregel dat bij het niet één op één herplanten van openbare bomen het aanvragen van een kapvergunning een vereiste is.

¹² de stamomtrek dient te worden gemeten op 1,3 meter hoogte van het maaiveld.

2.5 Opname in beheerbestemmingsplannen

Voor het verankeren van de openbare bomen met een hoofdwaarde, monumentale bomen en openbare bomen van de 1^e categorie (bomen van de 1^e categorie zijn bij volgroeidheid 15 meter of hoger) voor een duurzame instandhouding is het belangrijk deze op te nemen in andere beleidsplannen. Het belangrijkste plan hiervoor is het beheerbestemmingsplan dat wordt gebruikt om aanvragen voor bouwvergunningen te toetsen. Als een bouwaanvraag niet in strijd is met het bestemmingsplan, kan de bouwvergunning niet worden geweigerd. Door deze bomen op te nemen in beheerbestemmingsplannen, worden deze bomen beter beschermd (door middel van een aanlegvergunning) (**actie 5**).

2.6 Buitengebied

Ook Voor het buitengebied is het waardevol om een kaart te hebben die te vergelijken is met de boomwaarde zoneringskaart voor het stedelijk gebied. Hiermee kunnen ook waardevolle bomenstructuren in het buitengebied extra bescherming krijgen en niet alleen de bomenstructuren in het stedelijk gebied (**actie 6**).

2.7 Acties

ACTIES:

- 2) De boomwaarde zoneringskaart wordt als inputkaart gebruikt voor het nog op de stellen Groenstructuurplan.
- 3) Om de vijf jaar (eerstvolgend in 2012) vindt een actualisatie van de boomwaarde zoneringskaart plaats.
- 4) De Kwaliteitskaart Openbaar Gebied wordt afgestemd met de boomwaarden (en het hierbij horende beheer/onderhoudsniveau) zoals aangegeven op de bwz-kaart.
- 5) Openbare bomen met een hoofdwaarde, monumentale bomen en openbare bomen van de 1^e categorie worden in bestemmingsplannen opgenomen.
- 6) Voor het buitengebied dient een kaart te worden gemaakt die te vergelijken is met de boomwaarde zoneringskaart voor het stedelijk gebied.

3 Bomenverordening/kapvergunningenstelsel

De bomenverordening (vastgesteld in maart 2000) geeft onder meer regels aan ter bescherming van de bomen en regels over het wel of niet afgeven van een kapvergunning door de gemeente. De nieuwe beleidslijnen, zoals weergegeven in de voorliggende nota Tilburg boomT, zijn onder meer in de nieuwe bomenverordening verwerkt. De nieuwe bomenverordening is aan het einde van dit hoofdstuk te vinden. In bijlage 3 wordt een voorbeeld gegeven van een formulier aanvraag kapvergunning. In dit hoofdstuk wordt ingegaan op de wijzigingen in de bomenverordening.

3.1 Aanpassingen in de bomenverordening/kapvergunningenstelsel

De bomenverordening Tilburg is op 13 maart 2000 vastgesteld door de raad¹³. Nieuwe jurisprudentie en nieuwe inzichten hebben er na 2000 voor gezorgd dat de ideeën over het huidige vergunningenstelsel op bepaalde vlakken veranderd zijn¹⁴. Deze nieuwe jurisprudentie en nieuwe inzichten dragen ertoe bij dat de bomenverordening in de toekomst een nog beter instrument is om de Tilburgse bomen bescherming te bieden. Het nieuwe bomenbeleid biedt - ten opzichte van het 'oude' beleid - meer handvatten om bomen te beschermen tegen ongewilde kap door een aantal nieuwe beleidsmaatregelen (bijvoorbeeld de "boomwaarde zoneringskaart" en de gemeentelijke lijst van monumentale bomen). Op deze manier wordt ervoor gewaakt dat Tilburg steeds meer versteent en dat er steeds minder bomen in Tilburg komen te staan.

De volgende aanpassingen zijn ten opzichte van de bomenverordening 2000 gedaan en verwerkt in de bomenverordening 2007:

3.1.1 Toevoeging definitie zeer waardevolle boom

De definitie van een *zeer waardevolle boom* is opgenomen in artikel 1 van de bomenverordening (begripsomschrijvingen). Een *zeer waardevolle boom* wordt omschreven als een boom met een stamomtrek van minimaal 200 cm (gemeten op 1,3 meter boven het maaiveld), met een leeftijd van circa 50 jaar of ouder, met een goede kwaliteit¹⁵. Deze bomen kunnen tevens omschreven worden als potentieel monumentale boom.

3.1.2 Kapvergunninggronden voor het verlenen van een kapvergunning

Openbare bomen

De boomwaarde zoneringskaart (zie hoofdstuk 2) wordt als weigeringsgrond voor kap in de bomenverordening opgenomen. Openbare bomen die een hoofdwaarde¹⁶ hebben zijn *altijd* kapvergunningplichtig. Een stamomtrek wordt hier niet als maatstaf gebruikt, omdat bomen met een hoofdwaarde als belangrijke bomenstructuur van bomen in Tilburg worden beschouwd (ze vervullen waardevolle functies). Openbare bomen die een neven- of basiswaarde hebben zijn als ze een stamomtrek hebben van 65 cm of meer kapvergunningplichtig. Voor bomen die een monumentale status hebben of in de stadsecologiezone van de bwz-kaart staan, geldt dat hiervoor in beginsel géén kapvergunning wordt verleend.

¹³ Met een geringe wijziging in september 2001 (compensatiebijdrage voor waardevolle en monumentale te kappen bomen, die ter plaatse niet kunnen worden herplant).

¹⁴ Een deel van deze nieuwe inzichten en nieuwe jurisprudentie is verwerkt in de modelbomenverordening van de Bomenstichting en de vereniging STADSWERK Nederland (september 2004). Op de voorafgaande versie van deze modelbomenverordening is ten dele de huidige versie van onze bomenverordening gebaseerd.

¹⁵ De kwaliteit van een boom is een samengesteld begrip waarin goede vitaliteit, juiste standplaats en toekomstverwachting (langer dan 10 jaar) van de boom bepalend is voor de hoogte van de kwaliteit (zie bijlage 4).

¹⁶ De bwz-kaart kent verschillende waardeniveaus (hoofd-, neven- en basiswaarde en stadsecologie). Per waarde wordt het gewenste beeld met betrekking tot bomen geschetst.

Particuliere bomen

Particuliere bomen zijn kapvergunningplichtig vanaf een stamomtrek van 65 centimeter. Uitzondering hierop vormen de eigenaar/bewoner en huurder/bewoner met een tuin met een oppervlak $\leq 100 \text{ m}^2$. In dit geval dient er geen kapvergunning te worden aangevraagd.

- eigenaar/bewoner: een natuurlijk persoon, die de eigendom van een pand heeft en die blijkens de gemeentelijke basisadministratie in dat pand woonachtig is.
- huurder/bewoner: een natuurlijk persoon, die een huurovereenkomst met de eigenaar van een pand heeft en die blijkens de gemeentelijke basisadministratie in dat pand woonachtig is.
- oppervlakte tuin: de bij elkaar opgetelde oppervlakten van voor-, zij- en achtertuin, behorende bij een woning (oppervlak tuin = perceeloppervlak minus bouwwerken).
 - ➔ *bouwwerken worden niet bij het oppervlak van de tuin gerekend. Binnen het begrip bouwwerken kan een onderscheid worden gemaakt tussen 'gebouwen' (huis, bijgebouw e.d.) en 'bouwwerken geen gebouwen zijnde'. Tuinmeubelen vallen niet onder het begrip bouwwerken. Onder 'bouwwerken geen gebouwen zijnde' vallen onder meer zwembaden; vijvers, overkappingen, dierenverblijven pergola's, speeltoestellen (schommels, wippen, basketbalpalen en dergelijke), lichtmasten, (schotel)antenne-installaties, tuinornamenten en kunstwerken van enige omvang, beregeningsinstallaties / pompen, vaststaande barbecues. Deze lijst is niet uitputtend.*

Voor particuliere bomen die een monumentale status hebben geldt dat hiervoor in beginsel géén kapvergunning wordt verleend.

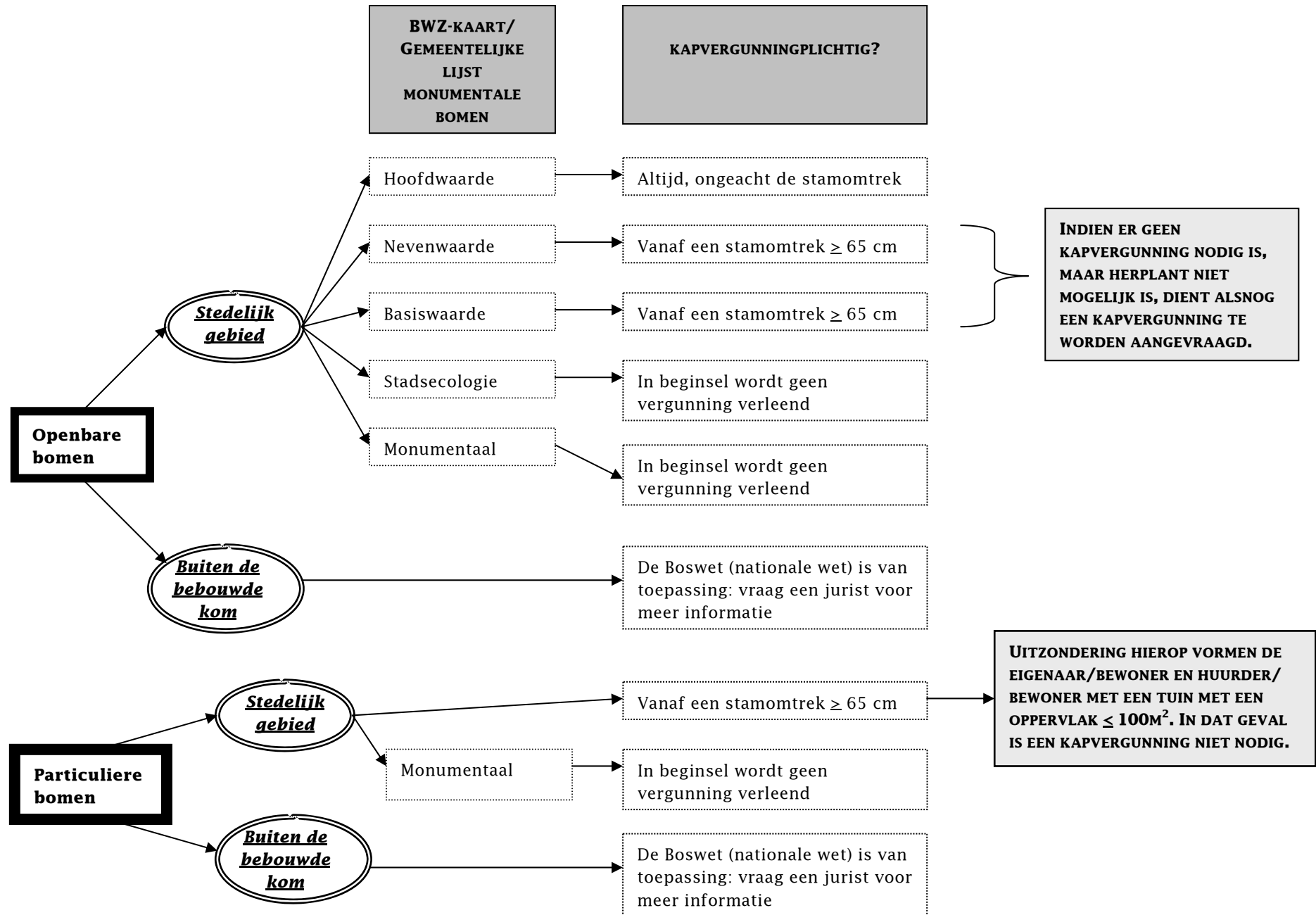
Met betrekking tot de kapvergunningsgronden is in de bomenverordening het volgende opgenomen:

- Voor alle bomen (zowel **particulier** als **openbaar**) die geregistreerd staan in de Gemeentelijke Lijst van Monumentale Bomen geldt dat er in beginsel géén kapvergunning verleend wordt (ongeacht de stamomtrek), tenzij er sprake is van een ernstige bedreiging van de openbare veiligheid, noodtoestand of andere uitzonderlijke situaties;
- **Particuliere** bomen zijn kapvergunningplichtig vanaf een stamomtrek van 65 centimeter. Uitzondering hierop vormen de eigenaar/bewoner en huurder/bewoner met een tuin met een oppervlak $\leq 100 \text{ m}^2$.
- Alle **openbare** bomen die een *hoofdwaarde* op de bwz-kaart hebben, zijn kapvergunningplichtig (ongeacht hun stamomtrek);
- Alle **openbare** bomen die een *nevenwaarde of basiswaarde* op de bwz-kaart hebben, zijn kapvergunningplichtig vanaf een stamomtrek van 65 cm;
- Voor alle **openbare** bomen die in de *stadsecologiezone* staan geldt dat er in beginsel géén kapvergunningen verleend worden (ongeacht de stamomtrek);

Bovenstaande wordt op de volgende pagina in een stroomschema samengevat.

3.1.3 Toevoegen definitie boomkwaliteit, eigenaar/bewoner, huurder/bewoner en oppervlakte tuin

- In de bomenverordening is in de begripsomschrijving (artikel 1) de definitie boomkwaliteit toegevoegd, omdat dit criterium beter dan de term 'vitaliteit' (juridisch) te hanteren is bij de beoordeling van een kapaanvraag. Daarnaast is het begrip kwaliteit ook duidelijker en meeromvattend. De kwaliteit van een boom is een samengesteld begrip, waarin goede vitaliteit, juiste standplaats en toekomstverwachting (langer dan 10 jaar) van de boom bepalend is voor de kwaliteit. Voor een uitgebreide omschrijving wordt verwezen naar bijlage 4.
- Tevens zijn de definities voor eigenaar/bewoner, huurder/bewoner en oppervlakte tuin opgenomen. Dit zijn nieuwe begrippen die in de bomenverordening 2000 nog niet voorkwamen. Voor de definitie wordt verwezen naar paragraaf 3.1.2.

3.1.4 Toevoegen definitie cultuurhistorische boom

In de bomenverordening wordt in de begripsomschrijving (artikel 1) de definitie van cultuurhistorische boom toegevoegd. Voor dit begrip wordt in de bomenverordening 2000 nog geen eenduidige definitie geformuleerd. Een cultuurhistorische boom is een boom die een waarde vertegenwoordigt naar aanleiding van een bijzondere *geschiedkundige gebeurtenis*. Het betreft hier herdenkingsbomen (ter nagedachtenis van een geschiedkundige gebeurtenis), naambomen (naar aanleiding van een geboorte, huwelijk of overlijden van een belangrijk/bekend persoon), markeringsbomen (geplant ter markering, zoals grensbomen in het agrarisch gebied, of bakenbomen langs de rivieren. Lanen vallen hier niet onder) en kruis/kapelbomen (geplant naast een kapel of kruisbeeld om de locatie te benadrukken).

Cultuurhistorische bomen zijn bomen die verwijzen naar de Tilburgse cultuurhistorie, waarbij gedacht moet worden aan levende herinneringen aan oude bebouwing, - infrastructuur en oude groenstructuren.

De definitie voor cultuurhistorische boom wordt ook gebruikt bij het criterium 'cultuurhistorie' welke gebruikt wordt voor het aanwijzen van monumentale bomen (zie hoofdstuk 6).

3.1.5 Weigeringsgronden voor het weigeren van een kapvergunning

De opsomming van criteria waarmee het college op basis van de bomenverordening een kapvergunning kan weigeren, zijn onder andere aangepast aan de opgedane ervaringen met de kapvergunningverlening:

- de als weigeringsgrond genoemde criteria beeldbepalendheid en recreatieve- en leefbaarheidswaarde worden uit de bomenverordening gehaald. Deze criteria zijn slechts subjectief te bepalen en daarom slecht meetbaar en geen onderscheidend criterium (elke boom is beeldbepalend). Ook leveren deze criteria door de subjectiviteit veel discussie op. De bwz-kaart wordt als vervanging gezien voor het criterium beeldbepalendheid (denk hierbij bijvoorbeeld aan een belangrijke lanenstructuur).
- het criterium kwaliteit van de boom wordt toegevoegd als eventuele weigeringsgrond voor kap in artikel 5 van de bomenverordening (zie ook paragraaf 3.1.3).

3.1.6 Nieuwe natuurwetgeving en Bomen-Effect-Analyse

Aan de bomenverordening wordt een nieuw artikel toegevoegd, waarin geregeld wordt dat het college een vrijstelling van het ministerie van LNV in het kader van de flora- en faunawet, een onderzoek in het kader van de natuurbeschermingswet en/of indien nodig een BEA-onderzoek (= bomen-effect-analyse) kan vereisen bij de aanvraag van een kapvergunning in geval van bouw of aanleg van werken nabij te behouden bomen. Beleid waarin omschreven staat wanneer er een BEA uitgevoerd dient te worden zal binnen afzienbare tijd worden opgesteld (**actie 7**).

3.1.7 Verplanten en herplanten van bomen

De status van verplante bomen dient beter geregeld te worden. Tot nu toe was er alleen een vergunning noodzakelijk voor het verplanten van bomen. De *voorbereiding* van de verplanting (dit neemt al vaak meer dan een jaar in beslag) was tot nu toe echter vergunningvrij. Omdat de voorbereiding heel zorgvuldig dient te geschieden en tijdens deze voorbereiding nogal eens schade aan de boom kan ontstaan, dient deze handeling ook vergunningplichtig te worden. Voor het voorbereiden van het verplanten van een boom kan door de gemeente een onderzoek/advies vereist worden van een onafhankelijk boomtechnisch adviesbureau. De hierboven omschreven handeling wordt in de bomenverordening opgenomen.

Alle bomen die geplaatst zijn in het kader van de herplantplicht, worden vergunningplichtig. Dit om te voorkomen, dat de verplichte herplante bomen niet binnen een kort tijdsbestek na deze herplant weer teniet kunnen worden gedaan. Deze herplantplicht wordt in de bomenverordening opgenomen. Om bij te kunnen houden welke bomen het betreft, worden deze in een lijst bijgehouden (**actie 8**).

3.2 **Aanpassingen in relatie tot de nieuwe modelbomenverordening van de Bomenstichting**

Gelet op de nieuwe landelijke inzichten, mede verwoord in de nieuwe modelbomenverordening van de Bomenstichting, vindt er een aantal geringe aanpassingen in de bomenverordening plaats:

- a. Artikel 8 lid 4 en 5 van de bomenverordening 2000 worden naar aanleiding van het vervallen van de methode Raad aangepast. De Methode Raad is de financiële waardebepalingsmethode die gehanteerd werd bij de bepaling van de waarde van een boom. De Methode Raad wordt niet meer gehanteerd en is vervangen door de laatste versie van de Richtlijnen van de Nederlandse Vereniging van Taxateurs van Bomen. Eerdergenoemde is in de bomenverordening 2007 terug te vinden in artikel 9.
- b. Een nieuw artikel wordt aan de bomenverordening 2007 toegevoegd (artikel 15). Hierin staat vermeld dat het verboden is om openbare houtopstanden te beschadigen, te bekladden, te beplakken of er voorwerpen in aan te brengen of te bevestigen. Tot nu toe was dit nog niet juridisch vastgelegd.
- c. Overige van gering belang zijnde (o.a. tekstuele) aanpassingen, die naar voren zijn gekomen bij vergelijking tussen de nieuwe modelbomenverordening van de Bomenstichting en de huidige verordening van Tilburg, worden - indien nodig - in de toelichting van de nieuwe bomenverordening Tilburg 2007 verwerkt.

3.3 Financiële paragraaf

Door het aanpassen van de regels in de bomenverordening kan er sprake zijn van financiële consequenties. Om dit inzichtelijk te maken, wordt er over het jaar 2008 een evaluatie uitgevoerd (**actie 9**).

3.4 Communicatie bij kap openbare bomen

Als er openbare bomen moeten worden gekapt, worden de huidige regels met betrekking tot communicatie/bekendmaking gevolgd: Wanneer een kapvergunning wordt verleend voor openbare bomen, wordt dit in de eerstvolgende editie van de Tilburgse Koerier bekend gemaakt op de Gemeentepagina. Deze krant wordt wekelijks op donderdag in Tilburg, Udenhout en Berkel-Enschot huis aan huis verspreid. Drie weken na de dag van bekendmaking aan de aanvrager treedt de kapvergunning in werking. Na deze drie weken kan er dus gekapt worden, als er tenminste gedurende deze termijn geen bezwaar tegen de vergunning én een verzoek om voorlopige voorziening is ingediend.

Gebleken is dat bij kap van openbare bomen (zeker als het om meerdere bomen op één locatie tegelijkertijd gaat), ondanks het feit dat dit in de Tilburgse Koerier wordt gemeld, bewoners van de betreffende straten soms toch niet op de hoogte zijn van de kapwerkzaamheden.

Om de communicatie over kap van openbare bomen in de toekomst te verbeteren dient bij kapwerkzaamheden waar meer dan 10 openbare bomen mee gemoeid zijn voorafgaand aan het verlenen van de vergunning de kap door de aanvrager/uitvoerder een bewonersbrief naar de desbetreffende straatbewoners te worden gestuurd.

3.5 Flora en fauna

In de bomenverordening is opgenomen dat er aan de kapvergunning voorschriften kunnen behoren. Met betrekking tot flora en fauna zijn dit de volgende.

- het voorschrift tot het geven van aanwijzingen ter bescherming van nabijgelegen houtopstand en tevens voorschriften ter bescherming van rond de houtopstand voorkomende flora en fauna;
- het voorschrift tot het opstellen van een quickscan van de aanwezige natuurwaarden op het de vergunning betreffende perceel.

Daarnaast geldt de flora- en faunawet voor het volledige beheer van de gemeente Tilburg.

3.6 Acties

ACTIES:

- 7) Er wordt beleid opgesteld waarin omschreven wordt wanneer een BomenEffectAnalyse uitgevoerd wordt.
- 8) Bekijken op welke manier de herplante bomen bijgehouden kunnen worden, om zo de vergunningplicht die voor deze bomen geldt inzichtelijk te maken.
- 9) Over 2008 wordt een evaluatie uitgevoerd om de mogelijke financiële consequenties van het nieuwe bomenbeleid (bomenverordening/kapvergunningen) inzichtelijk te maken.

4 Overlastgevende bomen

4.1 Hinder en overlast: algemeen

Enige hinder van bomen in de stad is onvermijdelijk. Door de vaak verre van optimale groei- en leefomstandigheden van bomen in de stedelijke omgeving komt het voor dat bomen het moeilijk hebben. Gezonde bomen op goede en juiste standplaatsen en diversiteit in gebruik van boomsoorten zijn de beste wapens in het voorkomen dan wel beperken van ziekten en aantastingen.

Een goed voorbeeld van hinder die mensen van bomen ondervinden is bladval. Dit levert ieder jaar weer klachten op. Dit jaarlijkse ongemak is echter niet te voorkomen. Doorgaans leveren bomen meer voor- dan nadelen op (zie paragraaf 1.1.1). In sommige gevallen is er echter wel sprake van ernstige tot zeer ernstige overlast. Bij aanplant van nieuwe bomen is de overlastgevoeligheid een ontwerpcriterium. In onderstaande tabel (tabel 4-a) worden voorbeelden gegeven van maatregelen die genomen zouden kunnen worden om overlast van bomen te verminderen.

Tabel 4-a: voorbeelden van maatregelen om overlast van bomen te verminderen

Klacht	Te voorkomen door
Honing- en roetdauw ('plak')	Gevoelige cultivars van linde en esdoorn vermijden boven parkeerplaatsen en terrasjes.
Vruchtval	Soorten als Rosaceae, noot en paardekastanje vermijden boven parkeerplaatsen. Een vruchteloze paardekastanje kan wel. Berk (zaad), wilg en populier (pluis) terughoudend toepassen in woonstraten. Overvloedige zaadvorming is vaak een gevolg van het feit dat het voortbestaan van de boom in het geding is.
Wolluis	De linde dient vermeden te worden in het stedelijk gebied. In eerste instantie geldt dit voor locaties waar ze overlast kunnen veroorzaken (bijvoorbeeld parkeerplaatsen, terrassen e.d.). De overlast, vochtafscheiding veroorzaakt door wolluis, is moeilijk te bestrijden en een kostbare zaak.
Schaduwwerking en zichtbelemmering	Donkere soorten als haagbeuk vermijden in woonstraten, kiezen voor een ruime afstand tussen boom en gevel / gericht snoeien (in haalbare gevallen)
Bladval	Het plaatsen van bladkorven voorkomt de klacht niet, maar is wel een goede maatregel om de ervaren overlast zo min mogelijk te laten zijn.

4.2 'Lastige' bomen in het openbaar gebied

Met betrekking tot het omgaan met overlastgevende bomen in het openbaar gebied (het wel of niet vellen van overlastgevende bomen) zijn in 1998 al beleidsregels vastgelegd in de *'Beleidsnota ten aanzien van overlast van bomen in het openbaar gebied'*. Beslissingen over het wel of niet kappen van een boom worden in voorliggende nota Tilburg boomT opnieuw inzichtelijk gemaakt.

Daarbij verschaft de nota duidelijkheid over de vraag of een klacht reden is of zou moeten zijn om de boom waarover geklaagd wordt te verwijderen of andere maatregelen te treffen. Nieuw hierbij is het gebruik van de boomwaarde zoneringskaart.

4.2.1 Beoordelen klachten overlastgevende bomen

Regelmatig komen er bij de gemeente klachten binnen over overlast van bomen op openbaar terrein¹⁷. Deze klachten variëren van overlast van vallende vruchten, overlast van luis tot overlast door wortels die bestrating opdrukken of ingroeien in kabels, leidingen of riolering. Niet elke klacht is aanleiding om maatregelen ten aanzien van de boom te treffen. Soms is het direct duidelijk of er wel of niet iets met een klacht gedaan kan/moet worden. Soms is het echter moeilijker te zeggen of het bomenbelang boven de klacht gaat of andersom.

Bij de beoordeling van klachten over bomen staat het behoud van de boom voorop. Bomen hebben bijvoorbeeld een ecologische functie, ze dragen bij tot de kwaliteit van de leefomgeving en hebben een belangrijke functie in de herkenbaarheid van de stad. Van belang is dus om vast te leggen hoe er met klachten van overlast van bomen in het openbaar om moet worden gegaan.

¹⁷ Bomen in openbare parken worden eveneens tot het openbaar gebied gerekend. Openbare bossen, zoals de Warande en het Wandelbos niet.

4.2.2 Maatregelen waarbij de boom behouden wordt

Naast de uiterste maatregel van het verplanten van bomen, kunnen er diverse maatregelen genomen worden waardoor bomen behouden kunnen worden. In onderstaande tabel (tabel 4-b) worden enkele voorbeelden gegeven:

Tabel 4-b: voorbeelden van maatregelen waarbij een boom behouden wordt

Vorm van overlast	Maatregelen
Wortelopdruk	Afhankelijk van situatie en weergave op boomwaarde zoneringskaart: bij matige overlast wortels kappen (onder voorwaarden), groeiplaatsverbetering (in haalbare gevallen), herstellen van de verhardingen.
Bladval	Het plaatsen van bladkorven; extra vegen in de seizoenen dat bladeren en vruchten vallen (ter voorkoming van klachten over bijvoorbeeld bladval).
Druppende bomen door luis	Biologische bestrijding (lieveheersbeestjes)/spuiten
Overmatige schaduwwerking en zichtbelemmering	Gerichte snoei (in haalbare gevallen), anders <ul style="list-style-type: none"> ➤ drastisch niet regulier terugsnoeien (vooral daar waar de boomtakken overlast veroorzaken); ➤ kandelaren (= het zodanig snoeien van bomen dat er slecht een klein deel van de takken overblijft en de boom min of meer de vorm van een kandelaar krijgt).
Eikenprocessierups	Spuiten, injecteren of wegzuigen
Berkenwants	Injecteren (1x per 3-5 jaar)
Paardekastanjemineermot	Blad ruimen

Pas als dit soort maatregelen niet mogelijk zijn of onvoldoende oplossing voor een terechte klacht bieden, zal het rooien van de boom overwogen worden. Hiervoor zijn de criteria die in paragraaf 4.2.3 genoemd staan opgesteld. De volgorde van de criteria is gebaseerd op de mate van urgentie (bijv. gevaar, zieke bomen).

4.2.3 Rooien van een boom¹⁸

Soms is het rooien van een boom de enige manier om ernstige overlast tot een acceptabel niveau terug te brengen. Tot het rooien van een boom als uiterste maatregel voor het oplossen van een terechte klacht kan worden overgegaan als:

- Het bomen zijn die een direct gevaar vormen, omdat ze kunnen omwaaien of er takken van kunnen breken.
- Het zieke bomen zijn die een gevaar kunnen vormen voor andere bomen als infectiehaard. hierbij valt te denken aan de iepenziekte, de watermerkziekte (met name bij wilgen), bacterievuur (bij vruchtbomen) en loodglans.
- Het bomen betreft die in concurrentiegroei staan en er sprake is van dunning. Een betere boom(soort) dient bijvoorbeeld de kans te worden gegeven om uit te groeien. Hieronder vallen ook bomen die geplant zijn om een nieuwe wijk snel een groen karakter te geven en die in de planning binnen een aantal jaren verwijderd dienen te worden (de zogenaamde 'wijkers').
- Het bomen zijn die door wortelopslag ernstige schade toebrengen aan riolering en bestrating. Het betreft dan wortelopslag die niet of nauwelijks te verwijderen is zonder dat de vitaliteit en de stabiliteit van de boom wordt aangetast. Bij wortelopdruk is het rooien en vervangen van bomen vaak de enige duurzame oplossing. Om in de toekomst dezelfde overlast te voorkomen dient vaak ook herinrichting van de straat plaats te vinden. De nieuwe bomen hebben immers meer doorwortelbare ruimte nodig. Het kan dus ook zo zijn dat er na de herinrichting minder bomen terugkomen dan in de huidige situatie.
- Het bomen zijn die, in strijd met het burennrecht en zonder contractuele bescherming (bijvoorbeeld door middel van erfdiensbaarheid) zich bevinden binnen 0,5 meter van de grenslijn van een erf. Voorwaarde is wel dat deze bomen niet cultuurhistorisch, monumentaal of landschappelijk waardevol zijn.
- Het bomen zijn die - tegen de verwachting in - toch vruchten blijken te dragen die voor

¹⁸ Rooien = het verwijderen van een boom, inclusief wortels, stam en kroon (dit geldt ook voor verplanten).

onaanvaardbaar veel overlast zorgen.

- Het nieuw geplante bomen betreft waarvan na een aantal jaren blijkt dat de beheerskosten onevenredig hoog zijn, terwijl dit niet in de lijn der verwachting lag (bijv. de *Robinia pseudoacacia unifoliola* en *Alnus Spaethii*). De hoge beheerskosten betreffen zowel het snoeien van takken en wortels, als het herstellen van verhardingen.
- Het bomen zijn waarvan het behoud vanwege stedenbouwkundige veranderingen in het kader van de reconstructie van leef- en woonomgeving niet mogelijk is gebleken.
- Het bomen zijn, waarvan de vitaliteit duidelijk terugloopt en er de verwachting bestaat dat de vitaliteit van deze bomen zich niet meer zal verbeteren.
- Het bomen zijn die aantoonbare onevenredige financiële schade berokkenen aan derden (bijvoorbeeld de schade aan zaken is veel groter dan de waarde van de boom). Een goede afweging dient dan te worden gemaakt tussen de waarde van de boom en de geleden/te lijden financiële schade¹⁹.

Bovenstaande lijst van criteria voor het kappen van overlastgevende openbare bomen is geen uitputtende. Het kan zo zijn dat er zich toch nog situaties aandienen waarin het rooien van de overlastgevende boom de enige oplossing is van een terechte klacht.

4.2.4 Koppeling met de boomwaarde zoneringskaart

Soms is de beoordeling van het wel of niet rooien van een boom, ondanks bovenstaande reeds vastgestelde criteria, nog niet goed te geven (het zogenaamde 'grijze gebied'). In dit 'grijze' gebied is het niet direct duidelijk wat de te volgen lijn is om de overlastgevende situatie met openbare bomen het hoofd te bieden. In deze gevallen kan de bwz-kaart als extra beoordelingsinstrument worden ingezet (zie hoofdstuk 2). Op deze kaart worden verschillende boomwaarden met randvoorwaarden toegekend aan openbare bomen. De waarde die aan bomen wordt toegekend door middel van de bwz-kaart kan worden gebruikt om de overlastgevende situatie en de te nemen maatregelen beter te kunnen beoordelen.

BELEIDSREGEL:

Als niet duidelijk is wat de te volgen lijn is bij een overlastgevende situatie met openbare bomen, dient de bwz-kaart als extra beoordelingsinstrument te worden ingezet.

4.2.5 Vervangen van gerooide openbare bomen

Soms is het (helaas) nodig om een openbare boom te rooien om een terechte klacht van overlast op te lossen. In al deze gevallen is herplant een verplichting (zie paragraaf 2.6.1). Als de situatie ter plekke dit toelaat dient een nieuwe gezonde boom het liefst op dezelfde plek herplant te worden. Extra zwaarwegende argumenten hierbij zijn:

- De boom heeft een historische waarde;
- De boom heeft een monumentale waarde;
- De boom maakt onderdeel uit van de hoofdwaarde zoals vermeld op de bwz-kaart;
- Een boom op die plaats van belang is voor de ecologie;
- Een boom daar landschappelijke/stedenbouwkundige waarde heeft;
- De kwantiteit van de bomen in stand gehouden moet worden.

Vervanging van bomen wordt soms ook geregeld in het bestemmingsplan, bijvoorbeeld als het om een gezichtsbepalende bomenrij gaat. De vervangingsplicht is dan geregeld in het aanlegvergunningstelsel binnen de voorschriften van het plan. Ook via de Boswet kan een vervangingsplicht worden opgelegd (buitengebied). Deze laatste vervangingsplicht valt echter buiten de bevoegdheid van de gemeente.

In sommige situaties is het niet mogelijk om openbare bomen te herplanten. Het moet dan gemotiveerd worden dat dit niet kan. Als blijkt dat een feitelijk gelijkwaardige herplant niet (volledig) mogelijk is, dient een deel van de herplant door storting van een bedrag in 'Reserve Bomen'

¹⁹ Schaduwwerking hoort in dit rijtje *niet* thuis. Iedere boom geeft schaduw. Het hebben van overlast van schaduwgevende bomen is niet geregeld in het Nieuw Burgerlijk Wetboek of enig andere wet.

gecompenseerd te worden. De hoogte hiervan wordt bepaald door de adviseur bomen en groen van de gemeente Tilburg.

4.2.6 Financiële aspecten bij herplant van bomen

Uitvoeringsmaatregelen met betrekking tot overlastgevende bomen worden over het algemeen gedekt uit de reguliere budgetten. Omdat het in dit hoofdstuk gaat om het aangeven van beleidscriteria en het niet concrete uitvoeringsmaatregelen betreft, zijn hier niet direct financiële consequenties aan verbonden.

De huidige financiële middelen waaruit het vervangen van bomen bekostigd kan worden, zijn:

- middelen gereserveerd in het groenstructuurplan;
- uit de herinrichtingsprojecten van het stadsprogramma;
- uit de 'reserve bomen' (als het om monumentale bomen gaat).
- Uit de middelen van onderhoud/beheer groen van GO/Beheer en Onderhoud.

Dit zijn echter beperkte middelen welke niet expliciet gelabeld zijn aan herplant van bomen (zie tevens hoofdstuk 9).

Combineren herplant van openbare bomen met andere werkzaamheden

Vooraf bij wortelopdruk is het vellen en vervangen van bomen vaak de enige duurzame oplossing. Om in de toekomst dezelfde overlast te voorkomen dient vaak ook herinrichting van de straat plaats te vinden. De nieuwe bomen hebben immers meer doorwortelbare ruimte nodig. Het kan dus zo zijn dat er na de herinrichting minder bomen terugkomen dan in de huidige situatie (meer kwaliteit, minder kwantiteit. De levensduur van de bomen wordt hiermee vergroot). Om de kosten voor de vervanging van de bomen enigszins te beperken, is het wenselijk de reconstructie te combineren met andere aanpassingen als:

- Vervangen riolering;
- Uitbreiden aantal parkeerplaatsen;
- Instellen éénrichtingsverkeer;
- Verleggen van kabels en leidingen;
- Etc.

4.3 Voorkomen van overlast

In het ontwerpstadium van openbare ruimtelijke plannen dient nadrukkelijk nagedacht te worden over het medegebruik van de boomlocatie (kabels en leidingen, parkeerplaatsen, voetpaden, rioolkolken e.d.). Veel vormen van medegebruik zijn nadelig voor de boom (met name parkeerplaatsen) of de boom heeft een nadelig effect op de andere functie(s). Een goed ontwerp houdt rekening met alle functies die een plek moet vervullen, maar ook met de beperkingen. Er bestaan diverse technische constructies voor het combineren van een groeiplaats van een boom met andere functies (bijvoorbeeld een wortelgeleidingssysteem, integrale leidingentunnel etc.). Deze voorzieningen zijn echter betrekkelijk kostbaar. Bovendien zijn veel technische voorzieningen pas over ettelijke jaren echt noodzakelijk, omdat op dat moment de boom zo groot is geworden dat de voorziening pas effectief gaat worden. Als de groeiplaats van de boom meerdere functies moet vervullen, is het vaak nodig maatregelen te nemen ter bescherming van de boom. Voor ondergrondse overlast (kabels, leidingen en riolering) wordt verwezen naar hoofdstuk 5.

Tabel 4-c: voorbeelden van maatregelen ter bescherming van de boom

Bedreiging	Maatregelen
Parkeer- en aanrijshade	Parkeerstootbanden, aanrijpaaltjes, hitme's, boomkorven
Betreding boomspiegel	Boomroosters
Verharding boomspiegel	Open verhardingen
Maaischade	Maaipaaltes
Graafschade	Alle ondergrondse voorzieningen buiten de eindwortelzone realiseren
Kabels en leidingen	Mantelbuizen
Strooizout	Zout smeltwater afvoeren via riool en bomen verder van de wegen planten.

4.4 De meest overlastgevende situaties met bomen in beeld

Er is een inventarisatie gedaan (peiljaar 2006) naar de locaties binnen de gemeente Tilburg waar de overlast waarbij openbare bomen betrokken zijn, het meest nijpend is en waar behoefte is om deze locaties op korte termijn aan te pakken. In bijlage 2 zijn de overlastgevende situaties in kaart gebracht.

De raad heeft voor de periode 2008 - 2011 jaarlijks € 700.000,- gereserveerd waarmee de grootste problemen met betrekking tot boomwortelopdruk structureel opgelost dienen te worden (gekoppeld aan beheer).

Aan dit jaarlijks budget wordt een programma gekoppeld waarin per jaar de meest overlastgevende situaties met bomen benoemd worden. Hierbij wordt tevens bekeken of een koppeling gemaakt kan worden met de prioriteiten met betrekking tot boomwortelopdruk aangegeven vanuit het politiekeurmerk Veilig Wonen (**actie 10**).

4.4.1 Politiekeurmerk Veilig Wonen® in relatie tot boomwortelopdruk

Tilburg wil een stad zijn waarin inwoners veilig kunnen wonen, werken en recreëren. De praktijk wijst echter uit dat veilig wonen geen vanzelfsprekendheid is. Veilig wonen hangt sterk af van de veiligheid in en om de woning en van de sociale veiligheid in de woonomgeving. Het voorkomen van criminaliteit en onveiligheid in de woonomgeving is een gezamenlijke verantwoordelijkheid van woningeigenaren en huurders, projectontwikkelaars, woningcorporaties en de gemeente als ontwerper en beheerder van de openbare ruimte. Het Politiekeurmerk Veilig Wonen® heeft bewezen daarbij een goed hulpmiddel te zijn²⁰.

Met betrekking tot het beheer van de openbare ruimte speelt veiligheid in relatie tot bomen een rol bij de toekenning van het politiekeurmerk. Bij zowel nieuwbouw als bij bestaande openbare ruimte kan wortelopdruk de gewenste situatie 'schoon, heel en veilig' tegenwerken.

Er is maar een beperkt budget beschikbaar voor de mutaties die nodig zijn om de omgeving (meer) te laten voldoen aan de eisen van het Politiekeurmerk. Daarom wordt hiervoor gezocht in preventieve maatregelen. Een van deze maatregelen is dat keurmerk wordt meegenomen in andere relevante beleidsnota's zoals 'Tilburg boomT'. Bij het prioriteren van het aanpakken van boomwortelopdruk kan gekeken worden naar de geplande aanpak van boomwortelopdruk in buurten en wijken in relatie tot het politiekeurmerk. Door afstemming tussen deze twee aspecten te vinden, kunnen de verschillende prioriteiten mogelijk gekoppeld worden.

4.5 Acties

ACTIES:

- 10) Aan het jaarlijks budget voor boomwortelopdruk wordt een programma gekoppeld waarin per jaar de meest overlastgevende situaties met bomen benoemd worden.**
- **hierbij wordt tevens bekeken of een koppeling gemaakt kan worden met de prioriteiten met betrekking tot boomwortelopdruk aangegeven vanuit het politiekeurmerk Veilig Wonen®.**

²⁰ De eisen en maatregelen die worden gesteld in het kader van het politiekeurmerk werken niet alleen preventief tegen inbraak, maar ook tegen overlast, vandalisme en criminaliteit. Dit gebeurt door eisen te stellen aan het ontwerp van de woonomgeving, het wooncomplex en de individuele woning (zoals voldoende verlichting of een goed beheerplan. Bij juiste uitvoering wordt een certificaat toegekend als bewijs voor de inspanningen die gedaan zijn om criminaliteit en onveiligheid te voorkomen. Hiernaast kent het keurmerk nog meer voordelen: de waarde van woningen en woongebouwen stijgt, de beheerkosten nemen af en het imago van een wijk of gemeente als 'veilig' stijgt.

5 Overlastgevende bomen: kabels, leidingen & riolering

In dit hoofdstuk wordt een overzicht gegeven van de relatie tussen kabels, leidingen, riolering en bomen. Er wordt stilgestaan bij de verschillende vraagstukken (overlastgevende situaties) met betrekking tot bomen, kabels, leidingen en riolering. Vragen als welke maatregelen er in deze situaties kunnen worden genomen en wie hiermee gepaard gaande kosten dient te betalen passeren de revue.

5.1 De ondergrondse openbare ruimte

De openbare ruimte beperkt zich niet alleen tot alles wat zichtbaar is. Naast het bovengrondse deel dat plaats biedt aan bijvoorbeeld bomen en straatmeubilair is er de ondergrondse openbare ruimte, waar kabels en leidingen (m.n. gas, water, elektriciteit, stadsverwarming, riolering en telecommunicatie) én de wortels van bomen ruimte moeten vinden. Bomen hebben veel ondergrondse ruimte nodig. Vaak wordt de regel gebruikt dat hetgeen bovengronds te zien is, ook minimaal ondergronds in de vorm van wortels nodig is. In het straatprofiel van een stad is deze minimale wortelruimte zelden aanwezig. Dit komt door de aanwezigheid van andere ondergrondse infrastructuur (kabels, leidingen, riolering). Bomen in de stad hebben het daarom vaak niet gemakkelijk.

In de stedelijke omgeving wordt met name de ondergrond van trottoirs gebruikt voor het kabel- en leidingentracé. Trottoirtegels zijn gemakkelijk te verwijderen en te herstellen als in trottoirs moet worden gegraven voor het leggen, onderhouden e.d. van kabels en leidingen. Openbare ondergrondse ruimte in de stad is echter schaars en alles moet in diezelfde schaarse ruimte worden gerealiseerd. Voor bomen en groen is in zijn algemeenheid slechts de restruimte beschikbaar. De natuur verzet zich hier echter sterk tegen. Door verdichting van de bovenlaag en wegverharding kan de toetreding van lucht in de ondergrond worden verhinderd. Het gevolg is dat boomwortels de straatverharding omhoog drukken of kabels en leidingen doorkruisen of zelfs infiltreren²¹.

5.1.1 Conflict tussen kabels & leidingen en bomen

Kabels en leidingen vormen op zich geen probleem voor bomen en hun wortelgroei als de kabels en leidingen ongemoeid blijven. Er ontstaat pas een probleem wanneer deze voorzieningen gerepareerd, vervangen of vernieuwd moeten worden. Door het graafwerk dat hiervoor nodig is, kan het wortelstelsel van de boom beschadigd raken. Dat kan de boom gevoelig maken voor stormwind (instabiel). Bij verlies van veel wortels krijgt de boom gebrek aan water en voedingsstoffen, wat de groei kan verstoren. Soms moet een boom zelfs verwijderd worden, omdat anders de werkzaamheden aan kabels en leidingen niet uitgevoerd kunnen worden.

Om voor bomen voldoende groeiruimte af te dwingen zijn instrumenten nodig. Met het benoemen van een boomwaarde zoning worden doorgaande bomenlijnen in de stad erkend als een belangrijk element (naast de Gemeentelijke Monumentale Bomenlijst). Hiervoor wordt verwezen naar hoofdstuk 2 (boomwaarde zoningskaart). Daarnaast is er regelgeving en zijn er afspraken tussen de gemeente en kabel- en leidingbeheerders die invloed hebben op de ondergrondse infrastructuur (zie o.a. bijlage 5).

5.1.2 Riolering en bomen

Anders dan bij kabels en leidingen is er bij riolering sprake van veelvuldig indringen van boomwortels. Ook dit wordt veroorzaakt door de minimale wortelruimte die er in de straatprofielen aanwezig is. Gevolg is dat wortels van bomen kunnen ingroeien in de riolering. Ingroeiing leidt tot belemmering van het afvalwatertransport (de kans op vuilophoping in het riool neemt toe) en kan daardoor wateroverlast veroorzaken in zowel het openbaar gebied als in woningen. De periodieke inspecties door middel van een rijdende camera door de riolering worden bemoeilijkt door boomwortelingroei. In bepaalde gevallen is deze inspectie niet zonder extra maatregelen vooraf mogelijk.

Om bovenstaande overlast het hoofd te kunnen bieden dient het onderhoudsprogramma geïntensiveerd te worden. Als gevolg van het ingroeien van boomwortels is de leidingbeheerder genoodzaakt om vroegtijdig reparaties en vervangingen uit te voeren. Dit geldt voor zowel de hoofdriolering als de aansluitleidingen. De hiermee gemoeide kosten bedragen circa € 750.000,- per

²¹ Dit kan ook (mede) worden bepaald door de boomsoort.

jaar (zie ook het stadsprogramma). Dit bedrag komt neer op circa 20% van de totale vervangings- en reparatiebudgetten van de riolering.

Vervanging riolering

Met name in riolering aangelegd vóór 1970 is er veelvuldig sprake van indringen van wortels vanwege de destijds toegepaste verbindingstechnieken en het voegmateriaal tussen de rioolbuizen onderling. Gezien de gemiddelde levensduur van de riolering van 80 jaar, zal de vervangingsslag van deze riolering nog enkele decennia voortduren. Gedurende deze periode moet er dus rekening worden gehouden met schade aan riolering als gevolg van boomwortels. De verwachting is dat de omvang van wortelschade en de daarmee gemoeide herstelkosten in de komende jaren zeker niet zullen afnemen. De buisverbindingen en de daarbij toegepaste materialen zijn vanaf de jaren '70 sterk ontwikkeld en verbeterd. Naar verwachting zal daardoor op termijn minder schade aan riolering worden veroorzaakt en zullen er minder conflictsituaties met bomen ontstaan. De praktijk zal dit moeten uitwijzen. Als gevolg van de rioolwerkzaamheden (vervanging riolering) worden kosten gemaakt voor bijvoorbeeld het herplanten van bomen. In het in 2008/2009 op te stellen Gemeentelijke Rioleringsplan zal hierop verder worden ingegaan (**actie 11**).

Gescheiden rioolstelsels

Vanuit duurzaamheidsprincipes, milieuwetgeving en beleid van waterschappen wordt er steeds meer overgegaan tot het aanleggen van gescheiden rioolstelsels. Niet alleen op nieuw te ontwikkelen locaties, maar ook in bestaand stedelijk gebied wordt dit steeds meer toegepast. Het "tweede" riool legt een nog grotere claim op de toch al schaarse ondergrondse ruimte. Dit kan het aantal overlastgevende situaties tussen bomen en riolering verhogen.

5.2 Regelgeving en afspraken tussen de gemeente en kabel- en leidingbeheerders

5.2.1 Afstanden tussen kabels, leidingen, riolering en bomen en andersom

Iedereen die kabels en leidingen in gemeentegrond wil leggen heeft toestemming (een vergunning of instemmingsbesluit) nodig van de gemeente. De gemeente bepaalt daarbij in overleg met de kabel- en leidingenlegger het tracé. Vanaf ca. 1985 kent de gemeente standaardvoorwaarden voor werkzaamheden in het openbaar gebied. Deze standaardvoorwaarden maken deel uit van de voorwaarden die aan de vergunning e.d. zijn verbonden. Het gaat om een pakket technisch-administratieve voorwaarden waaraan in openbaar gebied uit te voeren civieltechnische werkzaamheden dienen te voldoen. De 'afstanden van kabels en leidingen tot bomen' maken deel uit van deze standaardvoorwaarden. Deze regels geven aan waaraan kabel- en leidingleggers zich moeten houden bij het leggen van kabels en leidingen in de nabijheid van bomen. Andersom geldt ook dat deze regels in acht dient te worden genomen bij het planten van bomen in de nabijheid van kabels en leidingen.

Tabel 5-a: voorwaarden bij nieuw aanleg: afstanden van kabels en leidingen tot bomen/plantafstanden t.o.v. kabels en leidingen

Groote boom	Aard van de werkzaamheden	afstand
Categorie 1	- Geen voorzieningen	> 3,00 m1
	- Mantelbuis aanbrengen	< 1,50 m1
Categorie 2 en 3²²	- Geen voorzieningen	> 2,00 m1
	- Mantelbuis aanbrengen	< 1,00 m1

* Als het gaat om bijzondere bomen (monumentale bomen, bomen met een hoofdwaarde volgens de bwz-kaart) dient altijd overleg te worden gevoerd met de beheerder van de gemeente Tilburg.

Bovenstaande tabel geeft de voorwaarden die gelden voor **nieuwe aanleg**²³ van kabels en leidingen of aanplant van bomen. Afwijking van deze voorwaarden kan, mits dit in goed overleg geschiedt met alle betrokkenen. Bij **bestaande situaties**²⁴ geldt dat er altijd overleg met de beheerder dient plaats te vinden, maar dat in principe altijd gegraven dient te worden *buiten* de kroonprojectie.

²² Onder categorie 3 bomen vallen ook vormbomen.

²³ bijvoorbeeld nieuwbouwwijken.

²⁴ bijvoorbeeld herstructurering/herinrichting.

In de onderstaande tabellen wordt gesproken over categorie 1, 2 en 3 bomen. Bomen van de 1^e categorie zijn bij volgroeidheid 15 meter of hoger; 2^e categoriebomen zijn bij volgroeidheid 8 - 15 meter hoog; Als bomen 6 - 8 meter hoog zijn, dan worden dit categorie 3 bomen genoemd.

BELEIDSREGEL:

Bij nieuwe aanleg van kabels en leidingen of nieuwe aanplant van bomen dienen de voorwaarden (Tabel 5-a) te worden gehanteerd. In bestaande situaties geldt dat er altijd overleg met de beheerder dient plaats te vinden, maar dat in principe altijd gegraven dient te worden *buiten* de kroonprojectie.

Voor de minimale plantafstanden van bomen tot het hart van de riolering worden in zowel de **huidige als nieuwe situatie** de volgende maten gehanteerd:

Tabel 5-b: richtlijnen voor minimale plantafstanden bomen t.o.v. riolering en andersom²⁵

Rioolprofiel	bomen: categorie 1 en 2	bomen: categorie 3
Rond 300 - 400 mm	3,25 meter	2,25 meter
300/450 - 400/600 mm	3,25 meter	2,25 meter
Rond 500 - 600 mm	3,50 meter	2,50 meter
500/750 - 600/900 mm	3,50 meter	2,50 meter

Bij bovenstaande kleinere profielen is het hart riool gelijk aan het hart van de schachtdeksel.

Tabel 5-c: richtlijnen voor minimale plantafstanden bomen t.o.v. de riolering en andersom

Rioolprofiel	bomen: categorie 1 en 2	bomen: categorie 3
Rond 700 - 800 mm	3,50 meter	2,50 meter
700/1050 - 800/1200 mm	3,50 meter	2,50 meter
Rond 900 - 1000 - 1250 mm	3,75 meter	2,75 meter
900/1350 - 1000/1500 - 1200/1800 mm	3,75 meter	2,75 meter
Rond 1500 mm	4,00 meter	3,00 meter
Rond 1800 - 2000 mm	4,25 meter	3,25 meter
Rond 2250 mm	4,50 meter	3,50 meter

Bij bovenstaande grotere profielen is het hart van het riool NIET gelijk aan het hart van de schachtdeksel.

De afstand van het hart van de boom tot aan de kolk dient minimaal 3,00 meter te bedragen. In onderstaande tabel wordt de minimale afstand weergegeven van de zijkant van de boom tot een huis- of kolkaansluiting.

Tabel 5-d: richtlijnen voor minimale afstand van de zijkant van de boom tot een huis- of kolkaansluiting

Boomcategorie	Minimale afstand van de zijkant van de boom tot een huis- of kolkaansluiting
Categorie 1	2,00 meter
Categorie 2	1,50 meter
Categorie 3	0,50 meter

Ook bij deze voorwaarden geldt dat met gegronde redenen afgeweken kan worden van de voorwaarden, mits dit geschiedt in goed overleg met alle betrokken partijen.

BELEIDSREGEL:

Voor de minimale plantafstanden van bomen tot het hart van de riolering dienen in zowel de huidige als nieuwe situatie de richtlijnen zoals geformuleerd in Tabel 5-b,c en d te worden gebruikt.

²⁵ De in de tabel genoemde afstanden zijn ook gebaseerd op het ontgravingsprofiel dat nodig is om rioleringen te leggen of om werkzaamheden aan riolering uit te voeren.

5.2.2 Afspraken met nutsbedrijven met betrekking tot bomen

In Tilburg zijn van oudsher diverse nutsbedrijven actief. In het (vaak verre) verleden zijn met deze bedrijven afspraken gemaakt (vastgelegd in overeenkomst, vergunning of concessie) over de wederzijdse rechten en plichten (zie bijlage 5). In die afspraken is o.a. vastgelegd dat de bedrijven voor het uitvoeren van werkzaamheden toestemming of een vergunning van de gemeente nodig hebben. De gemeente verbindt daaraan voorwaarden o.a. dat de 'afstanden van kabels en leidingen tot bomen' in acht moeten worden genomen (zie paragraaf 5.2.1). Deze afstandsvoorwaarden worden door de gemeente ook gehanteerd voor het planten van nieuwe bomen in de buurt van kabels en leidingen.

5.2.3 Regelgeving voor telecombedrijven: Telecommunicatiewet

Naast de diverse oude afspraken met nutsbedrijven heeft de gemeente voor wat betreft telecommunicatiebedrijven en bomen te maken met de Telecommunicatiewet (TW). Deze wet is in 1999 inwerking getreden. In deze wet wordt aan gemeenten voor openbare (elektronische) telecommunicatiekabels een wettelijke gedoogplicht opgelegd. Alle aanbieders van die voorzieningen hebben dus een wettelijk graafrecht.

De TW kent de gemeente een coördinerende rol toe ten aanzien van het leggen van telecomkabels. Dit houdt onder andere in dat de gemeente een instemmingsbesluit moet afgeven voor het leggen van kabels. Zij kan daarin voorwaarden opnemen onder meer met als doel bomen en beplantingen in stand te houden. Een aanbieder moet zich aan die voorwaarden houden. In bijlage 5 wordt nader ingegaan op een aantal bepalingen uit hoofdstuk 5 TW die van belang zijn voor bomen.

5.2.4 De gemeente als leidingbeheerder

De gemeente is leidingbeheerder van het rioolstelsel gelegen in het openbaar gebied. In de Wet Milieubeheer is vastgelegd dat de gemeente de zorg heeft voor het zo optimaal mogelijk inzamelen en transporteren van afvalwater tegen de laagst mogelijke maatschappelijke kosten. In het verleden zijn tussen de verantwoordelijke gemeentelijke afdelingen onderling afspraken gemaakt en vastgelegd in de vorm van richtlijnen zoals weergegeven in Tabel 5-b, Tabel 5-c en Tabel 5-d. Deze afstandsrichtlijnen worden gehanteerd voor het (her)planten van nieuwe bomen in de buurt van rioolleidingen en bij het bepalen van de afstand van het nieuw aan te leggen riool tot de huidige bomen in het gebied. Bij noodgedwongen afwijkingen van deze richtlijnen vindt overleg plaats over de mate van afwijking en de eventueel te nemen (aanvullende) maatregelen.

5.2.5 Andere bedrijven/burgers

Ook andere bedrijven (of soms burgers), niet zijnde nutsbedrijven of telecom/omroepbedrijven, kunnen kabels en leidingen willen leggen in gemeenteground. Zij hebben daarvoor op grond van artikel 14 APV een vergunning nodig van B&W. De gemeente kan aan die vergunning voorwaarden verbinden bijvoorbeeld over bomen en beplantingen.

5.2.6 Algemene Verordening Ondergrondse Infrastructuur (AVOI)

Zoals uit bovenstaande paragrafen blijkt golden er tot voorkort geen uniforme afspraken c.q. regelgeving voor de diverse categorieën kabel- en leidingbeheerders. De gemeente heeft nu zoveel mogelijke uniforme regels in een Algemene Verordening Ondergrondse Infrastructuur (AVOI) vastgelegd. In die AVOI worden procedures en andere regels vastgelegd die gelden voor alle kabel- en leidingleggers (m.n. technisch), met dien verstande dat de Telecommunicatiewet uiteraard blijft gelden voor telecommunicatiekabels.

Daarnaast is in 2007 een handboek kabels en leidingen opgesteld waarin bepalingen zijn opgenomen over hoe moet worden omgegaan met bestaande bomen en beplantingen en ook bepalingen over de toedeling van kosten als kabels en leidingen moeten worden verlegd bijvoorbeeld als ze conflicteren met bomen. De in dit hoofdstuk genoemde voorwaarden (Tabel 5-a) vormen hier een onderdeel van. Het handboek maakt onderdeel uit van de AVOI.

5.3 Mogelijke conflictsituaties tussen bomen en kabels & leidingen

De ondergrondse ruimte in Tilburg slijt langzaam dicht, waardoor de concurrentie om deze ondergrondse openbare ruimte steeds meer toeneemt. Ondanks het feit dat er al voorwaarden, richtlijnen en afspraken/wetgeving zijn omtrent het leggen van kabels, leidingen en riolering, komt het toch geregeld voor dat kabels, leidingen en bomen elkaar hinderen waardoor conflictsituaties

kunnen ontstaan. Dit kan bijvoorbeeld zijn omdat de gemeente in het verleden bomen op of nabij kabels en leidingen heeft geplant of doordat kabels en leidingen naast reeds aanwezige bomen gelegd zijn, die op dat moment nog gering van omvang waren. Destijds werd dit niet als probleem ervaren. Nu, jaren later, worden de gevolgen hiervan zichtbaar.

Bomen worden ouder en hun wortels worden steeds omvangrijker. De kans neemt daarom toe dat er conflictsituaties kunnen ontstaan tussen boomwortels en kabels en leidingen. Daarnaast zijn veel kabels en leidingen verouderd, waardoor de kans toeneemt dat ze moeten worden vervangen of gerepareerd. Bomen kunnen hierbij in de weg staan. De volgende vraagstukken kunnen van toepassing zijn:

1. Hoe moet er worden gehandeld als kabel- en leidingbeheerders aan kabels en leidingen moeten werken en het daarvoor noodzakelijk is dat er hiervoor bomen worden geroid²⁶, terwijl de gemeente op grond van haar bomenverordening geen kapvergunning verleent (omdat de boom bijvoorbeeld monumentaal is of op de bwz-kaart staat vermeld als een hoofdwaarde)?
2. De gemeente wil bomen in openbaar gebied planten of herplanten. Dit kan echter niet, omdat blijkt dat de ruimte in de ondergrond beperkt is aangezien er ter plekke kabels en leidingen in de ondergrond liggen. Hoe moet hiermee worden omgegaan?
3. Boomwortels groeien in kabels en/of leidingen, waardoor deze beschadigen. Hoe moet met deze conflictsituatie worden omgegaan?
4. Hoe moet er worden gehandeld als kabel- en leidingbeheerders aan kabels en leidingen moeten werken en bij hun werkzaamheden boomwortels van te behouden bomen beschadigen?
5. Kabels en leidingen worden te dicht op bomen gelegd, of bomen worden te dicht op kabels en leidingen geplant. Dit is vragen om problemen in de toekomst. Hoe moet met zo'n situatie worden omgegaan?

Hieronder worden de hierboven genoemde vraagstukken één voor één behandeld. De vraagstukken geven geen pasklaar antwoord op de problematiek, maar tonen de complexiteit van deze situaties en geven inzicht in alle aspecten die hierbij aan bod komen. Het is niet mogelijk om per vraagstuk een oplossing te geven, aangezien elke situatie weer anders is (anders omstandigheden, andere locatie, bomen kunnen verschillende waarden hebben volgens de boomwaarde zoneringskaart etc.).

I. HET NIET VERLENEN VAN EEN KAPVERGUNNING BIJ WERKZAAMHEDEN AAN KABELS EN LEIDINGEN

Omdat kabels en leidingen na verloop van tijd gerepareerd, vervangen of verlegd moeten worden kan een conflictsituatie ontstaan als het voor deze werkzaamheden noodzakelijk is dat bomen hiervoor moeten worden geroid, terwijl de gemeente op grond van haar bomenverordening geen kapvergunning wil verlenen (bijv. omdat een boom monumentaal is, van goede kwaliteit is of een hoofdwaarde heeft). Het bedrijf kan dan genooddaakt worden om bijv. een nieuwe kabel of leiding te leggen, kabels en leidingen om te leggen of te verleggen. Dit kan meerkosten opleveren voor het bedrijf en het bedrijf zal die meerkosten dan willen verhalen op de gemeente.

Nutsbedrijven

De gemeente en de nutsbedrijven overleggen van oudsher over de plaats van het tracé waar de kabels en leidingen dienen te worden gelegd. Beide partijen houden hierbij rekening met elkaars belangen. Indien de gemeente in het verleden bomen heeft geplant boven of in de nabijheid van kabels en leidingen, dan dient de gemeente, als de betreffende kabel- en leidingbeheerder reparatie- of andere werkzaamheden aan zijn leidingen wil uitvoeren en het voor deze werkzaamheden nodig is om bomen te rooien, te overwegen een of meerdere bomen te verwijderen.

Als de gemeente de bomen niet wil rooien en de beheerder daarom genooddaakt is de kabel of leiding te verleggen of om te leggen, zal dat voor de beheerder tot meerkosten leiden die hij op de gemeente zal willen verhalen, omdat de gemeente de beheerder in de gelegenheid moet stellen werkzaamheden aan zijn kabels en leidingen uit te voeren.

Voor beantwoording van de vraag of de gemeente die meerkosten zal moeten vergoeden moet voor ieder concreet geval alle relevante feiten en omstandigheden in ogenschouw worden genomen. Als het echter zo is dat de gemeente bij het planten van bomen geen of onvoldoende rekening heeft gehouden

²⁶ Of een groot deel van de wortels gekapt moeten worden.

met de onder of nabij die bomen gelegen kabels en leidingen, lijkt het niet onredelijk dat de gemeente die meerkosten vergoedt.

Telecombedrijven²⁷

Indien de gemeente bomen heeft geplant boven of in de nabijheid van telecommunicatiekabels en die boomwortels redelijkerwijze hinderlijk zijn of worden voor de instandhouding van dat netwerk waardoor de exploitatie ervan in gevaar komt, geldt artikel 5.11 TW: de gemeente is verplicht om op schriftelijk verzoek van het telecomaandbieder binnen 2 weken de wortels in te korten, voor zover deze redelijkerwijs hinderlijk zijn of worden voor de instandhouding van telecomnetwerkkabels waardoor de exploitatie van dat netwerk in gevaar komt.

Het kan zo zijn dat op grond van de gemeentelijke bomenverordening een kapvergunning nodig is voor het inkorten van boomwortels. De gemeente mag een verzoek van een aanbieder op grond van artikel 5.11 TW echter niet afwijzen, omdat zij geen kapvergunning wil verlenen of omdat de procedure voor een te verlenen vergunning meer tijd vergt dan twee weken. Als de gemeente niet aan de plicht om wortels in te korten voldoet kan de OPTA bestuursdwang toepassen. De gemeente heeft het recht daartegen bezwaar te maken.

Een boomeigenaar heeft recht op schadevergoeding²⁸ van de aanbieder als hij wortels moet inkorten. Worden partijen het niet eens over hoogte van de schadevergoeding, dan kan de gemeente de kwestie aanhangig maken bij de Kantonrechter. Dit heeft geen opschortende werking voor de uitvoering van de werkzaamheden.

Gemeente als leidingbeheerder riolering

Indien de gemeente bomen heeft geplant boven of in de nabijheid van rioolleidingen en er aan deze rioolleidingen werkzaamheden moeten worden verricht, dan dient de gemeente te overwegen een of meerdere bomen te verwijderen. De kosten hiervan zijn voor de gemeente. Als de gemeente de bomen niet wil kappen en de leidingbeheerder - ook de gemeente - daarom genoodzaakt is de leiding te verleggen of om te leggen, leidt dat voor de gemeente tot meerkosten voor die verlegging of omlegging. Indien het niet mogelijk is de rioolleiding om te leggen of te verleggen omdat daardoor het afvalwatertransport niet kan worden gewaarborgd, moet de gemeente meerkosten maken voor een alternatieve reparatiemethode.

Andere bedrijven/burgers

Als zich hier eenzelfde conflictsituatie voordoet en de gemeente geen kapvergunning wil verlenen, kan het zijn dat de vergunninghouder extra kosten moet maken om zijn werkzaamheden te kunnen uitvoeren. Deze meerkosten zal de beheerder op de gemeente willen verhalen. Voor elk concreet geval dienen alle relevante feiten en omstandigheden in ogenschouw te worden genomen.

Alternatief: persing/boring

Indien het niet mogelijk is om een beter en/of ander tracé voor de te (ver)leggen kabels en leidingen te vinden (en er ook geen kapvergunning wordt verleend), is de toepassing van een persing of een boring een mogelijke oplossing. Bij een persing worden mantelbuizen ten behoeve van kabels en leidingen over enkele meters horizontaal onder bomen door geperst. Door deze persingen uit te voeren in de bodemzone waarin (vrijwel) geen wortels voorkomen (gebied direct onder de boom), kan zowel wortelschade als schade aan kabels en leidingen tot een minimum worden beperkt. Met name persingen ten behoeve van kleine diameters worden veel toegepast en zijn in de meeste gevallen rendabel.

Bij een gestuurde boring kunnen (mantel)buizen of leidingen over vele tientallen meters afstand horizontaal) ondergronds gestuurd worden geboord. Voor grote diameters zal per situatie een kostenanalyse moeten worden gemaakt alsmede nadere afspraken over de verdeling van die kosten. Indien er sprake is van aansluitingen op de betreffende kabel of leiding, biedt een persing of een boring geen oplossing.

Een persing of gestuurde boring geldt tevens als randvoorwaarde dat er meer dan 20% van de bestaande bewortelbare ruimte door graafwerkzaamheden zou moeten wegvallen (en niet kan worden gecompenseerd).

²⁷ Bij nieuwe aanleg van telecomkabels heeft de gemeente via het instemmingsbesluit zeggenschap over het tracé.

²⁸ Hoe hoog de schadevergoeding is kan bijvoorbeeld door een onafhankelijk adviesbureau worden becijferd.

Conclusie

Het staat de gemeente vrij geen kapvergunning te verlenen. Als de beheerder daarom genoodzaakt is zijn kabel of leiding te verleggen of om te leggen, zal dat voor de beheerder tot meerkosten leiden, die hij op de gemeente zal willen verhalen omdat de gemeente de beheerder in de gelegenheid moet stellen werkzaamheden aan zijn kabels en leidingen uit te voeren. Voor beantwoording van de vraag of de gemeente de meerkosten die hiermee gemoeid gaan zal moeten vergoeden, moeten voor ieder concreet geval alle relevante feiten en omstandigheden in ogenschouw worden genomen.

De gemeente heeft een wettelijk snoei- en inkortplicht voor bomen die redelijkerwijze hinderlijk zijn voor telecomnetwerken.

II. KABELS EN LEIDINGEN LIGGEN IN DE WEG VOOR HET (HER)PLANTEN VAN BOMEN

Het komt voor dat de gemeente in openbaar gebied bomen wil planten of, na het rooien van de bomen, bomen wil herplanten. Hierbij kan het zo zijn dat de ruimte in de ondergrond beperkt is omdat er in de ondergrond kabels en leidingen in de weg liggen.

Binnen de normen van de 'afstanden van kabels en leidingen tot bomen' is het mogelijk bomen te planten nabij kabels en leidingen (<1,5 meter), mits de kabels en leidingen diep genoeg liggen en er bomen worden geplant van de 3^e categorie die gemakkelijk verplantbaar zijn. Bij openbare bomen is het streven dat een boom herplant wordt of als dat niet mogelijk is er financiële compensatie plaatsvindt (volgens de richtlijnen van de Nederlandse Vereniging van Taxateurs van Bomen). Dit om ontgroening van de stad tegen te gaan.

Nutsbedrijven en gewone bedrijven

Zoals reeds eerder gezegd bepaalt de gemeente in overleg met de aanvrager die in gemeentegrond kabels en leidingen willen leggen, waar de kabels en leidingen moeten worden gelegd. In de 'afstanden van kabels en leidingen tot bomen' zijn de afstanden genoemd waaraan de kabel- en leidinglegger zich moet houden. Anderzijds kan de kabel- en leidinglegger dan ook van de gemeente verwachten dat zij deze afstanden aanhoudt als zij bomen willen (her)planten in de buurt van kabels en leidingen. Afwijking van de voorwaarden kan in bijzondere situaties, mits dit in goed overleg geschiedt met alle betrokkenen.

Telecombedrijven

Uitgangspunt is dat de gemeente de genoemde afstanden bij het (her)planten van bomen ook in acht moet nemen t.a.v. telecommunicatienetwerkkabels. Echter, in de Telecommunicatiewet is ook het beginsel 'liggen om niet, verleggen om niet' vastgelegd. Dit houdt in dat een telecommunicatieaanbieder, die zijn kabels gratis in gemeentegrond mag leggen, die kabels op eigen kosten moet verleggen indien verlegging noodzakelijk is in verband met de uitvoering van werken of oprichting van gebouwen door of in opdracht van degene die de kabels moet gedogen. De OPTA en de rechtbank Maastricht hebben geoordeeld dat (her)plant van bomen in onderlinge samenhang met andere werkzaamheden bijvoorbeeld in het kader van een wegconstructie, gezien moeten worden als een 'werk' in de zin van de Telecommunicatiewet. Dus in bepaalde gevallen kan het zo zijn dat een telecomaandbieder zijn netwerkkabels op eigen kosten moet verleggen als de gemeente op die locatie een boom wil (her)planten.

Gemeente als leidingbeheerder riolering

Uitgangspunt is in eerste instantie de afstanden genoemd in de tabellen 5b, c en d. Indien de hierin aangegeven afstanden niet realiseerbaar zijn, zal in overleg met de leidingbeheerder moeten worden beoordeeld of aanvullende maatregelen zoals bijvoorbeeld wortelgeleidingssystemen toegepast kunnen worden. Dat leidt tot meerkosten voor de gemeente. Verder zullen er beheerafspraken moeten worden vastgelegd omtrent de (intern gemeentelijke) kostenverdeling in het geval van toekomstige vervanging en reparatie van de rioolleiding. De kans bestaat namelijk dat de betreffende bomen verwijderd moeten worden, of dat aanvullende en kostenverhogende maatregelen met betrekking tot graafwerkzaamheden moeten worden genomen, zodat de boom kan worden gehandhaafd.

Als belangrijk aandachtspunt kan worden opgemerkt dat ten behoeve van de te planten boom ook zo optimaal mogelijke groeiomstandigheden dienen te worden gecreëerd. Daarnaast zal men ook de keus met betrekking tot de boomcategorie per situatie moeten afwegen.

Conclusie

Zowel de kabel- en leidingenleggers als de gemeente dienen zich te houden aan de 'afstanden van kabels en leidingen tot bomen'. Voor wat betreft telecomkabels kan het zijn dat de gemeente onder omstandigheden een beroep kan doen op het beginsel 'liggen om niet, verleggen om niet' als zij bomen wil (her)planten.

III. BOOMWORTELS BESCHADIGEN KABELS OF LEIDINGEN*Nutsbedrijven, telecombedrijven, burgers, overige bedrijven*

Er zijn situaties waarin de gemeente (in het verleden) bomen op of dicht bij kabels/leidingen heeft geplant. Dit kan er toe leiden dat boomwortels op enig moment zodanig zijn uitgegroeid dat deze kabels en leidingen beschadigen. De exploitant van die kabels en leidingen kan de gemeente aansprakelijk stellen voor de schade. De gemeente is niet zonder meer aansprakelijk voor dergelijke schades. De zorgvuldigheid eist echter wel van de gemeente dat zij moeite doet om beschadiging van andermans eigendom te voorkomen of te beëindigen. Dit gaat niet zover dat de gemeente periodiek iedere boom moet controleren of de wortels ervan schade kunnen aanrichten. Als de gemeente echter weet of redelijkerwijs kan voorzien dat boomwortels schade zullen toebrengen aan andermans eigendommen, zal zij moeten ingrijpen. Als de gemeente dat niet doet en er ontstaat schade, dan is de gemeente aansprakelijk voor die schade. In dit verband wordt voor wat betreft telecomkabels tevens gewezen op art. 5.11 TW (zie bijlage 5): telecomaanbieders kunnen van de gemeente eisen dat zij boomwortels inkort als deze redelijkerwijs hinderlijk zijn etc.

Het kan ook zijn dat kabels en leidingen in verleden dichtbij bomen zijn aangelegd. Er is toen niet goed rekening gehouden dat de boomwortels uitgroeien. In dat geval zal de kabel- en leidingbeheerder in de discussie over aansprakelijkheid voor de schade aanvoeren dat de gemeente heeft ingestemd met het tracé dichtbij een boom en daarbij rekening had moeten houden met de uitgroei van het wortelpakket (ervan uitgaande dat de gemeente in het verleden heeft ingestemd met het kabel- en leidingentracé). Doordat de gemeente dit zelf niet heeft gesignaleerd heeft het zelf het risico op beschadiging van de kabel en/of leiding in het leven geroepen. Dit dient per situatie bekeken te worden. Als de kabel- en leidinglegger de kabels en leidingen heeft gelegd zonder toestemming, vergunning of instemming van de gemeente kan de gemeente handhavend optreden. De kabel- en leidingenlegger kan aansprakelijk worden gesteld voor de schade.

Gemeente als leidingbeheerder van de riolering

Indringen van boomwortels in de huidige rioolleidingen kan ondanks het respecteren van de afstanden in tabellen 5b, c en d nauwelijks worden voorkomen. Daarnaast zijn deze afstanden ook bedoeld om een vrij ontgravingsprofiel te kunnen realiseren bij het vervangen/repareren van de riolering, zonder aanvullende kostenverhogende maatregelen.

Conclusie

De gemeente is niet zonder meer aansprakelijk voor schades aan kabels en leidingen. De zorgvuldigheid eist echter wel van de gemeente dat zij moeite doet om beschadiging van andermans eigendom te voorkomen of te beëindigen. Als de gemeente echter weet of redelijkerwijs kan voorzien dat boomwortels schade zullen toebrengen aan andermans eigendommen, zal zij moeten ingrijpen. Als de gemeente dat niet doet en er ontstaat schade, dan is de gemeente aansprakelijk voor die schade. De oorzaak van het binnendringen van boomwortels in het riool is moeilijk aantoonbaar. De kosten van de te nemen maatregelen worden gedekt uit rioleringsbudgetten (Gemeentelijk Rioleringsplan).

IV. DOOR WERKZAAMHEDEN WORDT EEN TE BEHOUDEN BOOM BESCHADIGD*Nutsbedrijven, telecombedrijven, gemeentelijke leidingbeheerder, overige bedrijven en burgers*

Bij werkzaamheden in de nabijheid van te behouden bomen, dienen de kabel- en leidingbeheerders maatregelen te nemen om de bomen te beschermen²⁹ (opgenomen in bijlage 6). Veroorzaking van schade aan een te behouden boom (zowel ondergronds als bovengronds) kan onder meer leiden tot

²⁹ De maatregelen die genomen moeten worden bij werkzaamheden staan omschreven in de Brochure van de Vereniging Stadswerk Nederland (1997). Deze maatregelen zullen tevens in het handboek kabels & leidingen worden opgenomen.

het achteruit gaan van de vitaliteit/kwaliteit of doodgaan van deze boom. Volgens de bomenverordening (artikel 2) is er dan sprake van illegale kap en kan een herplant worden opgelegd (artikel 9 van de bomenverordening). Bij gemeentelijk bomen kan voor het veroorzaken van schade aan openbare bomen herplant of financiële compensatie (via de richtlijnen van de Nederlandse Vereniging van Taxateurs van Bomen) worden opgelegd.

Conclusie

Volgens de bomenverordening kan bij beschadiging van een boom herplant of financiële compensatie door de gemeente worden afgedwongen.

V. KABELS EN LEIDINGEN ZIJN TE DICHT OP EEN BOOM GELEGD OF ANDERSOM.

Nutsbedrijven, telecombedrijven, gemeentelijke leidingbeheerder, overige bedrijven en burgers

Zowel de gemeente die bomen plant, als de kabel- en leidingenleggers hebben te maken met de eerder genoemde afstanden tussen bomen en kabels en leidingen. De gemeente bepaalt op basis van deze regels in overleg met de aanvrager waar de kabels en leidingen dienen te worden gelegd. Indien blijkt dat ofwel de gemeente ofwel de kabel- en leidingenlegger in negatieve zin af heeft geweken van de van te voren afgesproken afstanden, kan dit een reden zijn om de kabels- en leidingen opnieuw te leggen of bomen te herplanten volgens de juiste afstanden (indien de te kleine afstand voor problemen zorgt). De meerkosten hiervan komen voor rekening van de partij die is afgeweken van de overeengekomen afstanden (handhaving bomenverordening).

Conclusie

Indien in negatieve zin wordt afgeweken van de afgesproken afstanden en dit voor problemen zorgt dient actie te worden ondernomen (boom verplant of kabel verlegd). De meerkosten komen voor rekening van de partij die is afgeweken van de overeengekomen afstanden.

5.4 Ondergrondse eisen van kabels en leidingen

Kabel- en leidingbedrijven stellen bij de keuze van het tracé eisen aan de gronddekking en de afstanden tot de overige gebruikers van de ondergrond. De minimale afstand tot bomen bedraagt, afhankelijk van de boomsoort, een tot twee meter (zie Tabel 5-a). Met het uitgroeien van bomen reiken de wortels echter veel verder, zodat bij graafwerkzaamheden ten behoeve van kabels en leidingen de wortels van bomen vaak ernstig beschadigd raken. Mogelijke oplossingen om de schaarse ondergrondse ruimte efficiënter te benutten en het openbreken van wegen te beperken zijn bundeling van verschillende netwerken, mantelbuizen, wortelgeleiding en het zorgen voor zeer tijdige en voldoende afstemming tussen de ontwerpers van de openbare ruimte en de beheerders en gebruikers van die ruimte. Daarbij is vooral van belang dat bij het ontwerpen van plannen nog meer aandacht wordt gegeven aan de afstemming tussen de plannen bovengronds (o.a. bomen) en de voorzieningen die in de ondergrond al aanwezig zijn en die in de ondergrond moeten komen.

Optimalisatie boomwortelruimte

Om meer ruimte te winnen waarin bomen ongestoord kunnen wortelen zijn verschillende mogelijkheden toe te passen. De belangrijkste strategie is het vroegtijdig (dat wil zeggen in de ontwerpfase) claimen van plant -en bewortelingszones voor bomen tegelijk met het bepalen van de tracés voor de ondergrondse infrastructuur. Daarbij moet rekening worden gehouden met het doorwortelbare volume dat de bomen nodig hebben voor het bereiken van het gewenste eindbeeld.

Naast het toepassen van ruimtebesparende technieken voor het leggen van kabels en leidingen is ook winst te halen uit de toepassing van wortelgeleidingssystemen en het optimaliseren van de groeiplaatsomstandigheden. Te denken valt aan:

- Wortelgeleiding: boomwortels zijn goed te leiden. De basis van alle wortelgeleidingssystemen is om wortels een gunstig milieu te bieden op plekken waar ze niet in conflict komen met kabels en leidingen. Er zijn verschillende systemen hiervoor ontwikkeld (wortelstraten, wortelschermen).
- Kabelgoten/mantelbuizen.
- Boombakken. Nadeel is de beperkte levensduur van de boom.
- Sleufloze technieken zoals persen en gestuurd boren van kabels en leidingen.

- In bijlage 8 van deze nota wordt tevens ingegaan op toepassingen ter vergroting van de ondergrondse groeiruimte en vermindering van de wortelopdruk.

5.5 Acties

ACTIES:

- 11) Het bekijken van de bekostiging van de herplant van bomen als gevolg van rioolwerkzaamheden. Dit wordt in het Gemeentelijke Rioleringsplan nader bekeken.**

6 Monumentale bomen

6.1 Monumentale waarde

Bomen zijn belangrijk voor de stad. In een dichtbebouwde ruimte vormen ze de basis van de stedelijke ecologie. Daarnaast hebben ze een structurerende functie en zijn ze ook esthetisch van belang voor het leefklimaat in Tilburg. Bomen in een bebouwde omgeving hebben het echter niet makkelijk. De stenen omgeving is hun vaak eerder vijandig dan vriendelijk gezind. Veel 'stadsbomen' lukt het dan ook niet om te volgroeien tot volwassen exemplaren. Bomen die dit wel lukt zijn veelal waardevol en een aanwinst voor de stad. Om deze bomen bescherming te bieden, worden deze bomen op de *Gemeentelijke Lijst van Monumentale Bomen Tilburg* gezet.

Een monumentale boom is vaak een tastbare getuige van de geschiedenis; een sieraad voor het landschap en zeer bepalend voor de sfeer van de locaties. Monumentale bomen zijn de moeite waard om te behouden. Het kost immers jaren voor een boom zijn volle wasdom bereikt. De bomen blijven vitaal (en daarmee monumentaal) door ze zorgvuldig te onderhouden en de groeiomstandigheden te optimaliseren. Voor monumentale bomen wordt geen kapvergunning afgegeven³⁰.

Tevens leveren met name oudere bomen (veelal monumentaal) een grote bijdrage aan de levensgemeenschap van diverse soorten planten en dieren die van elkaar afhankelijk zijn (biodiversiteit). De ecologische waarde van bomen is zodoende van belang voor andere levende organismen. Behalve voor insecten kunnen bomen ook van levensbelang zijn voor bepaalde vogelsoorten, zoogdieren, korstmossen, mossen etc.

Monumentale bomen nemen binnen het Tilburgse bomenbestand dan ook een bijzondere plaats in. Ze krijgen de hoogste prioriteit bij het beheer en het onderhoud en zijn in bestemmingsplannen opgenomen. In de *Bomenverordening* wordt de juridische bescherming van bomen in het algemeen en die van monumentale bomen in het bijzonder vastgelegd. Bovendien kan via de *Bijdrageregeling waardevolle en monumentale bomen Tilburg 2000 (Reserve Bomen)* een bijdrage worden gevraagd voor de tegemoetkoming in de kosten van duurzaam onderhoud aan eigenaren van zowel particuliere als openbare monumentale bomen.

6.2 Gemeentelijke Lijst Monumentale Bomen 2001

In 2001 is de *Gemeentelijke Lijst van Monumentale Bomen Tilburg* (GLMB) door de raad vastgesteld³¹. Deze lijst vormt een complete inventarisatie van alle gemeentelijke en particuliere monumentale bomen binnen de gemeente Tilburg. In de huidige GLMB (2001) zijn 1.177 monumentale bomen opgenomen, waarvan er 321 staan op particuliere locaties en 856 op openbare locaties (0,3% van de openbare bomen).

6.2.1 Evaluatie criteria

De afgelopen vijf jaar heeft de gemeente Tilburg een goed beeld kunnen krijgen van welke bomen er op de monumentale bomenlijst komen te staan op basis van de criteria die opgesteld zijn voor de GLMB 2001. In de praktijk is echter gebleken dat niet alle criteria scherp genoeg geformuleerd zijn om op de juiste manier in de praktijk te kunnen worden gebruikt. Niet alle criteria leiden tot een eenduidig, objectief en duidelijk kwalitatief waardeoordeel om bomen wel/niet een beschermd status te geven. Gevolg hiervan is dat teveel bomen in de toekomst het stempel monumentaal krijgen, terwijl deze titel lang niet altijd de lading dekt.

Het feit dat sommige bomen onterecht een monumentale status hebben gekregen blijkt ook uit de aantallen monumentale bomen. Op basis van de huidige criteria zijn momenteel (januari 2006) circa 3.700 openbare bomen binnen de grenzen van de gemeente Tilburg als monumentaal aan te wijzen. Particuliere bomen zijn nog niet in dit cijfer meegenomen. Dit is een stijging van ruim 330% ten opzichte van 2001 (GLMB 2001)³².

³⁰ Tenzij er sprake is van een ernstige bedreiging van de openbare veiligheid, noodtoestand of andere uitzonderlijke situaties.

³¹ In september 2003 is deze lijst op kleine onderdelen herzien.

³² Percentage openbare monumentale bomen t.o.v. alle openbare bomen: zie voetnoot op de volgende pagina.

Een dergelijke omvangrijke lijst van monumentale bomen heeft, naast de twijfel over de monumentale waarde van een flink aantal monumentale bomen, ook consequenties voor de beheersbaarheid van de monumentale bomenlijst. Het bieden van goede bescherming en onderhoud van monumentale bomen wordt bij een te omvangrijke lijst moeilijker. Hiermee wordt het doel dat gesteld is bij de invoering van de monumentale bomenlijst (bescherming en goed onderhoud/beheer) voorbij gestreefd. Daarnaast wordt de dynamiek van de stad door het hebben van teveel onterecht monumentale bomen onnodig beperkt. Op basis van voortschrijdend inzicht en realisme dient er dan ook een inhaalslag te worden gedaan met betrekking tot monumentale bomen in Tilburg.

6.3 Actualisering criteria monumentale bomen

6.3.1 Criteria GLMB 2001

Om tot de GLMB 2001 te komen is in 2001 een aantal criteria opgesteld. Deze criteria zijn toentertijd onder meer gebaseerd op beschikbare lijsten van andere gemeenten (zie Tabel 6-a).

Tabel 6-a: criteria GLMB 2001: * = Dwingend / Optioneel

criterium	D/O*	Toelichting
<u>Vitaliteit/conditie:</u> Boom verkeert niet in een onomkeerbaar slechte staat	D	Hieraan gekoppeld dienen zich naar verwachting binnen 10 jaar geen problemen voor te doen ten aanzien van de mechanische en/of fysiologische toestand van de boom (gebaseerd op de huidige toestand).
<u>Onvervangbaarheid:</u> Bomen of boomgroepen zijn niet door herplant te vervangen.	D	Vaak omdat een of meerdere van de in dit schema genoemde criteria van toepassing zijn.
<u>Leeftijd:</u> ouder dan 50 jaar.	O	De boom heeft in deze periode zijn standplaats bewezen.
<u>Omtrek:</u> minimaal 250 cm.	O	Gemeten op 1,3 meter boven het maaiveld. Leeftijd is niet altijd meetbaar, maar de omtrek wel.
<u>Cultuurhistorie:</u> Bomen hebben een cultuurhistorische waarde.	O	Te denken valt hierbij bijv. aan herdenkingsbomen en bomen van koninklijke huize.
<u>Natuurwetenschappelijk:</u> boom heeft duidelijke natuurwetenschappelijke waarde.	O	De boom biedt bijvoorbeeld huisvesting aan zeldzame dieren of planten.
<u>Vorm, soort, omvang en standplaats.</u>	O	De boom is van karakteristieke vorm, zeldzame omvang/soort of heeft een bijzondere standplaats.
<u>Beeldbepalend:</u> boom is beeldbepalend voor zijn omgeving.	O	Hierbij kunnen ook beeldbepalende laanbeplantingen of boomgroepen worden opgenomen.

De criteria kunnen *dwingend* of *optioneel* van aard zijn. Dwingend wil zeggen dat een boom moet voldoen aan het desbetreffende criterium wil het in aanmerking komen voor een monumentale status. Optioneel houdt in dat een boom als monumentaal kan worden aangemerkt als deze aan één of meerdere van deze optionele criteria voldoet. Een monumentale boom hoeft dus niet aan alle optionele criteria te voldoen. Er is bij de optionele criteria dus sprake van een keuzemogelijkheid. Als een boom voldoet aan de twee dwingende criteria en aan minstens één van de optionele criteria krijgt deze boom in de GLMB 2001 een monumentale status.

6.3.2 Aangescherpte criteria

In onderstaande tabel (Tabel 6-b) staan de aangescherpte criteria voor monumentale bomen

GLMB 2001	Actualisatie op basis van criteria GLMB 2001	Actualisatie: met aangescherpte criteria	Gemeente Den Bosch	Gemeente Groningen	Gemeente Den Haag	Gemeente Apeldoorn
0,3%	4,3%	1,9%	1,2%	1,8%	1,3%	2,9%

weergegeven. Per gewijzigd criterium wordt in deze paragraaf aangegeven wat de beweegredenen zijn geweest voor de aanpassing/aanscherping.

Een boom is monumentaal als deze voldoet aan het criterium kwaliteit (=dwingend criterium) + een van de overige criteria.

Tabel 6-b: aangepaste criteria monumentale bomen

	Criterium	Toelichting
DWINGEND	<u>Kwaliteit:</u> Boom verkeert niet in een onomkeerbaar slechte staat (vitaliteit, gesteldheid, groeiverwachting, fysieke standplaats) ³³ .	Hieraan gekoppeld dienen zich naar verwachting binnen 10 jaar geen problemen voor te doen ten aanzien van de mechanische en/of fysiologische toestand van de boom (gebaseerd op de huidige toestand).
OVERIGE CRITERIA	<u>Leeftijd:</u> ouder dan 80 jaar.	De boom heeft in deze periode zijn (monumentale) standplaats bewezen.
	<u>Omtrek:</u> minimaal 250 cm.	Gemeten op 1,3 meter boven het maaiveld. Leeftijd is niet altijd meetbaar, maar de omtrek wel.
	<u>Cultuurhistorie:</u> Bomen hebben een cultuurhistorische waarde ³⁴ .	Te denken valt hierbij bijv. aan herdenkingsbomen.
	<u>Natuurwetenschappelijk:</u> boom heeft duidelijke natuurwetenschappelijke waarde.	De boom biedt bijvoorbeeld huisvesting aan zeldzame dieren of planten.
	<u>Vorm, soort, omvang en/of bijzondere standplaats.</u>	De boom heeft een bijzondere vorm, zeldzame omvang/soort of heeft een bijzondere standplaats.

A) Criterium 'onvervangbaarheid' is overbodig

Het tweede dwingende criterium uit tabel 1 is 'onvervangbaarheid'. Dit criterium vervalt aangezien in de praktijk gebleken is dat dit geen onderscheidend criterium is. Elke boom is onvervangbaar.

B) Criterium 'leeftijd boom' van 50 naar 80 jaar

Eén van de kenmerken van een monumentale boom is zijn leeftijd. Door de leeftijdsgrens voor monumentale bomen in Tilburg te verhogen van 50 naar 80 jaar blijkt dat zeer waardevolle en echte monumentale bomen beter van elkaar gescheiden kunnen worden en de monumentale status aan de juiste bomen wordt toegekend³⁵. Uitzonderingen kunnen worden gemaakt voor bijvoorbeeld herdenkingsbomen.

C) Criterium 'beeldbepalend' subjectief

Een van de optionele criteria gehanteerd in de GLMB 2001 is de beeldbepalendheid van een boom. In de Van Dale staat beeldbepalend gedefinieerd als 'van belang voor het stadsbeeld'. Vrijwel elke boom is bepalend voor het stadsbeeld, een wijk of een buurt (ook bomen die niet monumentaal zijn). Dit maakt beeldbepalendheid geen onderscheidend en subjectief criterium voor monumentale bomen. In het kader van de nota Tilburg boomT is de bwz-kaart opgesteld. Deze bwz-kaart brengt de wenselijke beeldkwaliteit voor de huidige bomen in Tilburg in beeld. Doel van de kaart is het in standhouden en versterken van de bomenstructuur door het vastleggen van essentiële en potentieel waardevolle bomenstructuren. De bwz-kaart kan als vervanging (en tevens beter meetinstrument)

³³ Voor een uitgebreide omschrijving van het begrip 'kwaliteit' wordt verwezen naar bijlage 4.

³⁴ Voor de definitie van cultuurhistorische boom wordt verwezen naar de Bomenverordening en paragraaf 3.1.4.

³⁵ Niet alleen de gemeente Tilburg hanteert een hogere leeftijdsgrens; ook andere gemeenten en de Bomenstichting hebben een leeftijdsgrens hoger dan 50 jaar ingesteld.

voor het criterium beeldbepalendheid worden gezien (zie hoofdstuk 2).

Foto's 6-a t/m c: monumentale bomen

D) Term 'vitaliteit/conditie' vervangen door term 'kwaliteit'

Om juridische redenen is het wenselijk om het dwingende criterium 'vitaliteit/conditie' te vervangen door de term 'kwaliteit'. Het criterium kwaliteit omvat naast het aspect vitaliteit/conditie ook nog de aspecten *gesteldheid, groeiverwachting en fysieke standplaats*. Voor een uitgebreidere omschrijving van deze aspecten wordt verwezen naar bijlage 4.

6.4 De nieuwe monumentale bomenlijst

Het aanscherpen van de criteria voor monumentale bomen leidt ertoe dat er een beter en objectiever waardeoordeel gegeven kan worden aan bomen, waardoor de juiste bomen de status monumentale boom krijgen.

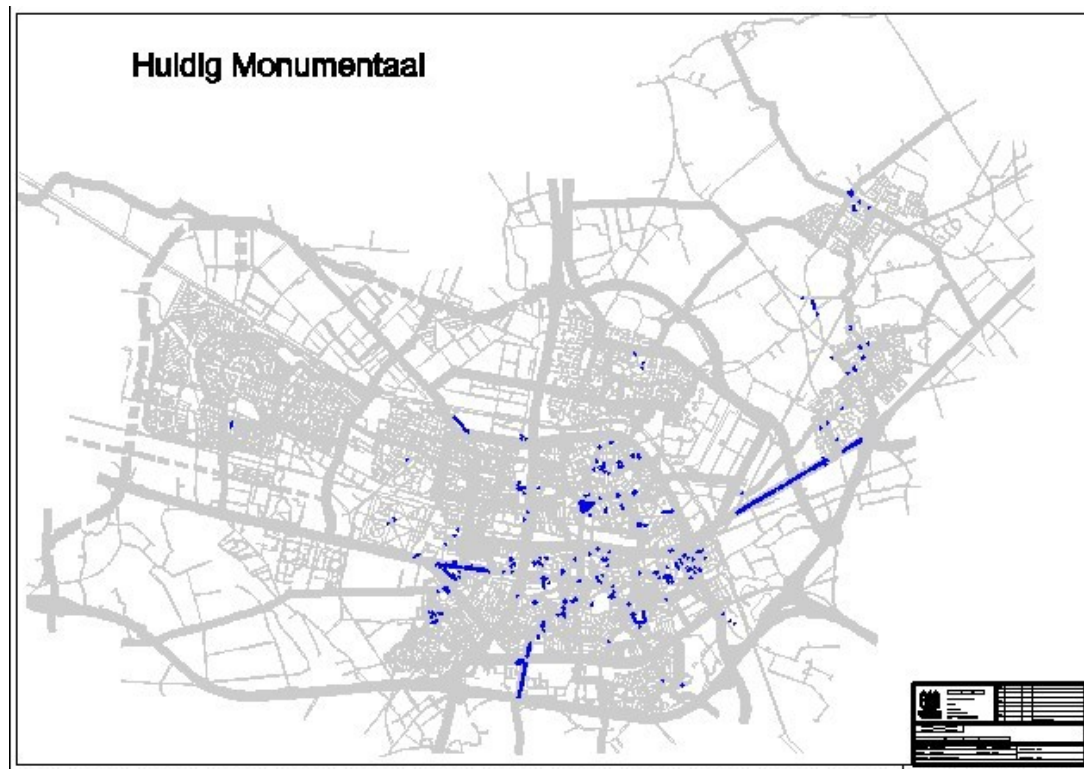
Momenteel worden de bomen binnen de gemeente Tilburg opnieuw geïnventariseerd (zowel de particuliere als openbare bomen). Na vaststelling van de aangescherpte criteria zoals verwoord in dit hoofdstuk, kan de nieuwe monumentale bomenlijst worden opgesteld. In eerste instantie zal deze lijst alleen het gebied *binnen de ringbanen* bestrijken. Dit vanwege het feit dat de inventarisatie van de particuliere bomen relatief veel tijd in beslag neemt en hierdoor nog niet voor heel Tilburg gereed zal zijn. Daarbij komt dat het gebied binnen de ringbanen een grote dynamiek heeft (veel ontwikkelingen) **(actie 12)**.

Op de volgende pagina wordt in Figuur 6-1 weergegeven hoe de monumentale bomen over Tilburg verspreid waren in 2001. Figuur 6-2 geeft een schets van de spreiding van de monumentale bomen bij de aanscherping van de criteria zoals deze in deze nota staan omschreven. Let wel: op deze kaart zijn twee aspecten nog niet verwerkt:

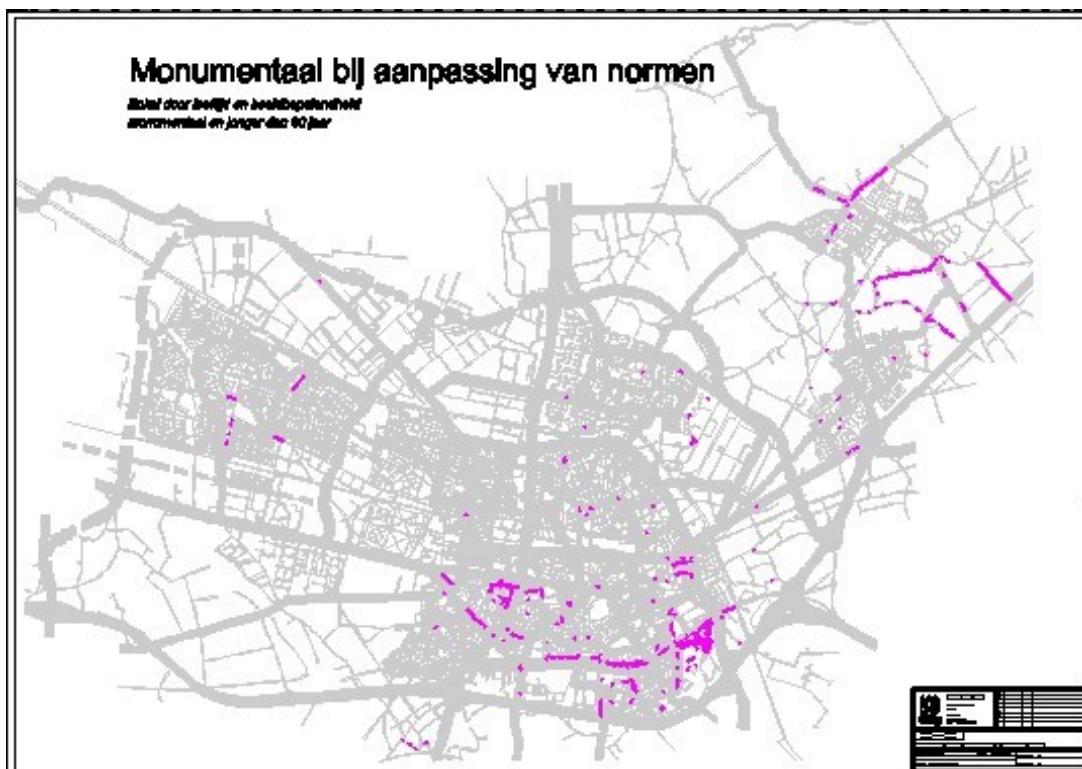
- Bomen (openbare en particuliere) die in het verleden een monumentale status hebben verkregen behouden deze, ook als ze niet voldoen aan de aangescherpte criteria. Deze bomen staan niet in Figuur 6-2 (zie paragraaf 6.4.1)
- Ook niet alle particuliere monumentale bomen zijn weergegeven in Figuur 6-2. Dit komt omdat de inventarisatie hiernaar grotendeels nog plaats moet vinden.

Op de nieuwe GLMB voor geheel Tilburg zullen naar schatting circa 2.000 openbare monumentale bomen komen te staan. Dit aantal dient nog aangevuld te worden met de particuliere monumentale bomen en de monumentale bomen die reeds op de monumentale bomenlijst van 2001 vermeld stonden (zie paragraaf 6.4.1). Deze lijst zal ter vaststelling aan het college worden aangeboden.

Bij de vaststelling van de GLMB 2001 is gesteld dat het inventariseren en muteren van de bomenlijst een doorlopend proces is. Dit zal ook zo zijn bij de nieuwe GLMB; deze lijst is een dynamische lijst die regelmatig geactualiseerd dient te worden.

Figuur 6-1: spreiding huidige monumentale bomen (volgens GLMB 2001)

Figuur 6-2: spreiding monumentale bomen bij aangescherpte criteria

6.4.1 Wijzigingen lijst

Door het aanscherpen van de criteria voor monumentale bomen kan het voorkomen dat er in de vastgestelde GLMB 2001 monumentale bomen vermeld staan die door de aanscherping van de criteria

formeel niet meer in aanmerking komen voor de monumentale status. Voor deze bomen (openbare en particuliere) dat ze de in het verleden verkregen monumentale status *behouden*. Het gaat hierbij om circa 370 bomen.

6.5 Acties

ACTIES:

12) Na vaststelling van de aangescherpte criteria voor monumentale bomen wordt er, vooruitlopend op de rest van Tilburg, voor het gebied binnen de ringbanen een nieuwe gemeentelijke lijst monumentale bomen opgesteld.

7 Boswet

7.1 De boswet

Veel Tilburgse bossen en andere terreinen met veel bomen zijn beschermd door de Boswet. Deze nationale wet zorgt ervoor dat de bossen in Nederland in stand blijven. Enerzijds biedt de Boswet de garantie dat er bij het maken van afwegingen ten aanzien van stedelijke ontwikkelingen buiten de bebouwde kom meer aandacht wordt besteed aan bomen en bospercelen. Anderzijds stelt de Boswet als eis dat bomen die geroid worden, herplant worden of indien dit niet mogelijk is, de verloren gegane bomen of bospercelen ergens anders gecompenseerd worden. De Boswet beschermt de bomen buiten de bebouwde kom.

7.2 Grens bebouwde kom Boswet

Met de Boswet heeft de Rijksoverheid tot doel bossen en andere houtopstanden³⁶ te bewaren. Hierbij gaat het hoofdzakelijk over de kwantiteit van de bossen en houtopstanden. De boswet geldt voor de gebieden die buiten de bebouwde kom liggen. Om de begrenzing van deze gebieden duidelijk te maken, is voor de gemeente Tilburg de kaart 'grens bebouwde kom Boswet' opgesteld.

De grens van de bebouwde kom ingevolge de Boswet heeft de functie aan te geven tot waar de bevoegdheid van de rijksoverheid tot het bewaren van bos en houtopstanden zich uitstrekt. Binnen de grens bebouwde kom Boswet is de rijksoverheid niet bevoegd. Dit betekent dat de verplichting om van een velling³⁷ van bomen mededeling te doen, welke plicht voortvloeit uit artikel 2 van de Boswet, niet geldt binnen de bebouwde kom Boswet.

Bovendien kan de Rijksoverheid binnen de grens van bebouwde kom Boswet geen kapverbod opleggen ten aanzien van bossen en andere houtopstanden. *Binnen* de grens van de bebouwde kom Boswet gelden dus niet de bepalingen van de Boswet, maar de bomenverordening van de gemeente Tilburg. *Buiten* de bebouwde kom Boswet gelden de artikelen van zowel de Boswet als de bomenverordening.

7.3 Inhoud Boswet

Voor de wettekst Boswet wordt verwezen naar <http://wetten.overheid.nl/>. In onderstaande tekst wordt een samenvatting gegeven van de belangrijkste elementen van de Boswet.

7.3.1 Meldingsplicht

Vellingen in het gebied buiten de bebouwde komgrens Boswet zijn in principe toegestaan. Vellingen dien echter wel van tevoren te worden gemeld bij LASER van het ministerie van LNV (de beoordeling van de aanvraag wordt vervolgens gedaan door de provincie). De meldingsplicht dient ter registratie van de verplichting om te herplanten en om de wetgever in bepaalde gevallen de mogelijkheid te geven een kapverbod op te leggen.

Het periodiek afzetten van griend- en hakhout wordt niet tot vellen gerekend en hiervan hoeft geen melding te worden gedaan.

Uitzonderingen van de meldingsplicht zijn verder:

- houtopstanden op erven en in tuinen;
- andere houtopstanden dan op erven en in tuinen binnen bebouwde kommen;
- wegbeplantingen en éénrijige beplantingen op of langs landbouwgronden, beide voor zover bestaande uit populieren en wilgen;
- Italiaanse populier, linde, paardekastanje en treurwilg;
- vruchtenbomen en windschermen om boomgaarden;
- fijnsparren niet ouder dan 12 jaren, bestemd om te dienen als kerstbomen en geteeld op daarvoor in het bijzonder bestemde terreinen;
- kweekgoed.

36 Definitie houtopstand: één of meer bomen, boomvormer(s), hakhout, erfbeplanting of een houtwal.

37 Definitie vellen: Rooien, met inbegrip van verplanten, alsmede het verrichten van handelingen die de dood of ernstige beschadiging of ontsiering van een houtopstand tot gevolg kan hebben.

Uitzondering van de meldingsplicht geldt ook voor houtopstanden die gekapt worden om werk uit te voeren overeenkomstig een goedgekeurd bestemmingsplan. Een punt van aandacht hierbij is wel het seizoen waarin geveld wordt: kappen, vellen of dunning van bomen in met name het voorjaar en het broedseizoen kan in strijd zijn met de flora- en faunawet³⁸.

7.3.2 Herplantplicht

De oppervlakte geveld bos in gebieden buiten de bebouwde komgrens Boswet dient in alle gevallen binnen 3 jaar te worden gecompenseerd door herplant of natuurlijke hergroei. Indien er niet op dezelfde plek wordt herplant, is compensatie elders mogelijk. De belangrijkste voorwaarden zijn;

- herplant dient op kwalitatief gelijkwaardige bodem plaats te vinden;
- herplant dient plaats te vinden 'in de buurt' van de plaats van de velling;
- indien geen compensatie in de omgeving van de plaats van herplant kan worden gevonden dient de compensatie aansluiting te hebben bij een groter bos- en natuurgebied.

7.3.3 Het kapverbod

Een kapverbod kan worden opgelegd ter bewaring van natuur- en landschapsschoon voor een periode van telkens 5 jaar. Een kapvergunning wordt opgelegd door de minister van LNV.

7.3.4 Overtreding

Het daadwerkelijk vellen of kappen of het verrichten of doen verrichten van andere handelingen die de dood of ernstige beschadiging van de houtopstand c.q. de bomen ten gevolg kunnen hebben, is strafbaar³⁹.

7.4 Herziening kaart grens bebouwde kom Boswet

In 1999 is de grens bebouwde kom Boswet voor de gemeente Tilburg goedgekeurd door Gedeputeerde Staten. Door nieuwe stedelijke ontwikkelingen (o.a. Koolhoven, Witbrant, Vossenbergh West, T58) binnen de gemeente Tilburg is deze kaart echter niet meer actueel. Dit is de reden waarom een herziening van de kaart grens bebouwde kom ingevolge de Boswet noodzakelijk is. Een grote versie van de geactualiseerde kaart grens bebouwde kom Bosgebied is te vinden aan het einde van dit hoofdstuk.

De kaart met hierop de bebouwde komgrens voor de Boswet dient over 5 jaar (2013) opnieuw te worden bekeken om te zien of kaart aan actualisatie toe is (**actie 13**).

38 NB: De Boswet beschermt het bosareaal in zijn totaliteit, geen solitaire bomen. Een gemeente kan door middel van haar kapverordening (bomenverordening) solitaire bomen aanwijzen en deze extra bescherming geven door de boom een monumentale status te geven. In de Boswet worden hier uitzonderingen op gemaakt (artikel 15, lid 3). Als een bedrijf een bosbouwonderneming is en geregistreerd staat bij het boschap, dan is de gemeente niet bevoegd om regels te stellen ter bewaring van bossen en andere houtopstanden welke deel uitmaken van een bosbouwonderneming. Met andere woorden, de gemeente mag in deze gevallen geen monumentale bomen aanwijzen. Let wel: via een bestemmingsplan kunnen bospercelen, die onder de Boswet vallen en een hoge natuurwaarde hebben, onder een aanlegvergunning vallen.

39 Artikel 2 lid 3 van de Boswet en strafbaar gesteld in artikel 1a van de Wet op de economische delicten.

7.5 Acties

ACTIES:

- 13) In 2013 dient bekeken te worden of de bebouwde komgrens voor de Boswet geactualiseerd dient te worden.**

8 Handhaving Bomenverordening

8.1 Landelijk project 'professionalisering Handhaving'

In het kader van het landelijk project "Professionalisering Handhaving" (gestart in 2003), dat is gericht op een kwaliteitsverbetering van de handhaving in brede zin, is de nota "Uitwerking handhaving van de bomenverordening" in 2004 tot stand gekomen. Het college heeft reeds met deze nota ingestemd op 21 december 2004.

Voor de compleetheid van de bomennota Tilburg boomT is de nota 'uitwerking handhaving van de bomenverordening' opgenomen in deze bundel. In bijlage 7 is de nota te vinden. In dit hoofdstuk wordt een korte samenvatting gegeven.

8.2 Samenvatting 'uitwerking handhaving van de bomenverordening'

8.2.1 Huidige vergunningproces

In eerste instantie komt de aanvraag voor een kapvergunning bij de behandelend ambtenaar (adviseur bomen en groen) binnen. Vervolgens vindt er na iedere aanvraag van een kapvergunning door de behandelend ambtenaar op locatie controle plaats of de aangereikte gegevens over de te kappen bomen (zowel in particulier als in gemeentelijk eigendom) juist zijn.

Daarna vindt een beoordeling van de kapaanvraag plaats en wordt er wel of niet een kapvergunning verleend. Aan de afgegeven vergunning kan een herplantplicht en/of een compensatieplicht zijn verbonden.

De kapvergunning/weigering wordt naar de aanvrager verzonden en wordt gepubliceerd in de Tilburgse Koerier. Tegen de kapvergunning/weigering kan uiteindelijk bezwaar worden ingediend (zie bijlage 1 horende bij bijlage 7).

De adviseur bomen en groen voert steekproefsgewijze controle uit of, indien er in een kapvergunning een herplantplicht is opgelegd, deze herplantplicht ook uitgevoerd wordt. Voor het overige vindt er handhaving plaats.

8.2.2 Handhaving

De uitvoering van de handhaving van de bomenverordening gebeurt door middel van:

- a. controle of er conform de kapvergunning is gekapt (vooral bij grotere projecten);
- b. controle of er geen schade aan te behouden bomen is aangericht (vooral bij grotere projecten);
- c. controle of er, indien in een kapvergunning een herplantplicht is opgelegd, deze herplant ook uitgevoerd wordt;
- d. het vastleggen van illegale kap (= het feitelijk opnemen van het kappen zonder vergunning) gevolgd door een handhavingstraject. Handhaving kan zowel strafrechtelijk, bestuursrechtelijk en privaatrechtelijk (of naast elkaar) plaatsvinden. Strafrechtelijke handhaving geschiedt via het opmaken van een procesverbaal door de politie gevolgd door een strafrechtelijk vonnis via een geldboete van de tweede categorie (= € 3.350,-), dan wel een hechtenis van ten hoogste 2 maanden. Het opmaken van een procesverbaal met betrekking tot handhaving van de bomenverordening staat bij de politie laag op de prioriteitenlijst, zodat via deze weg handhaving zelden plaatsvindt (alleen bij zeer ernstige overtredingen). Bestuursrechtelijke handhaving als sanctiestrategie vindt wel plaats in het kader van de handhaving. Afhankelijk van de overtreding wordt door de adviseur bomen en groen van de dienst Gebiedsontwikkeling, afdeling Stedenbouw, dan wel door een bevoegd ambtenaar van de dienst Gebiedsontwikkeling, afdeling Handhaving ;
 - de kap stilgelegd;
 - mondeling en daarna schriftelijk aangemaand om alsnog te herplanten en/of financieel te compenseren;
 - uiteindelijk een dwangsom opgelegd aan de overtreder, al dan niet in combinatie met bestuursdwang.

8.2.3 Financiële compensatie

Indien er sprake is van financiële compensatie van een beschadigde of illegaal gekapte boom/bomen in eigendom van de gemeente wordt er privaatrechtelijke handhaving uitgevoerd door een ambtenaar van de

beheerder van de bomen, van de dienst Gebiedsontwikkeling, afdeling beheer en onderhoud. Bij niet betalen van betreffende financiële compensatie wordt de burgerlijk rechter (schadeverhaal openbare bomen) ingeschakeld.

Voor een uitgebreide uiteenzetting van het handhavingsbeleid en de uitvoering ervan wordt verwezen naar bijlage 7 van 'Tilburg boomT' (nota 'Uitwerking handhaving van de Bomenverordening Tilburg').

9 Middelen voor bomen

In dit hoofdstuk komen de financiën die te maken hebben met bomen aan bod. Alle geldstromen worden hier weergegeven. Daarnaast worden hiaten in het bomenbeleid aangekaart waarvoor budget wenselijk is.

9.1 Beschikbare middelen

9.1.1 Groenstructuurplan

Het Groenstructuurplan is in januari 1993 vastgesteld door de raad. In dit kader is over de periode 1993 - 2013 voor groenprojecten uit het Groenstructuurplan een budget van 70 miljoen gulden gereserveerd (circa € 31,8 mln); dit is een bedrag van 3,5 miljoen gulden per jaar (circa € 1,6 mln). Met betrekking tot bomen is dit programma vooral gericht op het verbeteren van de beeldkwaliteit (aanplanten lanen e.d.) en niet zozeer op het oplossen van situaties met overlastgevende bomen.

Binnen het Groenprogramma van het Groenstructuurplan is géén vast budget specifiek voor bomen gereserveerd. Incidenteel is er de afgelopen jaren geld vanuit het Groenstructuurplan ingezet om probleemsituaties met bomen op te lossen (vruchtval/peren, bomen te dicht op de gevel).

Het jaarlijks groenprogramma van het Groenstructuurplan is afgestemd met andere programma's in de stad (op stad- en wijkniveau en voor ecologie) en wordt opgenomen in het stadsprogramma. Hierin is beperkt budget voorzien met betrekking tot overlastgevende bomen en vervanging van bomen; vanuit het Groenstructuurplan is circa € 120.000 per jaar beschikbaar voor bomenprojecten (aanbrengen boombeplanting, herstellen lanen e.d., vervangen bomen). Daarnaast zijn er groenprojecten waar bomen bij betrokken zijn (reconstructie groen/straten/pleinen). Hiermee is gemiddeld € 100.000 per jaar gemoeid.

Het thema overlastgevende bomen is een thema dat eigenlijk de laatste jaren pas goed in beeld is gekomen. Tot 2007 was er alleen vanuit het onderhoudsprogramma wegen een relatief klein budget voor gereserveerd. Er is circa € 250.000 per jaar correctief onderhoudsbudget beschikbaar voor de aanpak van boomwortelproblematiek (dit budget is niet gekoppeld aan projecten uit het stadsprogramma; zie paragraaf 9.1.5).

9.1.2 Reserve Bomen (bijdrageregeling waardevolle en monumentale bomen)

Het doel van de bijdrageregeling waardevolle en monumentale bomen is het in stand houden en het ondersteunen van particuliere en gemeentelijke initiatieven om te komen tot nieuwe monumentale bomen, door bijvoorbeeld het planten van bomen die reeds een bepaalde ouderdom hebben bereikt (mogelijk tot een leeftijd van ± 20 jaar) en het herplanten van grote bomen (mogelijk tot een leeftijd van ± 25 jaar). De bijdrageregeling vormt tevens een tegemoetkoming in de kosten van duurzaam onderhoud aan eigenaren van monumentale bomen.

De dekking van de bijdrageregeling waardevolle en monumentale bomen geschiedt door middel van:

1. Legesopbrengst voor het in behandeling nemen van aanvragen voor kapvergunningen⁴⁰;
2. De financiële compensatie voor waardevolle en monumentale bomen die niet ter plaatse herplant kunnen worden.

Ieder jaar wordt verantwoording van de inkomsten en uitgaven van 'Reserve Bomen' afgelegd in de jaarrekening.

9.1.3 Leges (kapvergunningen)

Voor het in behandeling nemen van een aanvraag om een kapvergunning⁴¹ zijn leges verschuldigd⁴². De legeskosten bedragen in 2008 voor één boom € 50,50 en voor iedere volgende boom wordt een toeslag berekend van € 25,25 boven het bedrag van de eerste boom, met dien verstande dat de maximale legeskosten voor het in behandeling nemen van een kapaanvraag maximaal € 505,00 zullen bedragen.

⁴⁰ In 2000 is door de raad besloten, dat door het heffen van de leges een deel van de kosten voor het afgeven cq weigeren van kapvergunningen financieel zou worden afgedekt. Hierdoor ontstond er ruimte voor een storting in Reserve Bomen. Ruimte die toentertijd gebruikt werd voor toetsing en vergunningverlening.

⁴¹ Als bedoeld in artikel 2 van de bomenverordening.

⁴² Op grond van artikel 1 en 3 van de Legesverordening en rubriek 27 van de bijbehorende tarieventabel.

De legesopbrengsten worden indirect gebruikt voor vulling van de 'Reserve Bomen' en komen zo ten gunste van de monumentale bomen in Tilburg⁴³.

9.1.4 *Beheer en onderhoud bomen*

Het beheerbudget bomen voorziet niet in grote vervangingen en oplossen van overlastgevende situaties (o.a. boomwortelopdruk).

Om de overlast op te lossen is in veel gevallen een herinrichting van de openbare ruimte noodzakelijk waarbij de bomen gekapt dienen te worden en in veel gevallen herplant plaatsvindt. Om deze aanpassingen op een goede manier te realiseren wordt voorgesteld om aan te sluiten bij het stadsprogramma. Er blijkt namelijk in veel gevallen een relatie te zijn met de verharding (zie paragraaf 9.1.5). Door aan te sluiten bij het stadsprogramma kan in de projecten de overlast in kaart gebracht worden en deze middels een structurele oplossing aan te pakken.

9.1.5 *Onderhoud wegen*

In het huidige stadsprogramma 2007 - 2010 zijn diverse projecten aan wegen benoemd waarin ook boomwortelproblematiek een rol speelt. Jaarlijks wordt er circa € 1,45 mln. planmatig ingezet (+ correctief: € 750.000⁴⁴) om boomwortelproblematiek te verminderen.

In de praktijk loopt men er echter tegenaan dat de bedragen die voor deze projecten in het stadsprogramma staan gereserveerd vaak niet toereikend zijn om bijv. een herinrichting goed uit te voeren. Zo is er bijvoorbeeld geld om een straat te herstraten, maar is er binnen het project geen budget om boomwortels te kappen of om bomen te herplanten. Op deze manier kunnen stadsprogramma-projecten soms niet of gedeeltelijk worden uitgevoerd. Gevolg kan zijn dat voor korte termijn oplossingen gekozen wordt (waarvoor op korte termijn minder geld nodig is), waardoor de straat snel weer in het stadsprogramma zal verschijnen met hetzelfde probleem: wortelopdruk. Er is meer dan alleen onderhoud (korte termijn) nodig om de boomwortelproblematiek goed op te lossen. Om de stadsprogramma-projecten die nu reeds in het stadsprogramma gereserveerd staan (tot 2010) tot een goed einde te kunnen brengen zijn er daarom aanvullende budgetten nodig. Deze zijn op basis van het Stadsprogramma geraamd op € 700.000 per jaar.

De raad heeft daarom voor de periode 2008 - 2011 jaarlijks € 700.000,- gereserveerd waarmee de grootste problemen met betrekking tot boomwortelopdruk structureel opgelost dienen te worden (gekoppeld aan beheer). Om te bekijken of het beschikbare budget voor boomwortelopdruk daadwerkelijk een daling van de overlast met betrekking tot boomwortelopdruk tot gevolg heeft zal dit worden geëvalueerd. In deze evaluatie wordt ook bezien of het budget dat beschikbaar is voor boomwortelopdruk voldoende is en of continuering van dit budget na 2011 wenselijk is (**actie 14**).

9.2 **Benodigde middelen**

9.2.1 *Boomwortelopdruk*

Openbare ruimte in de stad is schaars. Voor bomen en groen is in zijn algemeenheid slechts de restruimte beschikbaar. De natuur verzet zich hier echter tegen. Door verdichting van de bovenlaag en wegverharding (soms ook door 'een verkeerde boom op een verkeerde plek') wordt de toetreding van lucht in de ondergrond verhinderd. Het gevolg kan zijn dat boomwortels de straatverharding omhoog drukken. Ook in Tilburg is dit een probleem. Met de huidige onderhoudsbudgetten die jaarlijks zijn gereserveerd in het stadsprogramma is het op den duur niet meer mogelijk om de bestaande functionele inrichting in stand te houden. Gevolg is dat er veel boomwortelopdrukproblemen zijn waarvoor een oplossing gezocht dient te worden, maar waarvoor momenteel geen geld is om dit uit te voeren. De boomwortelopdrukproblematiek wordt hiermee niet verminderd, terwijl de roep hiernaar groot is. Op termijn zijn planmatige (preventieve) budgetten een vereiste om tot een adequate aanpak voor de boomwortelopdrukproblematiek te komen, anders kan niet meer worden voldaan aan de onderhoudsbehoefte⁴⁵. De door de raad beschikbaar gestelde jaarlijkse € 700.000,- tot en met 2011 zorgt er al naar alle waarschijnlijkheid voor dat de meest urgente problemen met betrekking tot boomwortelopdrukproblematiek gekoppeld aan het stadsprogramma aangepakt kunnen worden.

⁴³ De legeopbrengsten op basis van de voorwaarden voor kappen gesteld de bomenverordening 2000 zijn circa € 40.000 per jaar.

⁴⁴ Correctief onderhoudsbudget bestemd voor aanpak boomwortelproblematiek mede in rioolhuisaansluitingen.

⁴⁵ In het stadsprogramma worden slechts de meest urgente probleemsituaties opgenomen.

Momenteel (2007) is er een bedrag van in totaal € 14 miljoen berekend voor de totale actuele onderhoudsbehoefte⁴⁶ ten aanzien van herstraatwerk op plaatsen waar overlast van boomwortels aanwezig is. Dit is aanzienlijk meer dan de gemiddeld € 1,45 miljoen⁴⁷ die er nu jaarlijks wordt ingezet om boomwortelopdruk te verminderen. Echter, 14 miljoen euro is onvoldoende om op een structurele manier de boomwortelopdruk op te lossen; dit zijn 'slechts' de kosten om de verharding te herstraten. Er wordt dan nog niks aan boomwortels gedaan. Bij alleen herstraten moeten over enkele jaren dit alles weer herhalen worden (is niet duurzaam). Er is daarom aanvullend budget nodig om op een duurzame manier de overlast aan te pakken.

9.3 Acties

ACTIES:

14) Om te bekijken of het beschikbare budget voor boomwortelopdruk daadwerkelijk een daling van de overlast met betrekking tot boomwortelopdruk tot gevolg heeft zal dit worden geëvalueerd. In deze evaluatie wordt ook gezien of het budget dat beschikbaar is voor boomwortelopdruk voldoende is en of continuering van dit budget na 2011 wenselijk is.

⁴⁶ Het gaat hier om al het onderhoud, niet specifiek de meest urgente situaties.

⁴⁷ Dit is exclusief het beschikbare correctieve onderhoudsbudget bestemd voor de aanpak van boomwortelproblematiek.

10 Acties

10.1 Overzicht acties

In de nota Tilburg BoomT zijn naar aanleiding van het nieuwe bomenbeleid acties geformuleerd. Deze acties zijn terug te vinden aan het einde van elk hoofdstuk. In dit slothoofdstuk zijn alle acties nogmaals weergegeven. Daarnaast zijn ook de actiehouders en het tijdschema vermeld.

Tabel 10-a: Acties voortvloeiend uit 'Tilburg BoomT'

	Actie	Actiehouder	Wanneer	Opmerkingen
1.	In het kader van het Tilburgse luchtkwaliteitsbeleid wordt een analyse gemaakt welke bomen in welke straten in aanmerking komen om te worden aangepakt ter verbetering van de luchtkwaliteit.	BO/Milieu	2008 - 2009	
2.	De boomwaarde zoneringskaart wordt als inputkaart gebruikt voor het nog op te stellen nieuwe Groenstructuurplan.	BORECPS	Gereed 2009	
3.	Om de vijf jaar vindt een actualisatie van de boomwaarde zoneringskaart plaats.	BORECPS	2012	
4.	De Kwaliteitskaart Openbaar Gebied wordt afgestemd met de boomwaarden (en het hierbij horende beheer/onderhoudsniveau) zoals aangegeven op de bwz-kaart.	GO/BEO	2008/2009	
5.	Openbare bomen met een hoofdwaarde, monumentale bomen en openbare bomen van de 1 ^e categorie worden in bestemmingsplannen opgenomen.	GO/STB/Team juridische begeleiding + GO/BEO	Continue	Lift mee in opstellen beheerbestemmingsplannen
6.	Voor het buitengebied dient een kaart te worden gemaakt die te vergelijken is met de boomwaarde zoneringskaart voor het stedelijk gebied.	GO/STB, GO/BEO en BORECPS	2008/2009	
7.	Er wordt beleid opgesteld waarin omschreven wordt wanneer een BomenEffectAnalyse (BEA) uitgevoerd wordt.	BORECPS + GO/STB/Team juridische begeleiding + GO/BEO	2008/2009	
8.	Bekijken op welke manier de herplante bomen bijgehouden worden, om zo de vergunningplicht die voor deze bomen geldt inzichtelijk te maken.	GO/BEO en BORECPS	Gereed medio 2008	
9.	Over 2008 wordt een evaluatie uitgevoerd om de mogelijke financiële consequenties van het nieuwe bomenbeleid (bomenverordening/kapvergunningen) inzichtelijk te maken	GO/STB + BORECPS	Uitvoering voorjaar 2009	
10.	Aan het jaarlijks budget voor boomwortelopdruk wordt een programma gekoppeld waarin per jaar de meest overlastgevende	GO/IBU/Team onderhoudsprogram-	Start stadsprogramma 2008	Komt jaarlijks terug.

	situaties met bomen benoemd worden. - hierbij wordt tevens bekeken of een koppeling gemaakt kan worden met de prioriteiten met betrekking tot boomwortelopdruk aangegeven vanuit het politiekeurmerk Veilig Wonen®.	mering + GO/BEO		
11.	Het bekijken van de bekostiging van de herplant van bomen als gevolg van rioolwerkzaamheden.	BORECPS	2008/2009	Dit wordt meegenomen in het Gemeentelijk Rioleringsplan dat in 2008/2009 wordt opgesteld.
12.	Na vaststelling van de aangescherpte criteria voor monumentale bomen wordt er, vooruitlopend op de rest van Tilburg, voor het gebied binnen de ringbanen een nieuwe Gemeentelijke Lijst Monumentale Bomen opgesteld.	GO/BEO/team programma en planning; GO/STB/Team juridische begeleiding.	2008	
13.	In 2013 dient bekeken te worden of de bebouwde komgrens voor de boswet geactualiseerd dient te worden.	GORECPS en GO/STB	2013	
14.	Om te bekijken of het beschikbare budget voor boomwortelopdruk daadwerkelijk een daling van de overlast met betrekking tot boomwortelopdruk tot gevolg heeft zal dit worden geëvalueerd. In deze evaluatie wordt ook gezien of het budget dat beschikbaar is voor boomwortelopdruk voldoende is en of continuering van dit budget na 2011 wenselijk is.	GO/BEO en BORECPS	2009-2010	

Bijlagen Tilburg boomT

BIJLAGE 1: TOTSTANDKOMING BWZ-KAART

Totstandkoming boomwaarde zoneringskaart

Inputkaarten

Om tot de bwz-kaart te komen, zijn drie stappen doorlopen. De bwz-kaart is een 'optelling' van de thema's cultuurhistorie, de kwaliteitskaart openbaar gebied, het groenstructuurplan en de stedenbouwkundige opzet van de verschillende wijken. De keuze voor deze thema's vloeit onder meer voort uit de verschillende betekenissen die bomen vervullen (zie paragraaf 1.1.1). Bomen kunnen een cultuurhistorische waarde hebben, ze zijn belangrijk voor de stadsnatuur en vormen een essentieel onderdeel voor de leefomgeving van de Tilburger.

De vier verschillende thema's die ten grondslag liggen aan de bwz-kaart:

- Groenstructuurplan (+): Water en groen zijn de dragers van de stadsecologie. Hierbij spelen bomen een belangrijke rol. Bomen hebben een positieve invloed op het leefklimaat van de mens en zijn zeker in het stadsklimaat van levensbelang voor het behoud van flora en fauna. Bomen bieden nestelgelegenheid, zijn een voedselbron voor vogels en insecten en geven onderdak aan kleine zoogdieren zoals eekhoorns. In de meer verdichte delen van de stad zijn bomen vaak het enige groen, maar ook in de ruimer opgezette wijken is de gebruiksdruk van het maaiveld vaak zo groot dat de ecologie afhankelijk is van bomen. Bomenrijen zijn letterlijk de verbindingswegen tussen leefgebieden van planten, vogels en kleinere dieren in de stad. Oudere bomen zijn vaak een ecosysteem op zichzelf, vooral wanneer het inheemse soorten betreft. Het Groenstructuurplan (1992) en het Groenstructuurplan plus (1998) geven een lange termijnvisie op de inrichting en het beheer van de openbare ruimte, met speciale aandacht voor het groen. Het is voornamelijk een kwalitatief verhaal en gaat vooral over de samenhang van bebouwing, bestrating en beplanting. De kwaliteit van buurten, pleinen, linten, straten, lanen, parken en stadsranden is in kaart gebracht. Het gaat hierbij om groen dat bruikbaar is voor recreatieve doelen, samenhang in het stadsbeeld brengt, representatief is op uitgelezen plekken en zorgt voor het voortbestaan van in het wild levende planten en dieren.
- Cultuurhistorie: Sommige stadsbomen hebben een historie. Een boom kan een relatie hebben met de plek waar hij staat (bijvoorbeeld oud lint, kloostertuin, beschermd stadsgezicht), maar ook kan de boom een bepaalde gebeurtenis markeren of door een bijzonder persoon zijn geplant. Bij de cultuurhistorische inputkaart is gebruik gemaakt van de cultuurhistorische waardenkaart van de provincie Noord-Brabant, aangevuld met gebiedsgerichte kennis van het team ABC/Beleidsontwikkeling.
- Kwaliteitskaart Openbaar Gebied: Bomen hebben een positieve invloed op de gevoelswaarde en beleving van de stad - tot op straatniveau - en bepalen in zekere mate ook het aanzien en de aantrekkingskracht van de stad als woonplaats en vestigingsplaats voor bedrijven. Ook in toeristisch opzicht is een boomrijke omgeving van waarde, zeker in het stedelijk gebied waar de boomaanplant een relatie heeft met cultuurhistorische objecten en monumentale bebouwing. Goed beheer van de bomen is absoluut noodzakelijk om deze kwaliteit te kunnen handhaven of daar waar wenselijk en mogelijk te versterken. In de nota Kwaliteitskaart Openbaar Gebied worden de uitgangspunten van de vastgoedbeheernota verder uitgewerkt. De nadruk ligt hierbij op de beheer- en onderhoudskant van groen en grijs en tevens wordt richting gegeven aan herinrichtingskwaliteit.
- Stedenbouwkundige analyse/opbouw: Bomen spelen een belangrijke rol in de vormgeving van de openbare ruimte. De omvang en lange levensduur maken de boom een goed stedenbouwkundig middel om bepaalde aspecten te accentueren of juist aan het oog te onttrekken. Boombeplanting creëren en versterken structuren, begeleiden routes, bepalen het perspectief (zie ook hoofdstuk 1: ruimtelijke waarde). Stedenbouw, architectuur en openbare ruimte zijn altijd gebonden aan een bepaalde periode; ontworpen op basis van de vormgevende opvattingen van dat moment en op basis van de economische situatie. Het in stand houden van dit oorspronkelijke samenspel wordt vaak van groot belang geacht.

Tilburgs Verkeer- en Vervoerplan (TVVP)

Het Tilburg Verkeer- en Vervoerplan (TVVP) is niet opgenomen als thema voor de bwz-kaart. Deze keuze is gemaakt omdat het wegnen aan verandering onderhevig is. Het geeft antwoord op vragen over het gebruik van de openbare ruimte. Het TVVP dient wel meegenomen te worden als randvoorwaarde bij de aanleg van bomenstructuren. Hetzelfde geldt voor de ondergrondse infrastructuur van Tilburg; de kabels en leidingen. De ondergrondse infrastructuur is niet als inputkaart meegenomen bij de totstandkoming van de bwz-kaart. In de criteria horende bij de bwz-kaart maar ook in hoofdstuk 5 worden wel richtlijnen gegeven over kabels en leidingen.

Gemeentelijke Lijst Monumentale Bomen

De Gemeentelijke Lijst Monumentale Bomen (GLMB) bestaat al vanaf 2001. Op deze lijst staan de monumentale bomen in Tilburg (zowel openbaar als particulier). Het gaat hier vooral om solitaire bomen, geen structuren. Monumentale bomen genieten al een aparte bescherming (bijv. geen afgifte van kapvergunning) en bijzonder onderhoud/beheer. Monumentale bomen kunnen onderdeel uitmaken van de bwz-kaart⁴⁸, maar zijn voor de leesbaarheid van de bwz-kaart niet apart op de bwz-kaart opgenomen. Hiervoor wordt verwezen naar hoofdstuk 6.

Werkwijze totstandkoming bwz-kaart

Werkwijze stap 1: themakaarten

Allereerst is er voor alle vier de hierboven genoemde thema's voor het stedelijk gebied van Tilburg aangegeven wat de belangrijkste zones/gebieden zijn. Hierbij zijn aan de verschillende structuren verschillende niveaus (=waarde) toegekend. In onderstaande tabel worden deze niveaus weergegeven.

Tabel 0-a: thema's horende bij de bwz-kaart

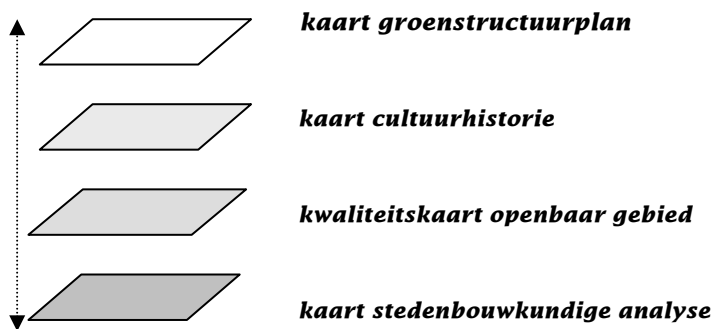
	Groenstructuurplan	Cultuurhistorie	Kwaliteitskaart Openbaar Gebied	Stedenbouwkundige analyse	Bwz-zone
Niveau 1	Stad	Zeer hoog & historisch groen	Zeer intensief onderhoud en beheer	Stad	Hoofdwaarde (of ecologie)
Niveau 2	Stadsdeel	Hoog	Intensief onderhoud en beheer	Stadsdeel	Nevenwaarde
Niveau 3	Wijk	Redelijk hoog	Standaard onderhoud en beheer	Wijk	Neven/basiswaarde
Niveau 4	Buurt	Rest	Extensief onderhoud en beheer	Buurt	Basiswaarde

Per thema is een kaart gemaakt waarop de belangrijkste gebieden/zones vanuit de desbetreffende discipline staan weergegeven. In Figuur 0-1 zijn de themakaarten voor het gebied Oud-Noord afgebeeld. Voor het gehele stedelijke gebied van de gemeente Tilburg zijn soortgelijke kaarten gemaakt.

⁴⁸ Niet alle monumentale bomen staan in zoneringen van de bwz-kaart. Sommige monumentale bomen zijn solitaire bomen.

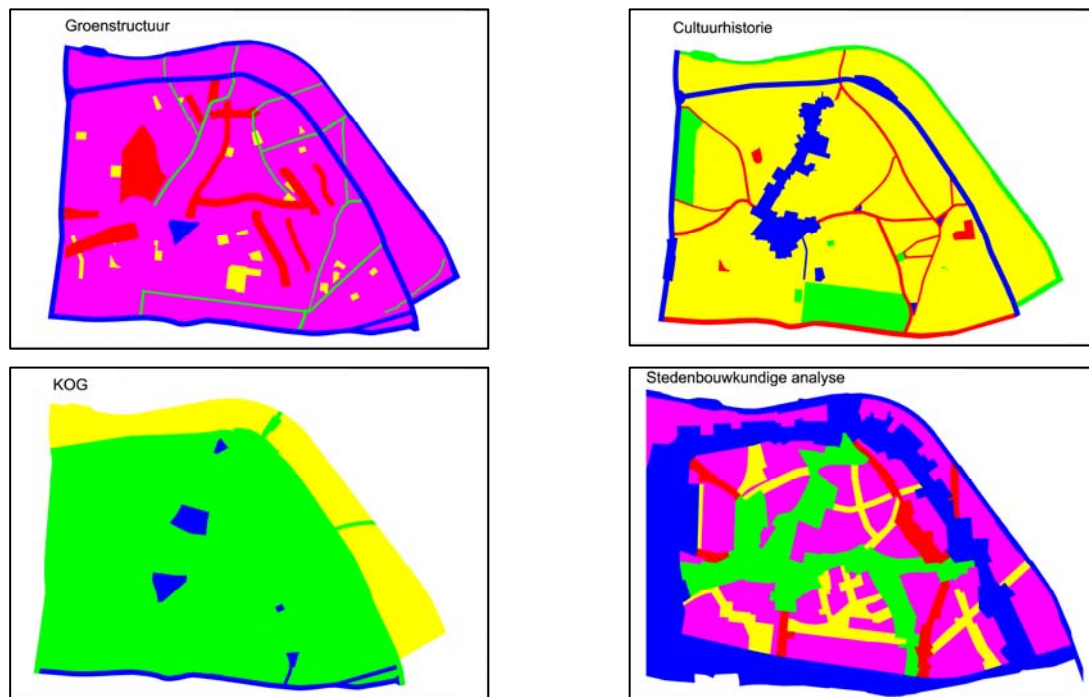
Werkwijze stap 2: 'optelling' themakaarten tot concept eindbeeld

Om tot de bwz-kaart te komen zijn alle vier de themakaarten (= beleidsmatige input) over elkaar heen gelegd.

De waarden die een straat/laan/weg/park op de verschillende themakaarten heeft meegekregen (zie Tabel 0-a) worden bij elkaar opgeteld. Locaties die op de verschillende themakaarten een hoge waarde hebben gekregen, zullen ook een hoge gesommeerde waarde krijgen op het concept eindkaartbeeld van de bwz-kaart. Hierbij wordt een onderscheid gemaakt tussen hoofd-, neven- en basiswaarde en een stadsecologiezone.

Figuur 0-1: themakaarten voor het gebied Oud-Noord⁴⁹

Werkwijze stap 3: kennis en kunde diverse gemeentelijke disciplines

Het concepteindbeeld van de bwz-kaart voor het gehele stedelijke gebied van de gemeente Tilburg is vervolgens kritisch door diverse disciplines van de diensten BO en GO bekeken (o.a.

⁴⁹ De orde van waarden van hoog (niveau 1) naar laag gebruikt bij de themakaarten: blauw, rood, groen, geel, paars.

groenontwerpers, stedenbouwkundigen, gebiedsteams). Zij hebben nog belangrijke toevoegingen aan de bwz-kaart gedaan, gebaseerd op hun kennis, waarneming en beleving van de stad.

Aan elke waardering (hoofd, neven, basis en ecologie) zijn randvoorwaarden verbonden over bijvoorbeeld de mate van bescherming, het beheer en onderhoud, belevingswaarde, boomcategorie, ondergrond. Voor bomen die in deze waarderingszones staan dienen deze randvoorwaarden nageleefd te worden.

Het eindresultaat is een bwz-kaart voor het gehele stedelijke gebied van de gemeente Tilburg. Op deze kaart staan openbare bomen weergegeven die een belangrijke samenhang hebben en/of een ritme die een relatie hebben met bovengenoemde thema's en die van belang zijn voor het karakter en de identiteit van Tilburg en zijn wijken.

BIJLAGE 2: KAART OVERLASTGEVENDE SITUATIES MET BOMEN

BIJLAGE 3: VOORBEELD FORMULIER AANVRAAG KAPVERGUNNING

(u kunt een formulier aanvragen bij Gebiedsontwikkeling/dhr de Rooij (tel: 013 - 542 87 24). Ook is het formulier digitaal beschikbaar via www.tilburg.nl/digitaal_loket). Het formulier in deze bijlage kunt u niet gebruiken.

gemeente Tilburg

Aanvraag kapvergunning
blad 1/4

Administratief nummer _____
In te vullen door Gebiedsontwikkeling

IN TE VULLEN DOOR AANVRAGER (in blokletters)

1 Gegevens aanvrager

bedrijf

t.a.v. naam de heer mevrouw

straat _____

postcode en woonplaats _____

telefoon _____

handtekening _____
datum _____ handtekening _____

2 Gegevens eigenaar *Uitsluitend invullen wanneer de aanvrager geen eigenaar is van de boom of van het perceel waar de boom staat.*

de heer mevrouw

straat _____

postcode en woonplaats _____

telefoon _____

handtekening _____
datum _____ handtekeningstempel voor akkoord (uitsluitend woningverhuurder)

Huurt u van een woningbouwvereniging dan is een stempel noodzakelijk!

3 Locatie van de boom *Situatie-tekening bijvoegen.*

voortuin achtertuin zijtuin

plantsoen straat _____

4 Bomen waarop deze aanvraag betrekking heeft

Bomen	aantal	soortnaam	stammotrek*

* De omtrek van de stam te meten: 1,30 meter boven de grond.

gemeente Tilburg

Aanvraag kapvergunning
Blad 2/4

IN TE VULLEN DOOR AANVRAGER (in blokletters)

5 **Waarom wordt een kapvergunning aangevraagd?**

6 **Worden de te kappen bomen vervangen door nieuwe?** nee, wat is daarvoor de reden?

ja, door welke boomsoorten?

en wanneer _____

7 **Geplande datum van kappen?**

8 **Dit formulier toezenden aan**

Gebiedsontwikkeling
t.a.v. de heer P. de Rooij, afdeling Stedenbouw
Postbus 90157
5000 LL Tilburg

Mocht u tijdens het invullen van dit formulier nog vragen hebben dan kunt u bellen naar 013 542 87 24 en vragen naar de heer P. de Rooij of 013 542 85 43 en vragen naar de heer H. van Acht.

Aanvraag kapvergunning
blad 3/4

gemeente Tilburg

NIET IN TE VULLEN DOOR AANVRAGER

Binnenkomst aanvraag

Administratief nummer _____

Opgenomen in groeninventarisatie nee ja

Beschermd stadsgezicht/monument nee ja

Beeldbepalend nee ja

Bewonersinformatie nee ja

Nadere bijzonderheden/feiten

te groot voor de tuin _____

slechte vitaliteit _____

dichtbij erfsgrens _____

dichtbij erfafscheiding _____

dichtbij bebouwing _____

concurrentie groei _____

moet wijken t.b.v. bouw van _____

slechte kwaliteit _____

Advisering/beoordeling positief
 positief + herplant
 negatief

Nadere adviezen nodig nee ja, van

Gebiedsteam Noord
 Gebiedsteam West
 Gebiedsteam Stad
 monumentencommissie
 anders nl _____

Aanvraag kapvergunning
Blad 4/4 NIET IN TE VULLEN DOOR AANVRAGER

gemeente Tilburg

Administratief nummer _____
In te vullen door Gebiedsontwikkeling

Eventuele nadere adviezen

Eindadvies verlenen

volgens gewaarmerkte tekening

met herplant van _____

weigeren

anders _____

Voor akkoord naar wethouder nee ja

paraaf datum

Akkoord met eindadvies Stedenbouw nee ja

Team Noord

Team West

Team Stad

paraaf datum

Akkoord met eindadvies wethouder nee ja

paraaf datum

BIJLAGE 4: DEFINITIE BOOMKWALITEIT

DEFINITIE BOOMKWALITEIT

De kwaliteit van een boom is een samengesteld geheel van begrippen, wat gebruikt dient te worden als dwingend criterium om te bepalen of een boom monumentaal voldoende potentie heeft om als monumentale boom opgenomen te worden in de lijst van monumentale bomen.

De kwaliteit van een soort boom is dus af te meten aan verschillende factoren, te weten:

1. **Vitaliteit** van de boom af te meten aan:
 - goede bladbezetting
 - weinig of geen zwammen
 - weinig of geen dood hout
2. **Gesteldheid** van de boom af te meten aan:
 - weinig of geen plakoksels
 - weinig of geen stam/takwonden
3. **Groeiverwachting** van de boom (*moet minimaal 10 jaar zijn*) afhankelijk van vitaliteit en gesteldheid.
4. **Fysieke standplaats** van de boom zowel boven- als ondergronds⁵⁰:
 - niet of nauwelijks op talud
 - afhankelijk van het soort boom wel of niet dichtbij water/vijver
 - niet dichtbij bebouwing
 - afhankelijk van het soort boom wel of niet dichtbij bestrating
 - afhankelijk van het soort boom wel of niet tussen bestrating
 - boom moet voldoende ruimte hebben (zowel boven- als ondergronds) om zich te kunnen ontwikkelen tot een volgroeide boom.

⁵⁰ Genoemde gegevens kunnen worden opgezocht in de bomen-database van GO/Beheer en Onderhoud.

**BIJLAGE 5: AFSPRAKEN TUSSEN GEMEENTE EN
NUTSBEDRIJVEN + SAMENVATTING: BOMEN IN DE
TELECOMMUNICATIEWET**

AFSPRAKEN TUSSEN GEMEENTE EN NUTSBEDRIJVEN

Nutsbedrijven:

De kabels en leidingen van de nutsbedrijven TWM en Essent (water, gas en electriciteit) liggen in 'oud'-Tilburg. In Udenhout en Berkel-Enschot worden de kabels en leidingen beheerd door Brabant-Water, Essent en Intergas.

- TWM:

In de relatie TWM-gemeente gelden de zogenaamde Concessievoorwaarden (CV). Op grond daarvan heeft de TWM het recht leidingen met toebehoren in openbare gemeentegronden te leggen, te hebben en te onderhouden. De gemeente is verplicht de daarvoor vereiste vergunningen onmiddellijk te verlenen (mits bij de aanvraag rekening gehouden is met de belangen van de gemeente). In de Concessievoorwaarden zijn geen specifieke afspraken gemaakt over de relatie tussen bomen en kabels en leidingen. Wel staat in de concessie vermeld dat in de specifieke voorwaarden van een vergunning onder meer het belang van de bomen kan worden opgenomen.

- Essent (voorheen PNEM):

Essent is rechtsopvolger van de PNEM waarmee de gemeente in 1988 een overeenkomst heeft gesloten. Op grond daarvan heeft Essent het recht om in openbare gemeentegrond kabels en leidingen te leggen, in beheer te hebben, te onderhouden, te verleggen, te vervangen of te verwijderen. Er zijn behalve de 'afstanden van kabels en leidingen tot bomen' geen specifieke afspraken gemaakt over bomen.

- Brabant-Water (voorheen WOB):

De waterleidingen in Udenhout en Berkel-Enschot zijn van Brabant-Water, rechtsopvolger van de WOB. Voor Udenhout geldt nog steeds een algemene vergunning uit 1949. De WOB heeft op grond daarvan het recht leidingen te leggen, hebben en te onderhouden in wegen die in onderhoud zijn bij de gemeente. Verder is bepaald dat leidingen zoveel mogelijk buiten verhardingen moeten worden gelegd en zo mogelijk circa 1 meter uit de beplantingen. De definitieve plaats van leidingen wordt in overleg tussen gemeente en WOB bepaald.

- Intergas:

Udenhout en Berkel-Enschot zijn in 1961 toetreden tot Intergas, waarbij toetredingsvoorwaarden zijn overeengekomen. Intergas heeft o.a. het recht leidingen e.d. in gemeentegrond te leggen, te hebben, te onderhouden, te verleggen, te vervangen of te verwijderen. Verder is bepaald dat indien verlegging van leidingen nodig is door toedoen van de gemeente, de verleggingskosten voor rekening van de gemeente komen. Er zijn geen specifieke afspraken gemaakt over de relatie tussen bomen en kabels en leidingen.

SAMENVATTING: BOMEN IN DE TELECOMMUNICATIEWET

Hieronder wordt nader ingegaan op een aantal bepalingen uit hoofdstuk 5 TW die van belang zijn voor het onderwerp van deze nota.

Gedoogplicht⁵¹

- Artikel 5.2 lid.1 verplicht de beheerder van openbare gronden (vooral gemeenten) tot het gedogen van de aanleg, instandhouding en opruiming van kabels ten dienste van een openbaar elektronisch communicatienetwerk in deze gronden.

Bestemming en gebruik

- Artikel 5.2 lid 6 sub a en b bepalen dat door de aanleg e.d. van kabels geen verandering mag worden gebracht in de bestemming van de gronden waarin ze zijn aangelegd en dat zo min mogelijk verandering in de uiterlijke gedaante en zo min mogelijk belemmering in gebruik van de grond wordt teweeggebracht. De Memorie van Toelichting zegt over de bestemming dat bijvoorbeeld landbouwgrond ook nadat daarin kabels zijn aangelegd nog steeds voor landbouw moet kunnen worden gebruikt. Onderdeel b brengt met zich mee dat de aanlegger bij het uitvoeren van werkzaamheden, binnen de grenzen van het redelijke, de gedoogplichtige zo min mogelijk moet hinderen in het gebruik van de grond.

De gemeente coördineert

- Uit artikel 5.4 vloeit voort dat de gemeente is belast met de coördinatie van de binnen haar grondgebied uit te voeren werkzaamheden. Als bijvoorbeeld meerdere kabel- en leidingbeheerders werkzaamheden willen uitvoeren, moet de gemeente afstemmen waar en wanneer dit gebeurt. Bij deze coördinatie kunnen ook andere belangen en werkzaamheden worden betrokken (bijv. boombelangen). De coördinatie door de gemeente mag echter niet leiden tot een zodanige vertraging dat niet meer van gedogen kan worden gesproken.

Geen uitvoering zonder instemmingsbesluit

- Artikel 5.4 bepaalt ook dat werkzaamheden pas mogen worden uitgevoerd indien burgemeester en wethouders instemming hebben verleend over tijdstip, plaats en werkwijze. B&W kunnen aan hun instemmingsbesluit voorwaarden verbinden over de wijze van uitvoering van de werkzaamheden.

Verplichting om een verordening te hebben

- Artikel 5.4 verplicht de gemeente om een verordening vast te stellen waarin in elk geval bepalingen moeten worden opgenomen over de wijze van uitvoering van werkzaamheden. De gemeente kan dus ook via deze zgn. telecommunicatieverordening regelen dat er methoden worden toegepast die zo min mogelijk schade toebrengen aan bomen. Op basis van deze verordening kunnen voorwaarden worden verbonden aan het instemmingsbesluit.

Verplichting wortels in te korten

- Volgens artikel 5.11 lid 1 zijn rechthebbenden op bomen of beplantingen verplicht om op schriftelijk verzoek van de telecomaandbieder binnen twee weken de wortels ervan in te korten, voorzover deze redelijkerwijs hinderlijk zijn of worden voor de instandhouding van telecomnetwerkkabels waardoor de exploitatie van dat netwerk in gevaar komt. De OPTA kan op verzoek van de telecomaandbieder bestuursdwang toepassen als de gemeente niet aan het verzoek voldoet. Hiertegen is beroep mogelijk bij de rechtbank in Rotterdam.

Lid 2 bepaalt dat een aanbieder in geval van ernstige belemmering of storing van de communicatie (in noodgevallen dus) zelf onmiddellijk tot inkorting kan overgaan. De rechthebbende moet hierover dan uiterlijk een dag later schriftelijk op de hoogte worden gesteld.

Lid 3 bepaalt dat de aanbieder aan de rechthebbende op de bomen of beplantingen de schade moet vergoeden die voortvloeit uit het inkorten van de wortels.

⁵¹ Bron: artikel de aanleg van kabels bij bomen kan ook goed gaan, bomennieuws, lente 2001.

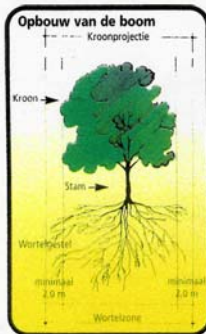
BIJLAGE 6: MAATREGELEN BIJ BOUWWERKZAAMHEDEN OM BOMEN TE BESCHERMEN

Boombescherming op bouwlocaties

Let op!

Voordat bouwwerkzaamheden beginnen, aandacht voor de volgende voorschriften:

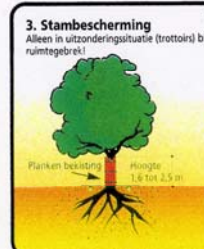
Algemeen

De voorschriften voor de bescherming van bomen dienen op de bouwlocatie aanwezig te zijn. De te treffen maatregelen dienen voor de uitvoering van de werkzaamheden in overleg met de directie te worden vastgesteld (zie: Standaard R.A.W. bepalingen). De aannemer is verplicht zijn medewerkers op deze voorschriften te wijzen en zorg te dragen voor de inachtneming daarvan.

Schade

Bij beschadiging van wortels, takken en/of stam is de aannemer verplicht dit onmiddellijk aan de directie te melden. Vakkundig ingrijpen kan grotere schade en vervolgschade beperken dan wel voorkomen. Toegebrachte schade dient de veroorzaker te vergoeden. De hoogte van het schadebedrag wordt bepaald door de aard en omvang van de toegebrachte schade en de boomwaarde volgens de 'Methode Raad' voor de waardebeoordeling van bomen dan wel de Standaard R.A.W. Bepalingen.

Belangrijke telefoonnummers:
 Opdrachtgever/Directie :
 Hoofdaannemer/Uitvoerder :
 Boombeheerder :
 Nutsbedrijven :

Boombescherming afbeelding 1-2-3
 Bomen op een werkterrein dienen zodanig met geschikte materialen beschermd te worden (niet-verplaatsbare bouwhekken, palissaden, houten schuttingen, steigerdelen etc.) zodat beschadigingen aan de wortelzone, stam en kroon uitgesloten zijn. Bij beperkte ruimte moet bescherming van de boomspegel of minimaal een stambescherming aangebracht worden om zoveel mogelijk beschadigingen te voorkomen. Indien de voorgeschreven maatregelen niet toereikend zijn, meldt de aannemer dit onmiddellijk aan de directie.

Bouwplaats/Bouwverkeer afbeelding 4-5

Binnen de kroonprojectie mogen geen bouw- en directieketen staan. Tijdelijke bouwwegen binnen de kroonprojectie zijn uitsluitend toegestaan indien deze zijn voorgeschreven (bestek) of na toestemming van de directie. Gebruik van rijplaten (beton, staal, hout of kunststof) en/of andere voorzieningen zijn dan noodzakelijk.

Graafwerkzaamheden afbeelding 6-7

In de wortelzone is (machinaal) graven niet toegestaan. Slechts bij uitzondering en dan uitsluitend indien voorgeschreven (bestek) zijn ontgravingen, in handkracht uit te voeren, binnen de wortelzone mogelijk. Uitsluitend in overleg met de directie kunnen incidenteel wortels tot een doorsnede van 5 cm recht worden doorgezaagd. Dit moet wel vakkundig gebeuren, dus knippen en zagen en niet trekken en scheuren. Doorzagen van dikkere wortels mag nooit. Het in handkracht ondergraven en/of onderboren is wel toegestaan. Het al dan niet gestuurd onderboren van kabels en leidingen verdient de voorkeur. Een bouwput of -sleuf in de nabijheid van bomen mag niet langer dan drie weken open liggen. Blootliggende wortels moeten in alle gevallen beschermd worden tegen uitdroging (m.b.v. vochtige doeken of zwart folie) en in ieder geval zo snel mogelijk te worden toebedekt met grond. Bij vorst open sleuven aan de boomzijde direct afschermen.

Terreinaanpassingen afbeelding 8-9
 Terreinhogingen en -afgravingen binnen de kroonprojectie zijn alleen bij uitzondering toegestaan, en dan uitsluitend indien voorgeschreven (bestek) of door de directie verlangd.

Bodemverdichting afbeelding 10-11

Verdichting van de bodem d.m.v. verdichtingsmachines (trillingen) en van transport is niet toegestaan binnen de kroonprojectie. Parkeren van auto's in dit gebied is evenmin toegestaan.

Opslagplaats afbeelding 12

Bouwmateriaal opslaan en/of zand- en gronddepots richten binnen de kroonprojectie is niet toegestaan. Opslag van olie, brandstoffen en chemicaliën moet aan de wettelijke eisen voldoen; deze stoffen echter nooit binnen de kroonprojectie opslaan. Cementresten, spoelwater en andere reststoffen (verpakkingen etc.) dienen zorgvuldig afgevoerd te worden; lozings in bodem en/of oppervlaktewater en begraven is nooit toegestaan.

Aannemer: RAIW, BouwWerk, Tuin&Landschap

Opgesteld in overleg met:

Uitgave: STADSWERK vakgroep Groen, Natuur en Landschap en Tuin&Landschap, © Copyright 1997
 Te bestellen bij secretariaat STADSWERK: (070) 373 86

**BIJLAGE 7: NOTA UITWERKING HANDHAVING
BOMENVERORDENING**

Inleiding

In 2003 is het landelijk project "Professionalisering van de handhaving", dat is gericht op een kwaliteitsverbetering van de handhaving in brede zin, gestart.

In het kader hiervan heeft het college op 23 juni 2003 ingestemd met een plan van aanpak voor de professionalisering van de handhaving. In dit plan van aanpak wordt de toezegging gedaan, dat de afdeling Ruimtelijke Ordening van de dienst Beleidsontwikkeling⁵² de uitwerking van de handhavingsaspecten van de bomenverordening ter hand zou nemen in samenwerking met de afdeling Cultuurtechniek⁵³ en met advies van de afdeling Handhaving van de dienst Gebiedsontwikkeling.

Op 1 november 2004 heeft de raad ingestemd met de nota "Gemeentebrede Handhaving" een visie en programma inzake handhaving 2005 – 2008.

In deze nota worden onder meer voor het beleidsveld bomen (naast vele andere beleidsvelden en thema's) de handhavingsprioriteiten vastgesteld en het adequate handhavingniveau bepaald. De handhavingsprioriteit voor het beleidsveld bomen is 3. Dit houdt in alleen sanctionering na signalering of melding (zie bijlage IV).

In de bomenverordening 2007 zijn 2 handhavingsbepalingen opgenomen.

In artikel 16 van de verordening staat vermeld dat een overtreding van het bij of krachtens deze verordening bepaalde wordt gestraft met een hechtenis van ten hoogste twee maanden of een geldboete van de tweede categorie. Dit is een strafrechtelijke bepaling, waarbij door de politie een proces-verbaal moet worden opgemaakt.

In artikel 17 van de verordening staat vervolgens geschreven dat met de opsporing van de in de verordening strafbaar gestelde feiten behalve ambtenaren genoemd in artikel 141 van het Wetboek van Strafvordering (lees politie), de door burgemeester en wethouders met het toezicht op de naleving van deze verordening aangewezen personen zijn belast.

Aan het aanwijzen van toezichthoudende/handhavende ambtenaren en in welke mate en met welke instrumenten er gehandhaafd dient te worden is nooit een invulling gegeven.

Tot nu toe wordt er alleen steekproefsgewijze gecontroleerd of de bij een kapvergunning opgelegde herplantplicht uitgevoerd wordt. Voor het overige wordt er op overtredingen ad hoc gereageerd. Het nodige wordt dus al gedaan in het kader van de handhaving van de bomenverordening, alleen is dit nog niet geformaliseerd.

In deze nota wordt aangegeven welke activiteiten er nodig zijn om tot een goede handhaving van de regelgeving in de Bomenverordening te komen en door wie deze handhavingsactiviteiten dienen te worden uitgevoerd.

Huidig vergunningproces

In eerste instantie komt de aanvraag voor een kapvergunning bij de behandelend ambtenaar (adviseur bomen en groen van de afdeling Stedenbouw van de dienst Gebiedsontwikkeling) binnen. Vervolgens vindt er na iedere aanvraag van een kapvergunning door de behandelend ambtenaar op locatie controle plaats of de aangereikte gegevens over de te kappen bomen (zowel in particulier als in gemeentelijk eigendom) juist zijn. Daarna vindt een beoordeling van de kapaanvraag plaats en wordt er wel of niet een kapvergunning verleend. Aan de afgegeven kapvergunning kan een herplantplicht en/of een compensatieplicht zijn verbonden.

De kapvergunning/weigering wordt naar de aanvrager verzonden en wordt gepubliceerd in de Tilburgse Koerier. Tegen de kapvergunning/weigering kan uiteindelijk bezwaar worden ingediend. Voor een schematische procesbeschrijving zie bijlage I.

Handhaving van de bomenverordening

Momenteel voert de adviseur bomen en groen alleen steekproefsgewijze controle uit of indien er in een kapvergunning een herplantplicht is opgelegd, deze herplantplicht ook uitgevoerd wordt. Voor het overige vindt er alleen handhaving plaats op een ad hoc-basis.

Handhavingsaspecten van de bomenverordening

Er zijn een viertal aandachtspunten ten aanzien van de uitvoering van de bomenverordening, waarvoor handhaving overwogen kan worden, te weten:

⁵² Huidige benaming: afdeling Ruimte en Economie van de dienst Beleidsontwikkeling.

⁵³ Huidige benaming: Beheer en Onderhoud (GO)

1. *Controle of er conform de kapvergunning is gekapt (vooral bij grotere projecten).*

Het komt soms voor dat er bij grotere projecten meer bomen worden gekapt dan staat aangegeven in de kapvergunning.

2. *Controle of er geen schade aan de te behouden bomen is aangericht (vooral bij grotere projecten).*

Het komt soms voor dat bij grotere projecten schade aan te behouden bomen wordt veroorzaakt door (bouw)werkzaamheden.

3. *Controle of er, indien in een kapvergunning een herplantplicht is opgelegd, deze herplant ook uitgevoerd wordt.*

Herplant vindt vaak plaats in het kader van wat grotere projecten⁵⁴. In de praktijk komt het soms voor dat na de kap en de realisering van het project de herplant geen doorgang meer vindt.

4 *Illegale kap vastleggen en handhaven (stilleggen kap).*

Het komt voor dat vergunningplichtige bomen zonder vergunning gekapt worden. Het kappen zonder vergunning vindt vaak plaats buiten kantooruren.

Een afweging om wel of niet tot handhaving van bovenstaande aandachtspunten te komen en een praktische uitwerking tot een doelmatig handhavingsbeleid van bovenstaande aandachtspunten zal in de volgende paragraaf aan de orde komen.

Overwegingen ten aanzien van de handhaving van de bomenverordening

Onderstaand wordt aangegeven welke inspanningen vereist zijn om tot een adequaat handhavingsniveau van de bomenverordening te komen.

De in deze paragraaf gehanteerde systematiek is onder meer afgeleid van de landelijke kwaliteitscriteria professionalisering van de handhaving.

1. *Controle of er conform de kapvergunning is gekapt (vooral bij grotere projecten).*

Doelmatigheid.

Het komt soms voor dat er bij grotere projecten meer bomen worden gekapt dan staat aangegeven in de kapvergunning.

Handhavinginstrument.

- Bomenverordening Tilburg 2007

Wie voert handhaving uit.

In eerste instantie wordt de vergunninghouder door de adviseur bomen en groen persoonlijk benaderd. Indien de vergunninghouder dan geen herplant uitvoert of niet genegen is - indien noodzakelijk – financieel te compenseren (beide geschiedt zelden), wordt hij schriftelijk benaderd. Vindt er dan geen herplant plaats, dan wordt er bestuursrechtelijk gehandhaafd (dwangsom al dan niet in combinatie met bestuursdwang) door de planologisch juridisch beleidsmedewerker (voor procesbeschrijving zie bijlage II, 4.2.).

Als er sprake is van financiële compensatie van een illegaal gekapte boom/bomen (artikel 2) in eigendom van de gemeente zal *privaatrechtelijke handhaving* (schadeverhaal openbare bomen) worden uitgevoerd door een ambtenaar van de beheerder van de bomen, de dienst Bedrijven afdeling Cultuurtechniek. Controle van het gemeentelijke bomenbestand is namelijk een reguliere beheertaak van deze afdeling.

Sanctiestrategie.

Bestuursrechtelijk:

- Mondeling en daarna schriftelijke aanmaning om alsnog te herplanten en/of financieel te compenseren;
- Bij niet uitvoeren herplant; opleggen dwangsom al dan niet in combinatie met bestuursdwang.

Privaatrechtelijk:

- Bij niet betalen van financiële compensatie; stap naar de burgerlijk rechter (schadeverhaal openbare bomen).

⁵⁴ Aan de veel voorkomende kapvergunning voor een "te grote boom in een te kleine tuin" wordt in de meeste gevallen geen herplantplicht opgelegd, omdat de aanvrager dan over een aantal jaren weer voor hetzelfde probleem komt te staan. Overigens is in de bomenverordening 2007 opgenomen dat eigenaar/bewoners en huurder/bewoners voor hun bomen met een stamomtrek van meer dan 65 cm. geen kapvergunning hoeven aan te vragen, als hun tuin een oppervlak heeft kleiner dan 100 m².

Capaciteit.

Ca 50 uur per jaar. 0,04 Fte per jaar.

Voor onderbouwing van de benodigde capaciteit zie bijlage III.

2. *Controle of er geen schade aan de te behouden bomen is aangericht (vooral bij grotere projecten).*

Doelmatigheid.

Bij grotere projecten is er geregeld sprake van schade aan te behouden bomen.

Handhavinginstrument.

- Bomenverordening Tilburg 2007

Veroorzaking van schade aan een te behouden boom kan onder meer leiden tot het doodgaan van deze boom. Volgens artikel 2 van de bomenverordening is er dan sprake van een illegale kap en kan een herplant worden opgelegd (artikel 10). Bij gemeentelijke bomen kan voor het veroorzaken van schade aan bomen financiële compensatie (via de Richtlijnen van de Nederlandse Vereniging van Taxateurs van Bomen) worden afgedwongen.

Wie voert handhaving uit.

Indien het schade aan particulier bomen betreft wordt in eerste instantie de vergunninghouder door de adviseur bomen en groen persoonlijk benaderd. Indien de vergunninghouder dan geen herplant uitvoert of niet genegen is - indien noodzakelijk – financieel te compenseren (beide geschiedt zelden), wordt hij schriftelijk benaderd. Vindt er dan geen herplant plaats, dan wordt er bestuursrechtelijk gehandhaafd (dwangsom al dan niet in combinatie met bestuursdwang) door de planologisch juridisch beleidsmedewerker.

Als er sprake is van financiële compensatie van een beschadigde boom/bomen in eigendom van de gemeente zal *privaatrechtelijke handhaving* (schadeverhaal openbare bomen) worden uitgevoerd door een ambtenaar van de beheerder van de bomen, de dienst Gebiedsontwikkeling afdeling Beheer en Onderhoud. Controle van het gemeentelijke bomenbestand is namelijk een reguliere beheertaak van deze afdeling.

Sanctiestrategie.

Bestuursrechtelijk:

- Mondeling en daarna schriftelijke aanmaning om alsnog te herplanten en/of financieel te compenseren;
- Bij niet uitvoeren herplant; opleggen dwangsom al dan niet in combinatie met bestuursdwang.

Privaatrechtelijk:

- Bij niet betalen van financiële compensatie; stap naar de burgerlijk rechter (schadeverhaal openbare bomen).

Capaciteit.

De benodigde capaciteit is verwerkt in de capaciteit onder *paragraaf 1*.

De controle betreffende de inspanningen 1 en 2 geschiedt namelijk gelijktijdig.

Voor onderbouwing van de benodigde capaciteit zie bijlage III.

3. *Controle of er, indien in een kapvergunning een herplantplicht is opgelegd, deze herplant ook uitgevoerd wordt.*

Doelmatigheid.

Geen controle kan leiden tot het niet herplanten van bomen. Het komt soms voor dat na de kap en de realisering van het project de herplant geen doorgang vindt. De bouw is gereed en het pand wordt (na eventuele verkoop) betrokken. De herplant van de bomen vormt dikwijls de sluitpost van het project en wordt daarom soms vergeten.

Handhavinginstrument.

- Bomenverordening Tilburg 2007

Wie voert handhaving uit.

In eerste instantie wordt de vergunninghouder door de adviseur bomen en groen persoonlijk benaderd. Indien de vergunninghouder dan geen herplant uitvoert (hetgeen zelden gebeurt), wordt hij schriftelijk benaderd. Vindt er dan nog geen herplant plaats dan wordt bestuursrechtelijk gehandhaafd door de juridisch planologisch beleidsmedewerker (voor procesbeschrijving zie bijlage II, 4.3.).

Sanctiestrategie.

Bestuursrechtelijk:

- Mondeling en daarna schriftelijke aanmaning om alsnog te herplanten;
- Bij niet uitvoeren herplant; opleggen dwangsom al dan niet in combinatie met bestuursdwang.

Benodigde capaciteit.

Ca 45 uur per jaar. 0,04 Fte per jaar.
Voor onderbouwing van de benodigde capaciteit zie bijlage III.

4. *Illegale kap vastleggen en handhaven.*

Doelmatigheid.

Het komt voor dat bomen gekapt worden zonder vergunning. Deze kap vindt vaak plaats buiten kantooruren. Van het feitelijk constateren van kappen zonder vergunning is daarom niet of nauwelijks sprake.

Om tot een snelle constatering en tot een snel optreden tegen het kappen van bomen zonder vergunning te komen, kan hiervoor een met het toezicht van de naleving van de regels van de bomenverordening bevoegde ambtenaar worden aangewezen. Naast het feitelijk opnemen (waaronder ook het stilleggen van de kap valt) dient in vervolg hierop ook nog de feitelijke handhaving + nawerk betreffende het kappen zonder vergunning ter hand worden genomen.

Het constateren van het kappen van bomen zonder kapvergunning vindt voornamelijk plaats via meldingen bij het Centraal Meldpunt van de gemeente.

Handhavinginstrument.

- Bomenverordening Tilburg 2007

Bij het kappen zonder vergunning kan een herplant worden opgelegd (artikel 10). Ook kan in dit geval een eis tot financiële compensatie (via de Richtlijnen van de Nederlandse Vereniging van Taxateurs van Bomen) worden neergelegd middels artikel 2 van de bomenverordening.

Bij het kappen zonder vergunning zal soms ook strafrechtelijke handhaving nodig zijn (van aangifte bij de politie tot boetevonnissen bij de strafrechter).

Wie voert handhaving uit.

In eerste instantie wordt tegen het kappen van bomen zonder vergunning opgetreden door medewerker(s) van de dienst Gebiedsontwikkeling afdeling Handhaving (indien nodig door het stilleggen van de kap). Opgetreden wordt naar aanleiding van een klikstelsel (= alleen sanctionering na signalering of melding). De meldingen komen via het Centraal Meldpunt van de gemeente binnen.

Vervolgens wordt de overtreder door de adviseur bomen en groen persoonlijk benaderd. Indien de overtreder dan geen herplant uitvoert of niet genegen is - indien noodzakelijk - financieel te compenseren wordt hij schriftelijk benaderd. Vindt er dan geen herplant plaats, dan wordt bestuursrechtelijke handhaving (dwangsom al dan niet in combinatie met bestuursdwang) uitgevoerd door de planologisch juridisch beleidsmedewerker (voor procesbeschrijving zie bijlage II, 4.4.).

Als er sprake is van financiële compensatie van een illegaal gekapte boom in eigendom van de gemeente zal *privaatrechtelijke handhaving* (schadeverhaal openbare bomen) worden uitgevoerd door de beheerder van de bomen, de dienst Gebiedsontwikkeling afdeling Beheer en Onderhoud. Controle van het gemeentelijke bomenbestand is namelijk een reguliere beheertaak van deze afdeling.

Sanctiestrategie.

Bestuursrechtelijk:

- Stilleggen kap door medewerker Gebiedsontwikkeling;
- Mondeling en daarna schriftelijke aanmaning om alsnog te herplanten en/of financieel te compenseren;
- Bij niet uitvoeren herplant; opleggen dwangsom al dan niet in combinatie met bestuursdwang.

Privaatrechtelijk:

- Bij niet betalen van financiële compensatie; stap naar de burgerlijk rechter (schadeverhaal openbare bomen).

Strafrechtelijk:

- Bij ernstige overtredingen stilleggen kap en opmaken procesverbaal door politie.

Capaciteit.

Ca 50 uur per jaar. 0,04 Fte per jaar.
Voor onderbouwing van de benodigde capaciteit zie bijlage III.

Afweging

In het totaal betreft het hier een geringe handhavingscapaciteit. Een deel van deze handhavingscapaciteit maakt bovendien al deel uit van de hierboven beschreven werkprocessen. De handhaving van de bomenverordening zal nu een concrete plek krijgen binnen het gemeentelijk

beleid, zoals besloten is door het college in het plan van aanpak voor de professionalisering van de handhaving. Bovenstaande overziende wordt dan ook aanbevolen de in deze nota uitgewerkte handhavingsystematiek vast te stellen.

Financiële paragraaf

De handhavingscapaciteit van de adviseur bomen en groen en de planologisch juridisch beleidsmedewerker kan door het realiseren van een geringe verschuiving in de werkzaamheden binnen de huidige functie van beide medewerkers worden opgevangen en is daarmee ook financieel gedekt.

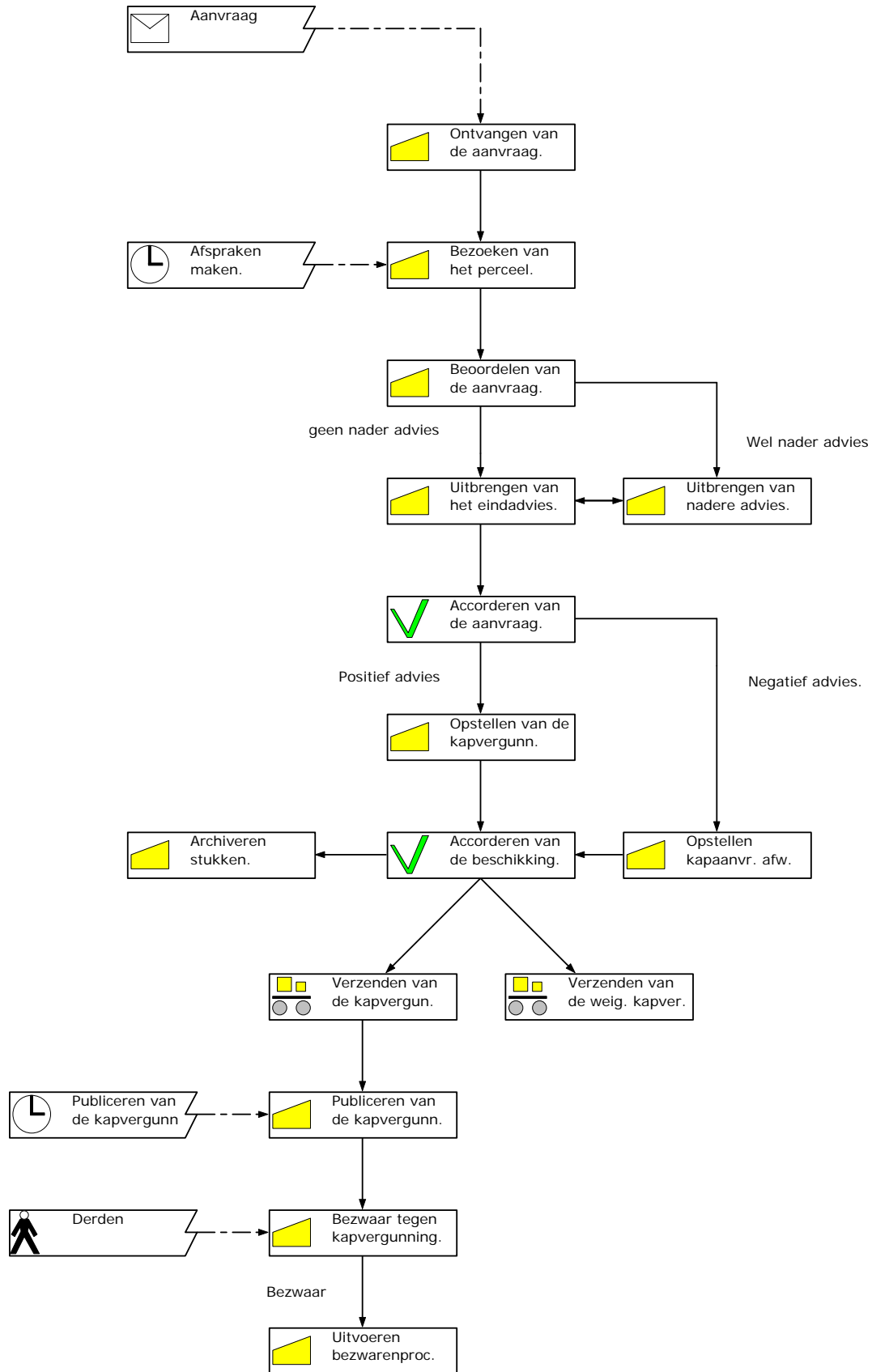
Voor de werkzaamheden van de medewerker van de dienst Gebiedsontwikkeling, afdeling Handhaving is de dekking geregeld via het raadsbesluit "Gemeentebrede Handhaving". Deze dekking vindt plaats binnen de bestaande exploitatiebudgetten van de verschillende handhavingsprogramma's en sluit aan bij het nog vaststellen van een consignatiedienst buiten kantooruren voor deze afdeling.

Afstemmingsparagraaf

Deze nota is afgestemd met GO/Beheer en Onderhoud en met Gebiedsontwikkeling/Handhaving.

- Bijlage I: Procesbeschrijving verlenen/weigeren kapvergunning.
Bijlage II: Procesbeschrijving handhavingsactiviteiten bomenverordening
Bijlage III: Uitwerking benodigde capaciteit handhavingsactiviteiten bomenverordening.
Bijlage IV: Schema beleidsveld Bomen/Flora en Fauna uit visie "Handhaving Gemeentebreed" van 20 juli 2004.

Biilage 1

BIJLAGE II**Procesbeschrijving
Handhavingactiviteiten bomenverordening**

Jaap Pasuwe
Gemeente Tilburg

Type	Nieuw Procesmodel
Beschreven door	Jaap Pasuwe
Creatiedatum	22-10-2004 9:25:41
Proces eigenaar	Rinke Brinkema

Handhavingsactiviteiten bomenverordening

1 Procesmodel handhavingsactiviteiten bomenverordening

1.1 Beschrijving

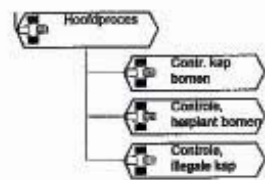
Dit proces beschrijft de handhavingsactiviteiten van bomenverordening. Hieronder vallen de volgende subprocessen:

- Controle kap conform kapvergunning
- Controle van herplant.
- Illegale kap vastleggen en handhaven.

In deze processen wordt de controle op het kappen van bomen beschreven en vervolgens komen de maatregelen aan de orde die achtereenvolgens moeten worden genomen om de handhaving van de bomenverordening te waarborgen.

Handhavingsactiviteiten bomenverordening

2 Processtructuur

Type: Werkkopie

Creatiedatum: 22-10-04 9:25

3

Handhavingsactiviteiten bomenverordening

3 Rollen

 Adv. bomen en
groen BO, RIJ

 Jurid. advies
mede. BO

 Medw. dienst
Bedrijf van S&Z

 Medw. dienst
GC, Handw.

Handhavingsactiviteiten bomerwerording

4 Processchema's

4.1 Hoofdproces

Contlr. kap
bomén

Controle,
herplant bomén

Controle,
legale kap

Type: Werkkopie

Creëtedatum: 22-10-04 9:25

5

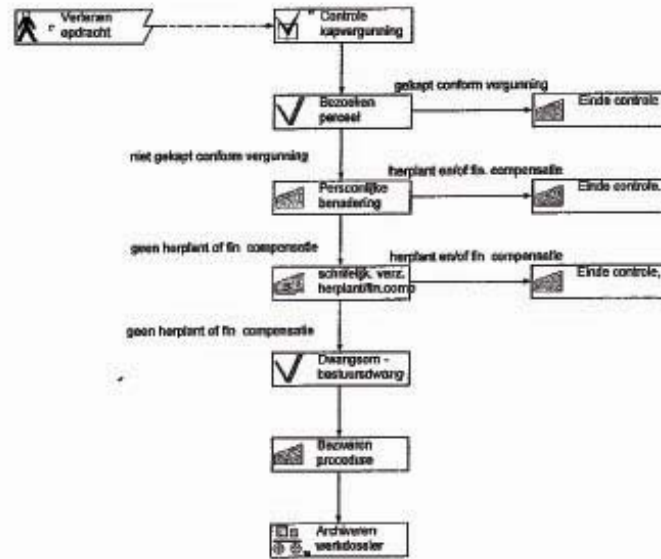
Handhavingsactiviteiten bomenverordening

4.1.1 Activiteiten en subprocessen

<p>Subproces Beschrijving</p>	<p>Contr. kap bomen</p> <p>De adviseur bomen en groen voert steekproefsgewijs controle uit op kap van bomen. Tijdens het bezoeken van een perceel wordt gecontroleerd of er gekapt is conform de vergunning. Wanneer dit niet het geval is zal achtereenvolgens een persoonlijke en een schriftelijke benadering plaatsvinden. Als met deze verzoeken geen resultaat wordt behaald kan er een dwangsom worden opgelegd aan de overtreder al dan niet in combinatie met bestuursdwang. De overtreder heeft de gelegenheid om een bezwaarschrift in te dienen. Deze bezwarenprocedure zal worden afgehandeld door een medewerker van de dienst bedrijven, afdeling Servicebedrijf juridische zaken in samenwerking met een juridisch beleidsmedewerker van de dienst BO.</p>
<p>Subproces Beschrijving</p>	<p>Controle herplant bomen</p> <p>De adviseur bomen en groen voert steekproefsgewijs controle uit op de herplant van bomen. Tijdens het bezoeken van een perceel wordt gecontroleerd of aan herplant is voldaan. Wanneer dit niet het geval is zal achtereenvolgens een persoonlijke en een schriftelijke benadering plaatsvinden. Als met deze verzoeken geen resultaat wordt behaald kan er een dwangsom worden opgelegd aan de overtreder al dan niet in combinatie met bestuursdwang. De overtreder heeft de gelegenheid om een bezwaarschrift in te dienen. Deze bezwarenprocedure zal worden afgehandeld door een medewerker van de dienst bedrijven, afdeling Servicebedrijf juridische zaken in samenwerking met een juridisch beleidsmedewerker van de dienst B.O.</p>
<p>Subproces Beschrijving</p>	<p>Controle illegale kap schade</p> <p>Dit proces beschrijft het vastleggen en handhaven van illegale kap.</p> <p>Nadat illegale kap is geconstateerd moet de kap worden stiptgelegd en wordt de schade geïnventariseerd door de adviseur ter plaats. Vervolgens wordt de overtreder persoonlijk benaderd. Wanneer hij niet aan het verzoek tot herplant en/of financiële compensatie heeft voldaan, moet schriftelijk het verzoek tot herplant en/of financiële compensatie worden gedaan. Wanneer dit geen resultaat oplevert dient een dwangsom te worden opgelegd, al dan niet met bestuursdwang. De overtreder heeft nog de mogelijkheid een bezwaarschrift in te dienen.</p>

Handhavingsactiviteiten bomenverordening

4.2 Contr. kap bomen

Handhavingsactiviteiten bomenverordening

4.2.1 Activiteiten en subprocessen

Controle	Controle kapvergunning
Uitvoerende	Adv.bomen en groen BO, RUI
Beschrijving	Aan de hand van een steekproef uit het vergunningbestand (vooral uit kapvergunningen voor grotere projecten) moet de adviseur bomen en groen gaan beoordelen of er gekapt is conform de vergunning.
Machtigen	Bezoeken perceel
Uitvoerende	Adv.bomen en groen BO, RUI
Beschrijving	De adviseur bomen en groen controleert of er gekapt is conform de vergunning.
Data	
Verplicht	Beoordelingsformulier (document, papier, intern)
Basis	Persoonlijke benadering
Uitvoerende	Adv.bomen en groen BO, RUI
Beschrijving	Wanneer er niet gekapt is conform de vergunning wordt de vergunninghouder persoonlijk benaderd door de adviseur van bomen en groen. Deze verzoekt hem alsnog de herplant uit te voeren of indien dit niet mogelijk is een financiële compensatie te betalen.
Basis	Einde controle
Uitvoerende	Adv.bomen en groen BO, RUI
Beschrijving	Indien de herplant is uitgevoerd of de financiële compensatie is betaald wordt de controle beëindigd
Basis	Schriftelijk verz. herplant/finucomp
Uitvoerende	Adv.bomen en groen BO, RUI
Beschrijving	Wanneer er na de persoonlijke benadering geen herplant of financiële compensatie heeft plaatsgevonden, moet de vergunninghouder naar aanleiding van het schriftelijke verzoek of alsnog herplanten of financieel compenseren.
Data	
Verplicht	Verzoek herplant (document, papier, uit) Verzoek compensatie (document, papier, uit)
Basis	Einde controle
Uitvoerende	Adv.bomen en groen BO, RUI
Beschrijving	Indien de herplant is uitgevoerd of de financiële compensatie is betaald wordt de controle beëindigd
Machtigen	Dwangsom - bestuursdwang
Uitvoerende	Jurid. beleidsmedw. BO
Beschrijving	Bij het niet uitvoeren van de herplant moet de juridisch beleidsmedewerker van de dienst BO een dwangsom opleggen al dan niet in combinatie met bestuursdwang. Het verzoek tot betaling van de dwangsom wordt schriftelijk verstuurd. Bij het niet betalen van de financiële compensatie van een boom in eigendom van de gemeente moet de juridisch beleidsmedewerker van de dienst BO de burgerlijk rechter inschakelen. Dit doet hij in samenwerking met een medewerker van de dienst bedrijven, afdeling Servicebedrijf Juridische Zaken.
Data	
Verplicht	Verzoek betaling dwangsom (document, papier, uit)
Basis	Einde controle
Uitvoerende	Adv.bomen en groen BO, RUI
Beschrijving	Indien de herplant is uitgevoerd of de financiële compensatie is betaald wordt de controle beëindigd

Handhavingsactiviteiten bomenverordening

Bezwaren procedure	
Uitvoerende	Medw. dienst Bedrijven SIZ
Beschrijving	De bezwaarsprocedure stelt de vergunninghouder in staat om schriftelijk bezwaar te maken tegen de opgelegde dwangsom of tegen de opgelegde compensatie. De procedure wordt afgehandeld door een medewerker van de dienst Bedrijven, afdeling Servicebedrijf Juridische Zaken in samenwerking met de juridisch beleidsmedewerker van de dienst BO.
Data	
Gecreëerd	Bezwaarschrift (document, elektronische post, etc)
Archiveren werkdoelstellingen	
Uitvoerende	Adv.bomen en groen BO, RUI
Beschrijving	Nadat de bezwaarsprocedure is afgehandeld wordt het werkdoel gearchiveerd.
Data	
Verplicht	Werkdoel (dossier)

Handhavingactiviteiten bomenverordening

4.2.2 Data behorende bij Contr. kap bomen

4.2.2.1 Dossiers

	Werkdossier
Beschrijving	Dit dossier bevat alle originele documenten vervaardigd tijdens het proces.

4.2.2.2 Documenten

	Beoordelingsformulier
Beschrijving	Aan de hand van dit document bepaald de adviseur of er gekapt is conform de kapvergunning.

	Verzoek compensatie
Beschrijving	In dit document wordt door adviseur bomen en groen een verzoek gedaan tot financiële compensatie van de bomen die niet conform de kapvergunning gekapt zijn.

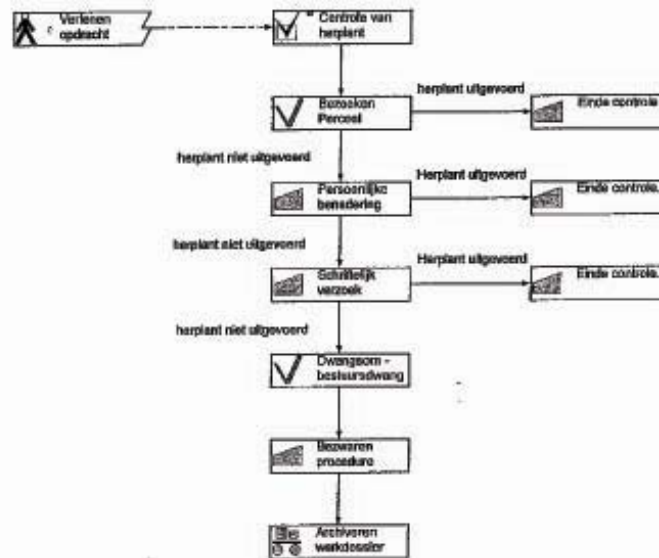
	Verzoek herplant
Beschrijving	In dit document wordt door adviseur bomen en groen een verzoek gedaan tot de herplant van de bomen die niet conform de kapvergunning gekapt zijn.

	Verzoek betaling dwangsom
Beschrijving	Dit document bevat het verzoek tot betaling van een dwangsom voor de gelede schade al dan niet in combinatie met bestuurdwang.

	Bezwarschrift
Beschrijving	Deze e-mail bevat een bezwarschrift van de overtreder. In dit document maakt hij bezwaar tegen de te betalen dwangsom.

Handhavingsactiviteiten bomenverordening

4.3 Controle, herplant bomen

Handhavingsactiviteiten bomenverordening

4.3.1 Activiteiten en subprocessen

Control	Controle van herplant
Uitvoerende	Adv.bomen en groen BO, RUI
Beschrijving	De adviseur bomen en groen voert steekproefsgewijs controle uit op de herplant van bomen.
Machtigen	Bezoeken Perceel
Uitvoerende	Adv.bomen en groen BO, RUI
Beschrijving	De adviseur bomen en groen bezoekt het perceel. Hij controleert of de vergunninghouder de herplant heeft uitgevoerd.
Data	
Verplicht	Beoordelingsformulier (document, papier, info)
Basis	Persoonlijke benadering vergunninghouder
Uitvoerende	Adv.bomen en groen BO, RUI
Beschrijving	Bij constatering van het achterwege laten van de herplant neemt de adviseur bomen en groen persoonlijk contact op met de vergunninghouder.
Basis	Einde controle
Uitvoerende	Adv.bomen en groen BO, RUI
Beschrijving	Wanneer de herplant is aangebracht wordt de controle automatisch beëindigd.
Basis	Schriftelijk verzoek herplant
Uitvoerende	Adv.bomen en groen BO, RUI
Beschrijving	De adviseur bomen en groen stelt de vergunninghouder schriftelijk op de hoogte van het in gebruik blijven van de herplant en verzoekt hem sloop te herplanten.
Data	
Verplicht	Verzoek tot herplant (document, papier, uit)
Basis	Einde controle
Uitvoerende	Adv.bomen en groen BO, RUI
Beschrijving	Wanneer de herplant is aangebracht wordt de controle automatisch beëindigd.
Machtigen	Dwangsom - bestuursdwang
Uitvoerende	Jurid. beleid medw. BO
Beschrijving	Wanneer de vergunninghouder de herplant niet heeft uitgevoerd zal er een dwangsom worden opgelegd of dan niet in combinatie met bestuursdwang.
Data	
Verplicht	Verzoek betaling dwangsom (document, papier, uit)
Basis	Einde controle
Uitvoerende	Adv.bomen en groen BO, RUI
Beschrijving	Wanneer de herplant is aangebracht wordt de controle automatisch beëindigd.
Basis	Bezwaren procedure
Uitvoerende	Medw. dienst Bedrijven SJZ
Beschrijving	De bezwarenprocedure stelt de vergunninghouder in staat om schriftelijk bezwaar te maken tegen de opgelegde dwangsom of tegen de bestuursdwang. Deze procedure wordt afgehandeld door een medewerker van de dienst Bedrijven, afdeling Servicebedrijf Juridische Zaken in samenwerking met een juridisch bevelmedewerker van de dienst BO.
Data	
Gecreëerd	Bezwaarschrift (document, elektronische post, in uit)
Logistiek	Archiveren werkdoosier
Uitvoerende	Adv.bomen en groen BO, RUI
Beschrijving	Nadat de bezwarenprocedure is afgehandeld wordt het werkdoosier gearchiveerd.
Data	
Verplicht	Werkdoosier (dossier)

Handhavingsactiviteiten bommerverordening

4.3.2 Data behorende bij Controle, herplant bomen

4.3.2.1 Dossiers

	Werkdossier
Beschrijving	Dit dossier bevat alle oorspronkelijke documenten vervaardigd tijdens het proces.

4.3.2.2 Documenten

	Beoordelingsformulier
Beschrijving	Aan de hand van dit document bepaald de adviseur of de herplant is uitgevoerd.

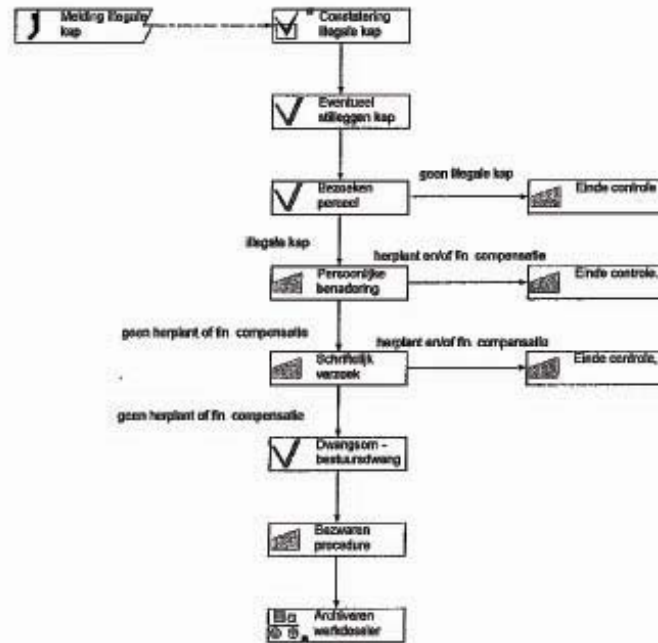
	Verzoek tot herplant
Beschrijving	Dit document bevat het tweede verzoek tot het herplanten van de bomen. Het eerste verzoek is in de kopvergunning opgenomen.

	Verzoek betaling dwangsom
Beschrijving	Dit document bevat het verzoek tot betaling van een dwangsom voor de geleden schade af dan niet in combinatie met bestuursdwang.

	Bezwaarschrift
Beschrijving	Deze e-mail bevat een bezwaarschrift van de vergunninghouder. In dit document maakt hij bezwaar tegen de te betalen dwangsom en eventueel tegen de bestuursdwang.

Handhavingsactiviteiten bomenverordening

4.4 Controle, illegale kap bomen

Handhavingsactiviteiten bomerverordening

4.4.1 Activiteiten en subprocessen

Controle	Controle van illegale kap
Uitvoerende	Medw. dienst GO, Handhaving
Beschrijving	De ambtenaar van de dienst GO, afdeling handhaving bezoekt het perceel waar illegale kap is gemeld. Wanneer er na controle sprake is van illegale kap moet de medewerker dit vastleggen en indien nodig de kap stilleggen. Wanneer er sprake is van een ernstige overtreding moet de politie worden ingeschakeld. Deze maakt een proces-verbaal op en zal de kap stilleggen.
Machtigen	Eventueel stilleggen kap
Uitvoerende	Medw. dienst GO, Handhaving
Beschrijving	De medewerker dienst GO afdeling handhaving dient indien nodig de kap stil te leggen.
Machtigen	Bezoeken perceel
Uitvoerende	Adv.bomen en groen BO, RUI
Beschrijving	Nadat de illegale kap is vastgelegd en de werkzaamheden zijn stilgelegd moet door de adviseur bomen en groen de geleden schade worden geïnventariseerd aan de hand van een beoordelingsformulier.
Data	
Verplicht	Beoordelingsformulier (document, papier, infom)
Basie	Persoonlijke benadering
Uitvoerende	Adv.bomen en groen BO, RUI
Beschrijving	Wanneer er illegaal gekapt is wordt de overtreder persoonlijk benaderd door de adviseur van bomen en groen. Deze zal hem verzoeken om op het perceel waar illegaal is gekapt herplant uit te voeren en/of een financiële compensatie te betalen.
Basie	Einde controle
Uitvoerende	Adv.bomen en groen BO, RUI
Beschrijving	Is er geen sprake van illegale kap dan wordt het proces beëindigd
Basie	Schriftelijk verzoek herplant
Uitvoerende	Adv.bomen en groen BO, RUI
Beschrijving	Wanneer niet aan de herplant of financiële compensatie is voldaan moet de adviseur bomen en groen de overtreder schriftelijk verzoeken om dit alsnog te doen.
Data	
Verplicht	Verzoek compensatie (document, papier, uit) Verzoek tot herplant (document, papier, uit)
Basie	Einde controle
Uitvoerende	Adv.bomen en groen BO, RUI
Beschrijving	Wordt aan het verzoek voldaan tot herplant of financiële compensatie, dan wordt door de ambtenaar van de dienst GO, afdeling handhaving de controle beëindigd
Machtigen	Dwangsom - bestuursdwang
Uitvoerende	Jurid. beleids medw. BO
Beschrijving	Bij het niet uitvoeren van de herplant moet de juridisch beleidsmedewerker van de dienst BO een dwangsom opleggen al dan niet in combinatie met bestuursdwang. Het verzoek tot betaling van de dwangsom wordt schriftelijk verstuurd. Bij het niet betalen van de financiële compensatie van de boom in eigendom van de gemeente moet de juridisch beleidsmedewerker van de dienst BO de burgerlijk rechter inschakelen. Dit doet hij in samenwerking met een medewerker van de dienst bedrijven, afdeling Servicebedrijf Juridische Zaken.
Data	
Verplicht	Verzoek betaling dwangsom (document, papier, uit)

Handhavingsactiviteiten bomenverordening

Basis		Bijzondere controle
Uitvoerende		Adv.bomen en groen BO, RUI
Beschrijving		Wordt aan dit verzoek voldaan tot herplant of financiële compensatie, dan wordt de controle beëindigd
Basis		Bezwaren procedure
Uitvoerende		Mede, dienst Bedrijven SLZ
Beschrijving		De bezwaren procedure stelt de vergunninghouder in staat om schriftelijk bezwaar te maken tegen de opgelegde dwangsom of tegen de opgelegde compensatie. De procedure wordt afgehandeld door een medewerker van de dienst Bedrijven, afdeling Servicebedrijf Juridische Zaken in samenwerking met een juridisch beleidsmedewerker van de dienst BO.
Data		
Gecreëerd		Bezwarschrift (document, elektronische post, in situ)
Logistiek		Archiveren versluisen
Uitvoerende		Adv.bomen en groen BO, RUI
Beschrijving		Nadat de bezwarenprocedure is afgehandeld wordt het werkdoosje gearchiveerd.
Data		
Verplicht		Werkdoosje (dossier)

Handhavingsactiviteiten bomenverordening

4.4.2 Data behorende bij Controle, illegale kap bomen

4.4.2.1 Dossiers

	Werkdossier
Beschrijving	Dit dossier bevat alle originele documenten vervaardigd tijdens het proces.

4.4.2.2 Documenten

Papier (intern)	Beoordelingsformulier
Beschrijving	Op dit formulier maakt de adviseur bomen en groen de gemaakte schade op.

Papier (uit)	Verzoek compensatie
Beschrijving	Dit document bevat het verzoek tot het betalen van een compensatie van de bomen die illegaal gekapt zijn in eigendom van de gemeente.

Papier (uit)	Verzoek tot herplant
Beschrijving	Dit document bevat het verzoek tot de herplant van de illegaal gekapte bomen.

Papier (uit)	Verzoek betaling dwangsom
Beschrijving	Dit document bevat het verzoek tot betaling van een dwangsom voor de geleden schade al dan niet in combinatie met bestuursdwang.
Document-inhoud	Verzoek tot herplant
	Verzoek compensatie

Elektronische post (in-uit)	Bezwaarschrift
Beschrijving	Deze e-mail bevat een bezwaarschrift van de overtreder. In dit document maakt hij bezwaar tegen de te betalen dwangsom.

(Bijlage III) Uitwerking benodigde capaciteit handhaving bomenverordening

1. Benodigde capaciteit voor: controle uitoefenen of er conform de kapvergunning is gekapt en controle uitoefenen of er geen schade aan de te behouden bomen is aangericht (vooral bij grotere projecten).

Controle geschiedt gelijktijdig.

Adviseur bomen en groen GO/STB:

- aantal steekproeven per jaar: 20 x (grotere projecten), 10x (overige projecten)
- tijd per steekproef: 0,5 uur
- totale uren steekproeven: 15 uur per jaar
- handhaving en nawerk: 15 uur per jaar
- totaal aantal uren: 30 uur per jaar
- 0,02 Fte per jaar

Planologisch juridisch beleidsmedewerker GO/STB:

- juridische ondersteuning per jaar: 1 x
- totale uren: 20 uur per jaar
- 0,02 Fte per jaar

Totaal: 0,04 Fte per jaar. Dit is 50 uur per jaar.

2. Benodigde capaciteit voor: controle of er, indien in een kapvergunning een herplantplicht is opgelegd, deze herplant ook uitgevoerd wordt.

Adviseur bomen en groen GO/STB:

- Aantal steekproeven per jaar: 50 x
- tijd per steekproef: 0,5 uur
- totale uren: 25 uur per jaar
- 0,02 Fte per jaar

Planologisch juridisch beleidsmedewerker GO/STB:

- juridische ondersteuning per jaar: 1 x
- totale uren: 20 uur per jaar
- 0,02 Fte per jaar

Totaal: 0,04 Fte per jaar. Dit is 45 uur per jaar.

3. Benodigde capaciteit voor: vastleggen en handhaven illegale kap

Medewerker GO/Handhaving:

- Opnemen illegale kap per jaar: 30 x (aantal meldingen via het Centraal Meldpunt)
- tijd per behandeling illegale kap: 1 uur
- totale uren vastleggen illegale kap: 30 uur per jaar
- 0,02 Fte per jaar

Adviseur bomen en groen GO/STB:

- Handhaving en nawerk illegale kap: 4 x
- tijd per handhaving + nawerk: 2,5 uur
- totale uren: 10 uur per jaar
- 0,01 Fte per jaar

Planologisch juridisch beleidsmedewerker GO/STB:

- juridische ondersteuning per jaar: 1 x
- totale uren: 10 uur per jaar
- 0,01 Fte per jaar

Totaal: 0,04 Fte per jaar. Dit is 50 uur per jaar.

Bijlage IV**Beleidsveld: Bomen / Flora en Fauna****Activiteit:**

<p>Kengetallen</p> <ul style="list-style-type: none"> - FF-wet en Habitatrictlijn: geen kengetallen voorhanden, Arcadis heeft rapport in de maak - Bomenverordening: gekapt per jaar door particulieren ± 700 – 1000 bomen (= ± 300 vergunningen) en door Gemeente Tilburg ± 600 - 800 bomen (= ± 90 vergunningen). Totaal 0,9 fte - Ingetrokken kapvergunningaanvragen na overleg 10 % = ± 40 stuks Totaal 0,1 fte 	<p>Relevante wet- en regelgeving</p> <ul style="list-style-type: none"> - Flora en Faunawet - Habitatrictlijn - Bomenverordening gemeente Tilburg 2007
<p>Prioriteit</p> <p>Voor FF-wet: en habitatrictlijn: prioriteit 3 (tot nu toe geen gemeentelijke taak).</p> <p>Voor Bomenverordening: prioriteit 3.</p>	<p>Te beheersen risico's</p> <ul style="list-style-type: none"> - FF-wet en habitatrictlijn: schade aan de natuur in brede zin van het woord; uitsterven van soorten - Bomen: (verdwijnen van waardevolle en monumentale bomen); controle of gekapt conform vergunning; controle herplant volgens vergunning; controle illegale kap.
<p>Gerealiseerd handhavingniveau 2004</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Controle gekapt conform vergunning: ± 20 uur ▪ Steekproefsgewijze controle herplant kapvergunning: ± 20 uur ▪ Illegale kap vastleggen en handhaven: nihil 	<p>Adequaat handhavingniveau 2005-2008</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Controle gekapt conform vergunning: ± 20 uur ▪ Steekproefsgewijze controle herplant kapvergunning: ± 20 uur Illegale kap vastleggen en handhaven: ± 50 uur
<p>Programma voor 2005</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Controle gekapt conform vergunning: ± 20 uur ▪ Steekproefsgewijze controle herplant kapvergunning: ± 20 uur ▪ Illegale kap vastleggen en handhaven: ± 50 uur 	<p>Betrokkenen</p> <ul style="list-style-type: none"> - Controle gekapt conform vergunning: GO/STB - Controle herplant: GO/STB - Illegale kap vastleggen en handhaven: Go-HH (toekomstig) - Bij HH FF-wet en Habitatrictlijn: anderen dan gemeente treden handhavend op (LNV, Politie, Jachttopzieners, terreinbeheerders) <p>Er is geen mandaat geregeld</p>
<p>Samenwerking</p> <p>Politie assisteert zonedig (proces-verbaal). Dit komt zelden voor.</p> <p>Er zijn geen samenwerkingsvormen geformaliseerd, waar nodig zoekt men elkaar op. Politie en GO-HH gaan samenwerkingsafpraak vastleggen (milieuteam Politie). Gebeurt tegelijkertijd met vastleggen voor andere beleidsvelden.</p>	<p>Capaciteit</p> <p>Bomen: Vergunningverlening: nu ± 1400 uur per jaar (1 Fte op schaalniveau 6) toekomstig: ± 1400 uur per jaar (1 Fte)</p> <p>Handhaving: nu: 30-50 uur per jaar (nihil) (verzorgd door GO/STB) toekomstig: 30-50 uur per jaar (verzorgd GO-HH via kliksysteem)</p> <p>FF-wet en Habitatrictlijn: qua handhaving nog geen inzicht in taak gemeente (verwachting is dat rol nihil zal zijn)</p>
<p>Opmerkingen</p> <p><i>Algemeen</i></p> <p>Bestuurlijk imago is regelmatig aan de orde. Bomen (en vooral het illegaal kappen van bomen) is vaak</p>	

een bestuurlijk-, politiek- en publieksgevoelig onderwerp.

Voor handhaving is nu beleidsmatig niets geregeld, in de nota 2000 vond men dat niet nodig. Nu wordt vanuit "vergunningverlening" 50 uur als minimaal gewenst aangegeven. Deze handhaving is vooral noodzakelijk buiten de reguliere kantooruren. Ook qua mandaat moet nog een en ander worden afgewikkeld.

De FF-wet en de Habitatrictlijn zijn relatief nieuw. Onduidelijk is nog wat de consequenties zijn voor de handhavingstaak van de gemeente.

BIJLAGE 8: TOEPASSINGEN VERGROTEN ONDERGRONDSE GROEIRUIMTE EN VERMINDEREN WORTELOPDRUK

Boomtechnische zaken

Mogelijkheden voor het vergroten van de ondergrondse groeiruimte en het verminderen van de wortelopdruk:

- **Wortelschermen**

Kunststof schermen welke gebruikt worden om wortels een bepaalde kant op te geleiden.

- **Watershells**

Kunststof constructie welke opgevuld wordt met grond. In deze grond kunnen wortels groeien. Bovenop de constructie wordt de bestrating aangebracht. Doordat de wortels in de constructie groeien zal dit geen worttelopdruk geven,.

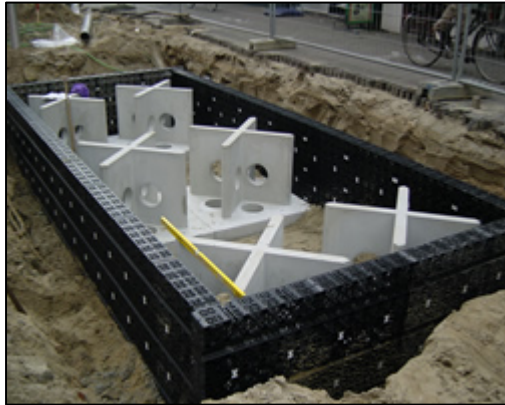
- **Kratjes**

Werking gelijk aan Watershells.

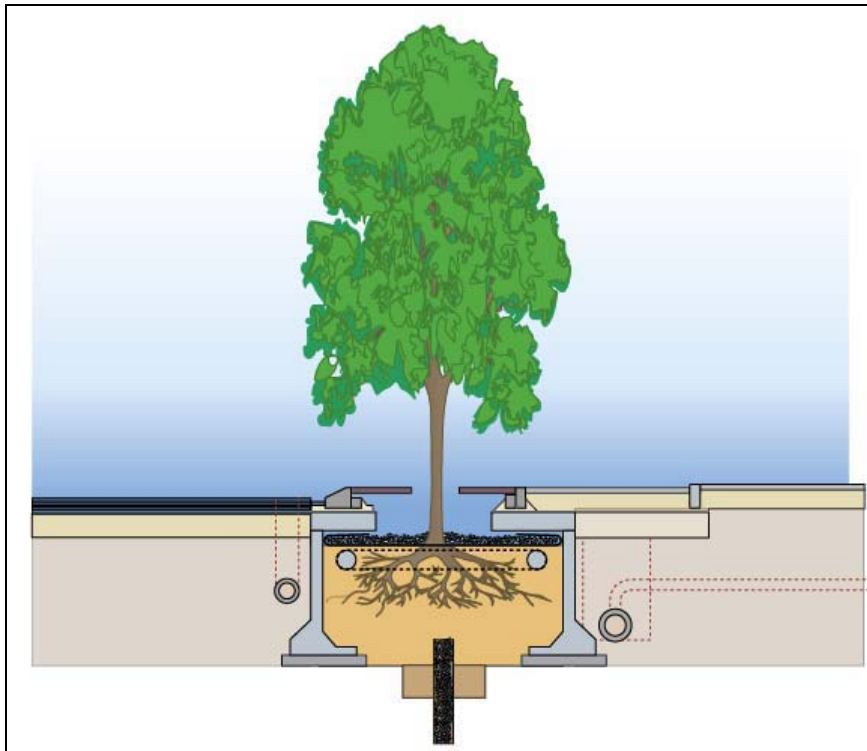
- **Boombunkers**

Constructie met beton waarin grond wordt aangebracht. Ook hier ontstaat weer een ruimte voor de wortels. Bovenop de betonconstructie komt de verharding.

- **Dragende constructies**

Een complete bouwkundige constructie van keerwanden e.d. die ruimte schept voor de boom en zijn wortels. In deze ruimte kan de boom groeien. Bovenop de ruimte wordt de bestrating aangebracht.

- **Boombakken**

Een oplossing bovengronds, waarin een boom gezet kan worden.

- **Bomenzand / Bomengrond**

Bij toepassing van voldoende bomenzand zal wortelopdruk tot een minimum beperkt worden. De wortels krijgen hierbij voldoende ruimte om te groeien zonder dat ze aan de oppervlakte gaan zoeken naar voedsel. De verdichting van bomenzand is zodanig dat de wortels er makkelijk doorgroeien en de verharding toch stevig blijft liggen.

BIJLAGE 9: WOORDENLIJST

Woordenlijst

- **Boom:** een houtachtig, overblijvend en opgaand gewas, met een hoogte van tenminste 2 meter.
- **Bomenverordening:** Verordening waarin regels staan die voorzien in de handhaving van de kwantiteit en kwaliteit van de aanwezige bomen c.a. in de gemeente Tilburg
- **Dunning:** Het vellen van bomen/struiken ter bevordering van de groei van de overblijvende houtopstand
- **Hakhout:** Eén of meer bomen of boomvormers, die na te zijn gekapt, opnieuw op de stronk uitlopen
- **Houtopstand:** Dit is één of meer bomen, hakhout, een houtwal, een grotere (lint)begroeiing van heesters en struiken, een beplanting van bosplantsoen
- **Kandelaberen/Knotten:** Het tot op de oude snoeiplaats verwijderen van uitgelopen takhout bij knobomen, gekandelaberde bomen of leibomen als periodiek noodzakelijk onderhoud
- **Kappen:** Het verwijderen van stam en kroon
- **Kapverbod:** Dit wil zeggen dat het verboden is zonder vergunning van burgemeester en wethouders een houtopstand te vellen of te doen vellen
- **Rooien:** Het verwijderen van een boom, inclusief wortels, stam en kroon (dit geldt ook voor verplanten)
- **Snoeien:** Hieronder wordt verstaan het op een deskundige manier verwijderen van takken c.a. met als doel de vorm en dus de kwaliteit van de boom te verbeteren
- **Vellen:** Rooien, met inbegrip van verplanten, alsmede het verrichten van handelingen die de dood of ernstige beschadiging of ontsiering van een houtopstand tot gevolg kan hebben
- **Inboeten:** het planten van een boom op een locatie – bijv. in een straat – waar er één is weggevallen.
- **Kandelaberen:** de boom wordt zo sterk gesnoeid, dan nog slechts de stam en delen van een aantal zware zijtakken overblijven.
- **solitaire boom:** Een zelfstandig ontwikkelde, doorgaans volledig vrijstaande boom die als zelfstandige eenheid beheerd en onderhouden wordt.
- **Rijbeplanting:** een verzameling van meerdere bomen die als min of meer aaneengesloten beplantingseenheid een of meerdere lint of rijbeplanting(-en) vormen.
- **Laan- en straatbomen:** een verzameling van meerdere bomen die als min of meer aaneengesloten beplantingseenheid een begeleidende lint of rijbeplanting vormen direct langs wegen, paden en/of waterlopen.
- **Bomengroepen:** een verzameling van min of meer zelfstandig ontwikkelde bomen waartussen onderling een duidelijk verband bestaat, waarbij de bomen doorgaans als totaalobject beheerd en onderhouden worden. Elke boom binnen de verzameling behoeft echter wel afzonderlijk gericht onderhoud.
- **Bomen in beplantingsvak:** een doorgaans (sterk) gesloten, dichte beplantingsstructuur van bomen waarbinnen feitelijk geen sprake meer is van zelfstandig ontwikkelde bomen en waarbij nauwelijks sprake is van gericht individueel onderhoud.

BIJLAGE 10: LITERATUURLIJST

LITERATUURLIJST

De volgende bronnen zijn gebruikt

- Bomenstichting (ir Marjan van Elsland), *Zicht op bomen, beleid rond de lusten en de lasten*, september 2004.
- Booden, H. en H. Kaljer, *Stad en groen, boomwortels, kabels en leidingen, de ondergrondse ruimte van Amsterdam*, juni 2002.
- Gemeente Groningen, Stadsbeheer, Dienst RO/EZ, *Bladwijzer, revitalisering straatbomen*, november 2002.
- Gemeente Groningen, dienst RO/EZ, vakdirectie Stadsontwikkeling, Bouwen en Wonen, Afdeling Planrealisatie Wegen en Groen, *Over Groninger bomen gesproken*.
- Gemeente Nijmegen, *Handboek bomen, het groene dak van Nijmegen (concept)*.
- Gemeente Nuenen, *Bomenbeleidsplan c.a.*, juli 2003.
- Gemeente Uden, afdeling Stadsbeheer, *Bomenbeleidsplan Uden*, rapport Arcadis, maart 2003.

Colofon

Deze nota is een uitgave van de gemeente Tilburg, mei 2008

Tekst en vormgeving: gemeente Tilburg

Beeld: Wim Hoogveld, Mischa Cillessen en gemeente Tilburg

Druk: DDA reproservices

Oplage: 50

Gemeente Tilburg

Postbus 90155

5000 LH Tilburg

www.Tilburg.nl